

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

**РОЛЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЮ**

(за матеріалами приватного сільськогосподарського підприємства
агрофірми «Урожай»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

601-ЕО

9555028

КР

Розробила студентка групи 601-ЕО

Мороз І.М.

Керівник: д.е.н., доцент

Дмитренко А.В.

Рецензент: головний бухгалтер

ТУ ДСАУ в Полтавській області

Кожедуб Т.Д.

Засвідчую, що в цій роботі немає
запозичень із праць інших авторів без
відповідних посилань

Мороз І.М.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Дмитренко А.В.

Допустити до захисту
Завідувач кафедри

Птащенко Л.О.

2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА АГРОФІРМИ «УРОЖАЙ» .	6
1.1 Загальна характеристика підприємства	6
1.2 Організація бухгалтерського обліку.....	18
1.3 Оцінка фінансового стану ПСПА «Урожай»	25
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	43
2.1 Еволюція поглядів на сутність облікової політики	43
2.2 Нормативно-правове забезпечення формування облікової політики ...	49
2.3 Завдання, принципи, мета і функції облікової політики	57
РОЗДІЛ 3 ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	67
3.1 Розроблення, затвердження та фактори впливу на вибір облікової політики	67
3.2 Облікова політика щодо активів та зобов'язань підприємства	73
3.3 Особливості формування облікової політики щодо витрат і доходів на малих підприємствах	87
РОЗДІЛ 4 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	91
4.1 Сучасний стан та недоліки застосування облікової політики в сільському господарстві	91
4.2 Роль облікової політики підприємства при формуванні фінансовими результатами	95
4.3 Вплив облікової політики підприємства при проведенні аудиту	102
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	112
ДОДАТКИ	123

				<i>601-EO</i>	<i>9555028</i>	<i>KP</i>	
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
Розроб.	Мороз І.М.			Роль облікової політики підприємства в системі управління його діяльністю (за матеріалами ПСПА «Урожай»)	Стадія	Арк.	Акрушів
Перевір.	Дмитренко А.В.				2	111	
Н. контр.	Дмитренко А.В.				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		
Затверд.	Птащенко Л.О.						

ВСТУП

На сьогодні інформація про господарську діяльність повинна бути достовірною та повною, оскільки це необхідно для ефективного управління підприємством та прийняття правильних, економічно обґрунтованих рішень. Дану інформацію можна отримати лише на основі бухгалтерського обліку, який базується на основі всіх господарських процесів та прямо залежить від облікової політики підприємства. Її організація, керування, функціонування та перевірка, яка забезпечує вирішення багатьох технічних, методологічних та організаційних проблем належить до обов'язків директора та головного бухгалтера.

На даний час переосмислення важливості облікової політики для прийняття прибуткових економічних рішень настільки ж важлива, як і для управління бізнесом. Багато функцій, необхідних для довгострокової ефективної перспективи розвитку підприємства, залежать від надійного Наказу про облікову політику. Головною проблемою залишається відсутність пропозицій та рекомендацій щодо застосування тих чи інших методів та принципів, а також чітких правил застосування облікової політики.

Тому такі питання, як механізм організації та ефективного застосування корпоративної облікової політики, розробка послідовності дій щодо формування облікової політики на сьогоднішній день мають теоретичне та практичне значення.

Питання формування, розроблення, затвердження, реалізації, контролю за дотриманням облікової політики та в загальному її визначення розглядали багато вчених, а саме: Ф. Ф. Бутинець, О.А. Варчук, Ю.А. Верига, І.А. Герасимович, О.А. Грабовенко, С. Ф. Голов, Г.М. Давидов, В. А. Дерій, Я.В. Дідик, П. Є. Житний, О.В. Зінченко, Ю.О. Іванюк, М. В. Кужельний, В.А. Кулик, С. О. Левицька, Л. М. Ловінська, В. С. Лень, Ю.О. Ночова, М. Ф. Огійчук, О.В. Онищенко, О.В. Пальчук, С. В. Свірко, В. В. Сопко, Я. В. Соколов, М. Г. Чумаченко та інші

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження, вивчення та аналіз теоретичних та практичних основ організації облікової політики сільськогосподарських підприємств на прикладі ПСПА «Урожай», розкриття

методів організації облікової політики аграрних підприємств, організації облікових процесів та формулювання шляхів удосконалення облікової політики підприємств, а також розробка пропозицій до Наказу про облікову політику для агрофірми «Урожай». Одержані результати можуть бути використані при вдосконаленні облікової політики на приватному сільськогосподарському підприємстві агрофірми «Урожай».

Для досягнення даної мети, необхідно проаналізувати та вирішити наступні завдання:

- вивчити методіку організації облікових процесів в аграрній сфері;
- висвітлити роль та завдання облікової політики в сучасних умовах;
- розглянути нормативні положення з організації облікової політики в сільськогосподарських підприємствах ;
- узагальнити визначення «облікова політика» на основі національних та міжнародних нормативних документів та думок різних науковців;
- визначити основні елементи облікової політики та розглянути їх особливості;
- дослідити облікову політику як інструмент управління бухгалтерським обліком на підприємствах;
- визначити як впливає вибір облікової політики на фінансовий результат та інші елементи обліку;
- висвітлити повну та правдиву фінансову характеристику ПСПА «Урожай»;
- дослідити та проаналізувати облікову політику агрофірми, розглянути документообіг та графік проведення інвентаризації;
- розглянути особливості формування облікової політики та їх значення для складання бухгалтерської звітності та загального бухгалтерського обліку;
- визначити шляхи вдосконалення організації облікових процесів в аграрному секторі;
- розробити доповнення до Наказу про облікову політику ПСПА «Урожай» враховуючи його особливості.

Базою для написання кваліфікаційної роботи є приватне сільськогосподарське підприємство агрофірма «Урожай», метою діяльності якого

є виробництво сільськогосподарської продукції. Адреса - полтавська обл., Кобеляцький район, село Мідянівка, вулиця Вишнева, будинок 17А.

Об'єктом дослідження є облікова політика ПСПА «Урожай».

Предметом дослідження є комплексна сукупність теоретичних, методичних, організаційних, практичних та прикладних аспектів, що стосуються формування положень та організації облікової політики для управління діяльністю підприємств аграрного сектору, вибір елементів та методів облікової політики та їхній вплив на фінансовий результат та інші елементи обліку.

Методи дослідження включають: загальнонаукові, теоретичні, емпіричні, абстрактно-логічні, монографічні, порівнянь та узагальнень, графічних і табличних, інституціональних, системних, структурно-функціональних, ретроспективних, індуктивних та дедуктивних, логічних, аналітичних та інших.

Інформаційними джерелами для написання кваліфікаційної роботи стали: чинні міжнародні та національні нормативно-правові документи, наукові статті, монографії, матеріали періодичних видань, науково-практичних конференцій, електронні та Internet ресурси, інша економічна література, фінансова, статистична та бухгалтерська звітність, дані первинного, синтетичного та аналітичного обліку і облікова політика ПСПА «Урожай».

РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИВАТНОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА АГРОФІРМИ «УРОЖАЙ»

1.1 Загальна характеристика підприємства

Дослідження щодо ролі облікової політики підприємства в системі управління його діяльністю проводилися за матеріалами приватного сільськогосподарського підприємства агрофірми «Урожай» (ПСПА «Урожай»), яке розташоване на території села Мідянівка Кобеляцького району Полтавської області.

ПСПА «Урожай» було створено в 1997 році, директором та власником в одній особі є Гордійко Василь Макарович. Агрофірма знаходиться за 5 км. від районного центру м. Кобеляки, за 10 км. від залізничної станції та за 80 км від обласного центру м. Полтава. Таким чином підприємство має зручне та економічно вигідне розташування, що сприяє своєчасним поставкам зерна до покупця.

Досліджуване підприємство засноване та діє на підставі та повній відповідності до законодавства України, нормативних актів, Господарського кодексу України [1], Цивільного кодексу України [11], Закону України «Про захист персональних даних» [6], Закону України «Про режим іноземного інвестування» [8], інших чинних нормативних актів, статуту цього підприємства (додаток А), а також договорів оренди землі і майна, укладених з власниками паїв, що проживають на території господарства і за його межами.

Приватне підприємство відповідно до законодавства України є юридичною особою з окремим балансом, власними основними та оборотними коштами, поточними та іншими рахунками в установах банків, що має круглу печатку і куточок із своїм найменуванням, фірмовим і товарним знаком, штампом, іншими реквізитами. ПСПА «Урожай» набуває статусу юридичної особи з дня її державної реєстрації.

Оптимальне місце розташування та позитивно добрі ґрунтово-кліматичні умови сприяють вирощуванню в господарстві основних сільськогосподарських культур і одержанню якісної продукції рослинництва. Загальна площа, яка

використовується суб'єктом господарювання при проведенні своєї діяльності становить 1393 га. Головним виробничим напрямком агрофірми є рослинництво, проте у статуті зазначено, що підприємство може займатись іншими видами діяльності, що не суперечать чинному законодавству, які узагальнені на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 - Основні види діяльності суб'єкта дослідження

Узагальнено за джерелом: додаток А

Таким чином, предметом діяльності підприємства є виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції, а також надання послуг.

На рис. 1.2 висвітлена мета роботи приватного сільськогосподарського підприємства агрофірми «Урожай».

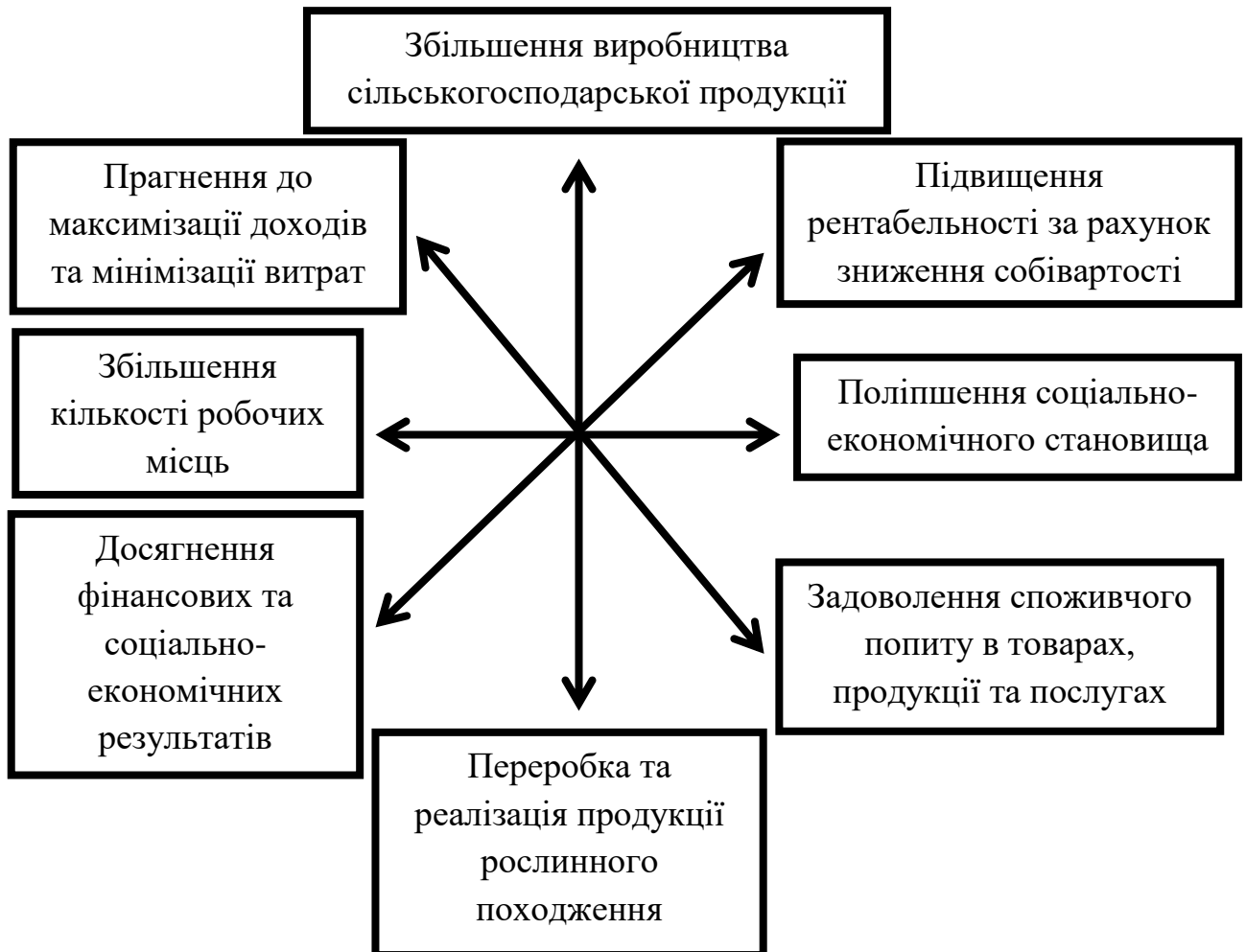

Рисунок 1.2 - Мета роботи ПСПА «Урожай»

Узагальнено за джерелом: додаток А

Тому діяльність агрофірми базується на комерційних та соціальних засадах, які повністю відповідають правовим принципам.

Виробнича потужність спрямована на такі дві основні лінії: під вирощування зернових і зернобобових культур та виробництво технічних культур. Під вирощування зернових і зернобобових культур у 2019 році було зайнято 641,74 га (рис. 1.3), в 2020 році – 626,02 га (рис. 1.4), а в 2021 році – 785,00 га (рис. 1.5)

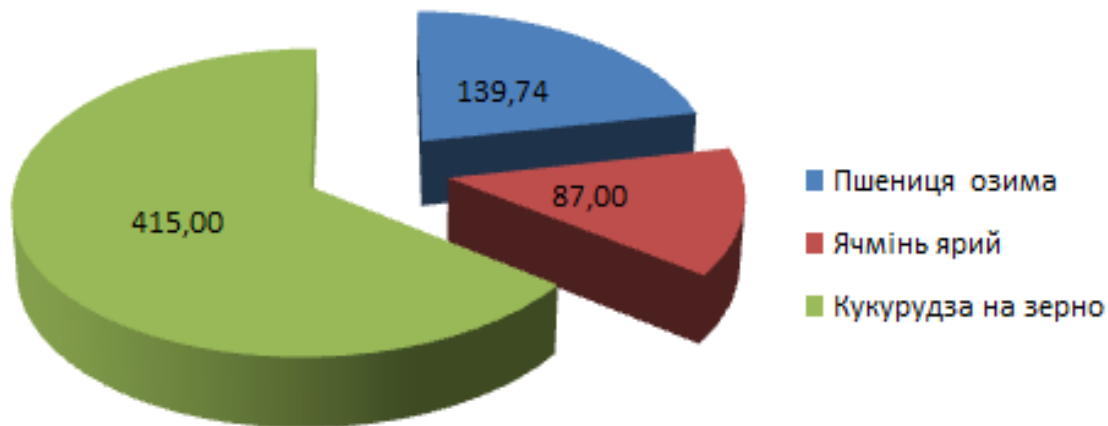

Рисунок 1.3 - Площі посіву окремих зернових та зернобобових культур
ПСПА «Урожай» за 2019 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток Б

Дані рисунку 1.2 свідчать, що найбільша площа за 2019 рік під посівами кукурудзи 415,00 га або 64,67% від загальної площі зернових культур, під озимою пшениці 139,74 га або 21,78%, під ячмінь ярий 87,00 га або 13,55%. Під посів окремих зернових та зернобобових культур у 2019 році ПСПА «Урожай» використовує 46,07% від загальної площі земель.

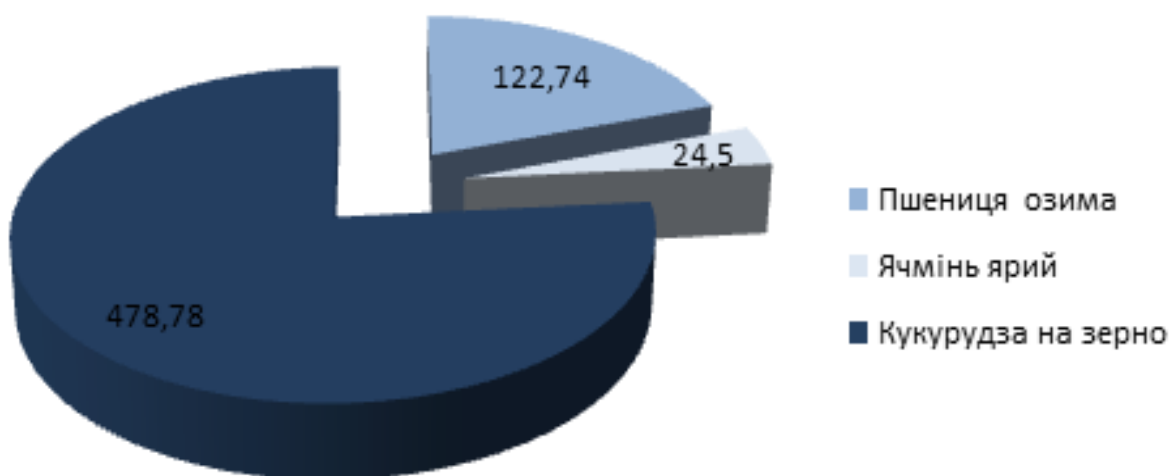

Рисунок 1.4 - Площі посіву окремих зернових та зернобобових культур
ПСПА «Урожай» за 2020 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток В

Дані рисунку 1.3 свідчать, що найбільша площа за 2020 рік під посівами кукурудзи 478,78 га або 76,48% від загальної площі зернових культур, під озимою пшениці 122,74 га або 19,61%, під ячмінь ярий 24,5 га або 3,91%. Під посів окремих зернових та зернобобових культур у 2020 році ПСПА «Урожай» використовує 44,94% від загальної площі земель.

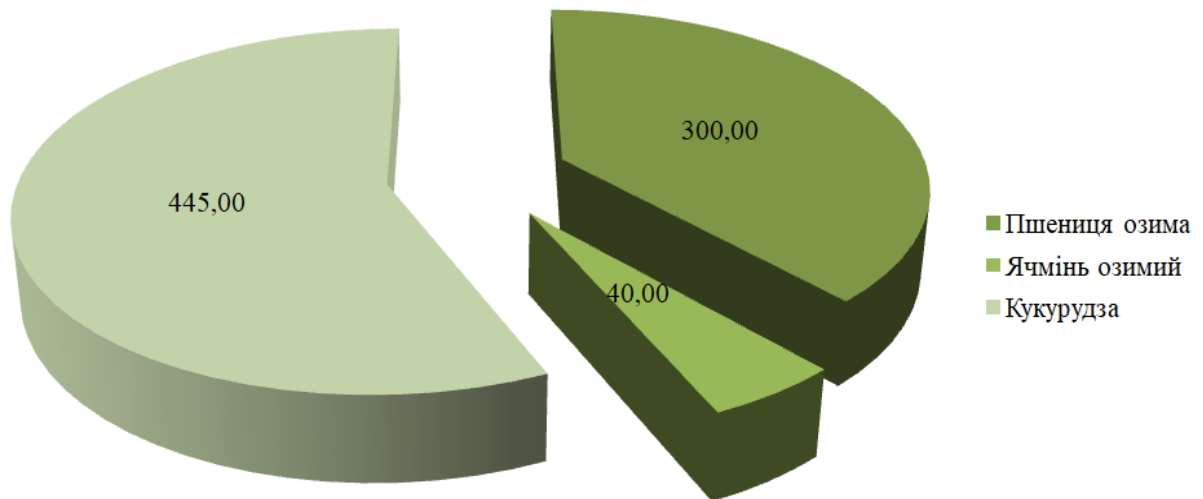

Рисунок 1.5 - Площі посіву окремих зернових та зернобобових культур ПСПА «Урожай» за 2021 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток Д

Дані рисунку 1.5 свідчать, що найбільша площа за 2021 рік під посівами кукурудзи 445,00 га або 56,69% від загальної площі зернових культур, під озимою пшениці 300,00 га або 38,22%, під ячмінь озимий 40,00 га або 5,10%. Під посів окремих зернових та зернобобових культур у 2021 році ПСПА «Урожай» використовує 84,72% від загальної площі земель.

Отже, у 2020 році збільшились посіви кукурудзи на зерно на 63,78 га порівнюючи з попереднім роком, а в 2021 році збільшилися посіви пшениці та ячменю озими в два рази. В загальному площі посіву окремих зернових та зернобобових культур у 2020 році зменшилась на 1,13%, а в 2021 році збільшилися на 25,40%.

Під виробництво технічних культур у 2019 році було зайнято 340,45 га (рис. 1.6), в 2020 році – 289,98 га (рис. 1.7), а в 2021 році – 144,85 га (рис. 1.8)

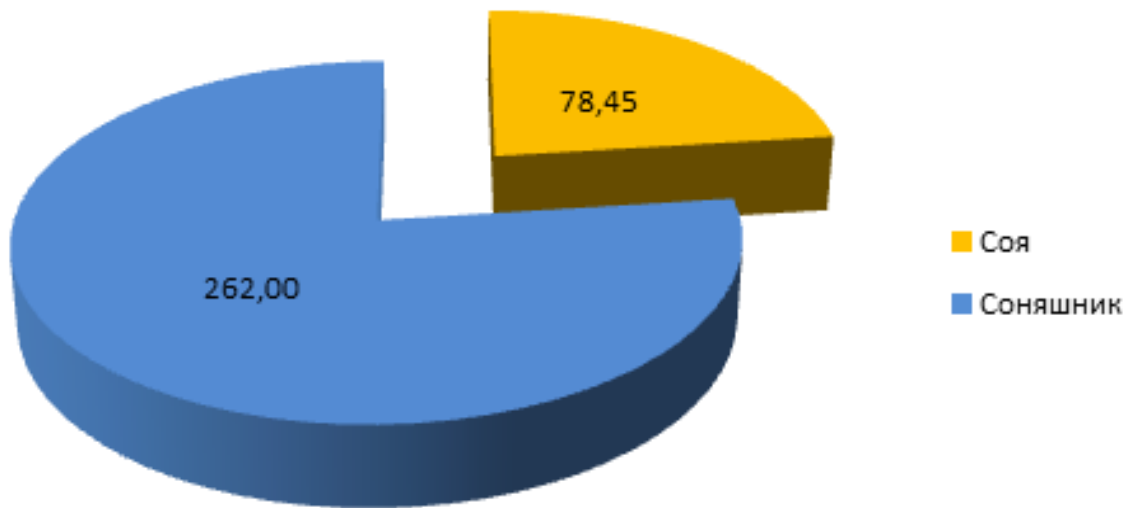

Рисунок 1.6 - Площі посіву окремих технічних культур
ПСПА «Урожай» за 2019 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток Б

Дані рисунку 1.6 свідчать, що найбільша площа за 2019 рік під посівами соняшнику 262,00 га або 76,96% від загальної площі технічних культур, під соєю 78,45 га або 23,04%. Під посів окремих технічних культур у 2019 році ПСПА «Урожай» використовує 24,44% від загальної площі земель.

Рисунок 1.7 - Площі посіву окремих технічних культур
ПСПА «Урожай» за 2020 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток В

Дані рисунку 1.7 свідчать, що найбільша площа за 2020 рік під посівами соняшнику 239,98 га або 82,76% від загальної площі технічних культур, під соєю 50,00 га або 17,24%. Під посів окремих технічних культур у 2020 році ПСПА «Урожай» використовує 20,82% від загальної площі земель.

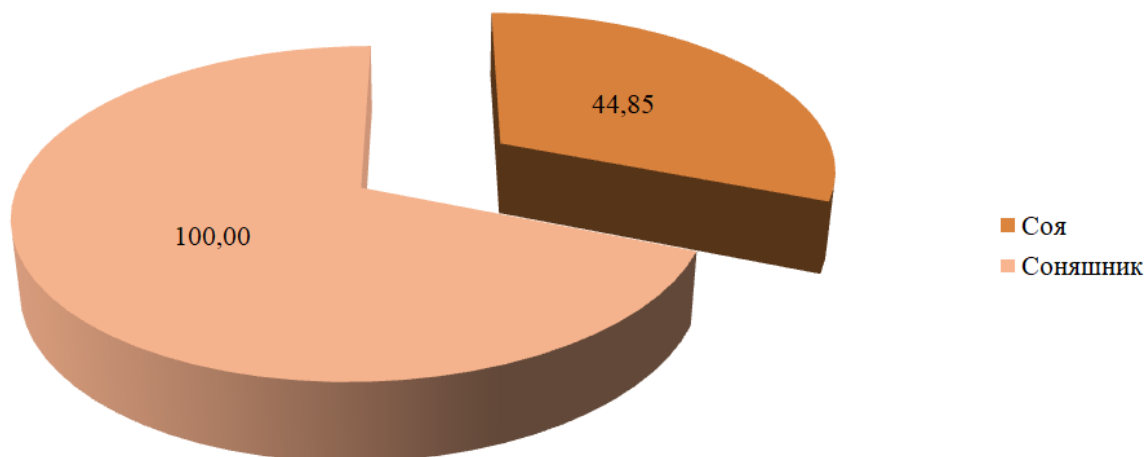

Рисунок 1.8 - Площі посіву окремих технічних культур
ПСПА «Урожай» за 2021 рік, га
Узагальнено за джерелом: додаток Д

Дані рисунку 1.8 свідчать, що найбільша площа за 2021 рік під посівами соняшнику 100,00 га або 69,04% від загальної площі технічних культур, під соєю 44,85 га або 30,96%. Під посів окремих технічних культур у 2021 році ПСПА «Урожай» використовує 15,58% від загальної площі земель.

Отже, протягом трьох років посіви соняшнику зменшилися в 2,5 рази. В загальному площі посіву окремих технічних культур у 2021 році в порівнянні з попереднім роком зменшились на 49,95%.

Підприємство постачає свою продукцію на ринки області та країни. Зерно користується попитом також і на міжнародному ринку. Станом на 2021 рік продукція фірми реалізовувалась в такі країни: Бангладеш, Болгарія, Казахстан, Лівія, Молдова, Польща, Румунія, Узбекистан, суб'єкт дослідження отримував 35% прибутку від експорту своєї продукції, проте після початку війни агрофірма та й вся Україна має проблеми з експортом продукції через морську блокаду.

Тому, станом на сьогодні ПСПА «Урожай» користується залізничною логістикою. Загалом ця інфраструктура працює дуже і дуже добре. Хоча деякі станції були зруйновані авіаударами РФ. Що стосується контрактів, то деякі покупці погодилися компенсувати перевезення зерна за тарифами.

Сьогоднішня ціна на зерно покриває собівартість врожаю минулого сезону, але зовсім протилежна ситуація з ціною на зерно наступного сезону. Іншим не менш цінним ресурсом є час. Якщо раніше товар подорожував від агрофірми до кінцевого споживача за 25-30 днів, то тепер цей час збільшився до 60 днів. Тому, підприємством було вирішено диверсифікуватись і зерно продавали абсолютно в різні напрямки – у тому числі в Польщу, Румунію, Угорщину та Словаччину. Якщо десь була затримка залізничної логістики, певний обсяг вантажу одночасно доставлявся автомобільним транспортом, що створювало фінансову ліквідність.

Валютна виручка зараховується на валютний балансовий рахунок і використовується нею самостійно. Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності агрофірма може використовувати кредити банків та своїх партнерів і самостійно відповідає по своїх боргах.

При вирішенні статутних завдань суб'єкт господарювання має право змінювати, тобто збільшувати або зменшувати розмір статутного капіталу дотримуючись чинного законодавства. Такі зміни можуть відбуватися за рішенням засновника підприємства. Якщо відбуваються зміни розміру статутного капіталу, то вони відображаються в установчих документах та документах державної реєстрації.

На підприємстві застосовується лінійно-функціональна структура управління господарством. Керує підприємством директор, йому підпорядковані головний бухгалтер, головний інженер, начальник господарського відділу та начальник охорони. Структура ПСПА «Урожай» наведена на рис. 1.9.

Трудові відносини працівників з ПСПА «Урожай» виникають на підставі трудових договорів (контрактів) і регулюються законодавством України про працю, в тому числі законами України «Про оплату праці» [7], «Про відпустки» [4] іншими нормативно-правовими актами України та відповідно до статуту підприємства (додаток А).

Рисунок 1.9 – Структура ПСПА «Урожай»

Отже, ПСПА «Урожай» складається з директора, заступника директора і чотирьох відділів, за кожним з них закріплені права та обов'язки працівників.

Агрофірма всебічно підтримує своє село, займається благоустроєм, є спонсором різних соціальних програм та сільської футбольної команди «Урожай», а восени 2019 року засновник ініціював висадку 167 саджанців липи.

Липи є медоносними деревами і вони висаджені з метою розширення діяльності ПСПА «Урожай» шляхом розведення бджільництва. На сьогодні 80 % посаджених лип прийнялися, а на початку квітня 2021 року чергова партія саджанців – 220 лип – отримали свою постійну прописку на території господарського двору. Також у планах підприємства є реконструкція калібрувального заводу, встановлення нового, більш продуктивного обладнання, завершення будівництва ангару для зберігання зернових культур.

Загальна характеристика підприємства та юридична інформація наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Загальна характеристика ПСПА «Урожай»

№	Назва даних	Інформація
1	2	3
1	Повна та скорочена назва підприємства	Приватне сільськогосподарське підприємство агрофірма «Урожай»
2	Дата реєстрації	18.03.1997
3	Код ЄДРПОУ	05287928
4	Директор	Гордійко Василь Макарович
5	Місце знаходження	39215, Полтавська обл., Кобеляцький район, село Мідянівка, вулиця Вишнева, будинок 17А
6	Контакти	+ 380 (050) 34 65 551 + 380 (050) 34 65 556
7	Розмір статутного капіталу	5 000 грн.
8	Кількість судових справ	38 рішень
9	Відомості про органи управління	Директор
10	Вид діяльності (код галузі)	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
11	Земельний банк	1 393 га.
12	Організаційно-правова форма	Приватне підприємство
14	Середня кількість працівників	26 осіб (станом на 01.09.2022 р.)

Отже, ПСПА «Урожай» створив Гордійко Василь Макарович за рахунок вкладу у сумі 5000 грн. і володіє 100% статутного капіталу. На рис. 1.10 зображено завдання директора підприємства.

Рисунок 1.10 – Завдання директора ПСПА «Урожай»

Узагальнено за джерелом: додаток Е

Отже, директор визначає, формулює, планує, здійснює і координує всі види діяльності підприємства

Важливу роль у діяльності агрофірми відіграє виробничий та господарський відділ і відділ охорони. Виробничий сектор займається плануванням, оновленням, модернізацією, впровадженням нової техніки і технологій, а господарський сектор займається інвентаризацією, формуванням партійних запасів з постачальниками та веденням обліку матеріальних цінностей.

Сектор охорони забезпечує охорону території та майна підприємства, контролює вивезення та перевезення товарно-матеріальних цінностей сільськогосподарського підприємства, підтримує охоронно-пожежну

сигналізацію, запобігає спробам несанкціонованих посягань на територію та майно підприємства.

Відділ бухгалтерії очолює головний бухгалтер – Москалець Надія Григорівна. Функції бухгалтерії наведені на рис. 1.11.

Рисунок 1.11 – Функції бухгалтерії

Узагальнено за джерелом: додаток Ж

Отже, бухгалтерія здійснює функції, які включають збір інформації, її первинну обробку, групування, відображення на рахунках бухгалтерського обліку, сплати податків і формування та подання фінансової, статистичної, податкової та іншої звітності.

Таким чином, ПСПА «Урожай» має лінійну управлінську структуру, основний вид діяльності - вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Середня кількість працівників варіює в межах від 24 до 26 осіб (дані за 2019-2020 роки). В загальному земельний банк

агрофірми становить 1393 га, природно-кліматичні умови придатні для вирощування сільськогосподарських культур районованих в Полтавській області і для ведення агровиробництва в цілому.

1.2 Організація бухгалтерського обліку

Система бухгалтерського обліку може повністю відображати корпоративну діяльність, генерувати достовірні дані про майновий та економічний стан агрофірми на мікроекономічному рівні, а також постійно контролювати різні показники підприємства. Запорукою ефективного функціонування будь-якого суб'єкта діяльності є організація бухгалтерського обліку, яка забезпечить виконання власником поставлених завдань.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” (стаття 8) агрофірма самостійно визначила і застосовує журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку, яка є системою, що складається із взаємопов'язаних реєстрів бухгалтерського обліку (хронологічно та систематично), з певним методом відображення господарських операцій у певному порядку [3]. Переваги та недоліки зображені на рис. 1.12.

ПСПА «Урожай» застосовував комп'ютерну програму «1С: Бухгалтерія 8.1», проте використання даної програми після початку війни стало неможливим з технічного та морального аспекту. На сьогодні в Україні існує велике різноманіття бухгалтерських програм, які можна використовувати на різних типах підприємств.

Приватному сільськогосподарському підприємству агрофірмі «Урожай» рекомендується використовувати «Дебет Плюс» – українське програмне забезпечення, яке допомагає автоматизувати бухгалтерський облік та фінансову звітність. Програму можна використовувати у бюджетних організаціях та комунальних компаніях, сільському господарстві, виробництві, торгівлі, будівництві закладах охорони здоров'я, відділах освіти, тощо. Основні можливості «Дебет Плюс» наведені на рис. 1.13.

Для обліку витрат суб'єкт дослідження використовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності» та План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [12].

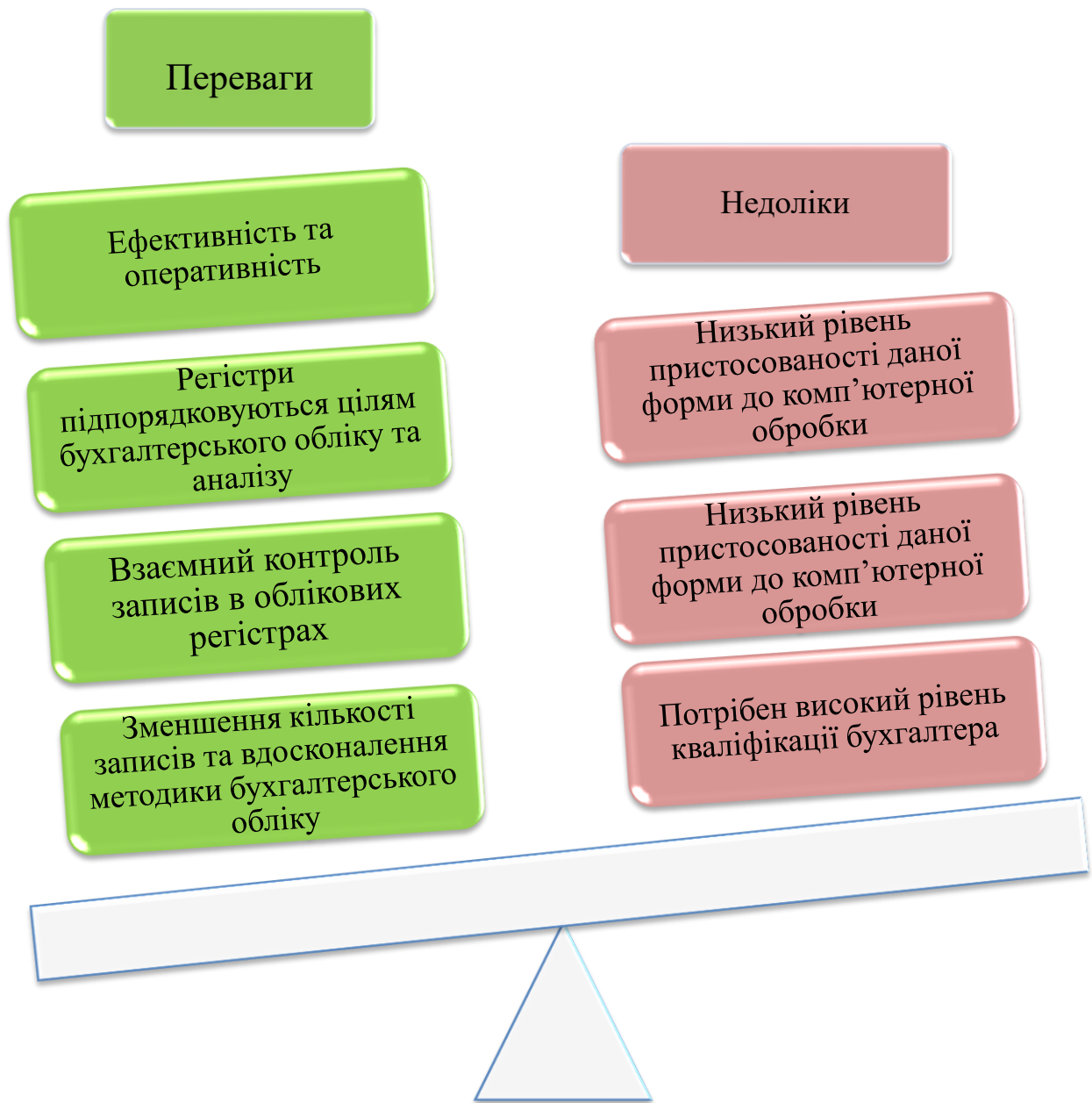

Рисунок 1.12 – Переваги та недоліки журнально-ордерної форми обліку

Узагальнено за джерелами: [86 с.112, 74 с. 72]

Отже, журнально-ордерна форма обліку є оперативною та ефективною, проте для достовірного її використання потрібен високий рівень кваліфікації бухгалтерів.

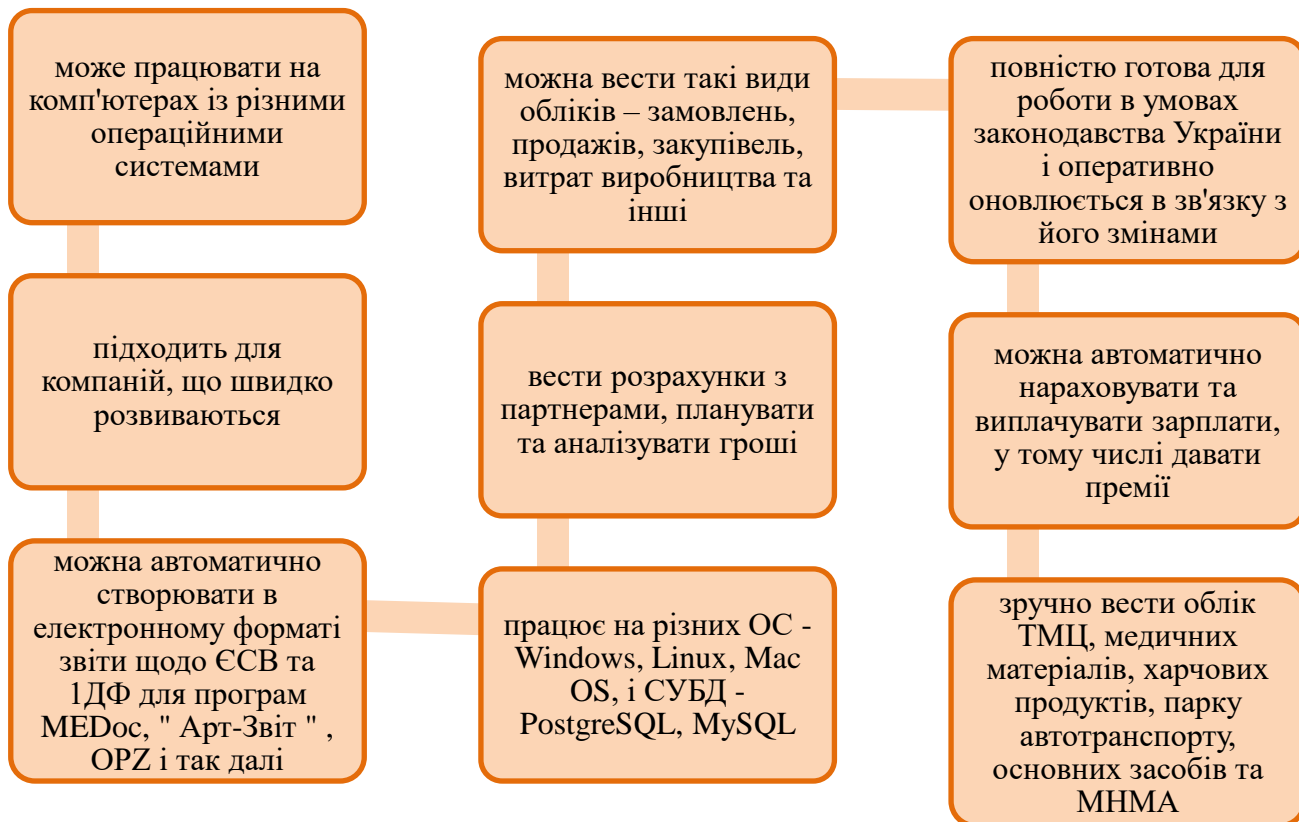

Рисунок 1.13 – Основні можливості «Дебет Плюс»

Отже, безкоштовну версію «Дебет Плюс» можуть використовувати як підприємці, так і малі підприємства. Система дозволяє вести складський облік, включає в себе систему взаємодії з клієнтами. У функції системи входить звіт бухгалтерського балансу, облік основних засобів, заробітна плата. Програма поставляється під ОС Windows, Linux, Mac OS.

Бухгалтерія підприємства складається з трьох бухгалтерів: головного бухгалтера – Москалець Надія Григорівна та двох бухгалтерів. Робочий час працівників бухгалтерії нормативний в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 8.00 до 17.00 з перервами трудового дня з 12.00 до 13.00.

Посадова інструкція складається головним бухгалтером і є документом, у якому зазначаються загальні положення, кваліфікаційні вимоги, завдання та вимоги до працівника бухгалтерії, порядок призначення на посаду та звільнення з

посади, перелік документів, які необхідно використовувати при виконанні ним обов'язків, а також права та відповідальність.

При прийомі на роботу бухгалтер повинен відповідати таким критеріям: професійна компетентність, порядність, об'єктивність, конфіденційність, професійна поведінка і технічні стандарти. Функції та обов'язки головного бухгалтера на підприємстві зображені на рис. 1.14.

Рисунок 1.14 – Функції та обов'язки головного бухгалтера

Узагальнено за джерелом: додаток И

Агрофірма «Урожай» є суб'єктом малого підприємництва, яке відноситься до 4 групи і складає фінансову звітність: Баланс (форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма № 2-м), та сплачує такі податки, які передбачені Податковим

кодексом України [2]: єдиний податок - розмір ставки податку з одного гектара сільськогосподарських угідь залежить від категорії (типу) земель та їх розташування. Для ПСПА «Урожай» цей податок становить 0,57% - для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях); екологічний податок – розмір ставки податку нараховується на 1 тону забруднюючої речовини, для ПСПА «Урожай» це азоту оксиди – 2 451,84 грн/тону і аміак – 459,85 грн/тону; податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) - в розмірі 18%; військовий збір - в розмірі 1,5%; єдиний соціальний внесок (ЄСВ) - в розмірі 22%.

Види робіт, які виконують бухгалтери наведені на рис. 1.15

Бухгалтер 1	Бухгалтер 2
<ul style="list-style-type: none"> • облік касових операцій і операцій на рахунках банків, розрахункових і кредитних операцій; • облік праці й заробітної плати; • відображає на рахунках бухгалтерського обліку операції пов'язані з рухом основних засобів, товарно-матеріальних цінностей і коштів; • бере участь у проведенні інвентаризацій; • підготовляє дані бухгалтерського обліку для складання звітності; • виконує роботи з формування, ведення і збереження бази даних бухгалтерської інформації, вносять зміни в довідкову і нормативну інформацію; • виконує окремі службові доручення головного бухгалтера. 	<ul style="list-style-type: none"> • облік запасів, основних засобів та інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів; • облік виробництва і калькулювання; • облік готової продукції та її реалізації; • здійснює прийом і контроль первинної документації та підготовляє їх до обробки; • бере участь у проведенні інвентаризацій; • стежить за збереженням бухгалтерських документів, оформляє їх відповідно до встановленого порядку для передачі в архів; • виконує окремі службові доручення головного бухгалтера.

Рисунок 1.15 – Характеристика посадових обов'язків

бухгалтерів ПСПА «Урожай»

Узагальнено за джерелом: додаток И

Тобто, між бухгалтерами чітко розмежовані види робіт. Головний бухгалтер несе повну відповідальність за облік господарських операцій та збереження первинних документів, реєстрів та фінансової звітності, що характеризує процес документообігу.

Документообіг - це комплекс робіт, пов'язаних зі створенням, перевіркою, обробкою та зберіганням документів, від складання документів до передачі в архів. Документообіг для підприємства починається зі створення або надходження документів від інших підприємств, які потім досліджуються, обробляються та передаються в архів. Оскільки на підприємстві не розроблений графік документообігу пропоную варіант цього документа наведений у додатку К.

З метою збереження майна агрофірма «Урожай» проводить регулярні інвентаризації. Інвентаризація є перевіркою та документальним підтвердженням наявності та стану, оцінка господарських активів і зобов'язань. Плановий графік проведення інвентаризації на підприємстві складається у вигляді таблиці з інформацією про місце проведення, значення перевірки, час і відповідальних. План інвентаризації розробляється і затверджується директором підприємства до початку звітного року. Оскільки на підприємстві не розроблений план-графік проведення інвентаризації, пропоную варіант цього документа, який наведений у додатку Л.

Для перевірки якості проведених інвентаризацій ПСПА «Урожай» створила постійно діючу інвентаризаційну комісію у складі: голова комісії - Москалець Н.Г., члени комісії: Калініченко Л.І., Койнаш О.І., Прийдан Ю.В.

Функції постійно діючої інвентаризаційної комісії:

- попереджувальні роботи для забезпечення збереження майна;
- організація та проведення інвентаризації;
- інструктаж членів робочих інвентаризаційних комісій;
- контрольні перевірки правильності проведення обліків;
- перевірка правильності визначення інвентаризаційних відхилень.

Перелік подій за яких проведення інвентаризації є обов'язковим наведено на рис. 1.16.

перед складанням річної фінансової звітності

у разі передачі майна державного підприємства або бюджетної установи в оренду, приватизації майна державного підприємства

у разі переходу на складання фінансової звітності за міжнародними стандартами (на дату такого переходу)

у разі зміни матеріально відповідальних осіб

у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів)

у разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха (на день після закінчення явищ)

за судовим рішенням

у разі припинення діяльності підприємства

в інших випадках, передбачених законодавством

Рисунок 1.16 – Перелік подій, у разі настання яких проведення інвентаризації є обов’язковим

Узагальнено за джерелом: [30]

Отже, бухгалтерія агрофірми є ієрархічна, двоє бухгалтерів, які виконують певні функції та головний бухгалтер. Підприємство 4 групи, тобто мале та складає лише перші дві форми звітності (№1-м та №2-м). ПСПА «Урожай» самостійно визначила і використовує журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку із

застосуванням комп'ютерної програми «Дебет Плюс» та Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [12]. Для обліку витрат суб'єкт використовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

1.3 Оцінка фінансового стану ПСПА «Урожай»

За допомогою аналізу фінансової звітності користувачі звітної інформації, переважно зовнішні користувачі – акціонери, інвестори, постачальники, кредитори, можуть приймати зважені управлінські рішення щодо фінансового стану, операційної діяльності, інвестиційної привабливості та кредитного ризику. Аналітичне дослідження фінансової звітності підприємства дає можливість оцінити його платоспроможність і ліквідність, фінансову стійкість і рівень ділової активності, кількість і якість дебіторської та кредиторської заборгованості.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- загальна оцінка фінансового стану;
- перевірка виконання зобов'язань за розрахунками з бюджетом, банками, кредиторами, а також використання засобів за цільовим призначенням і забезпеченості ними;
- перевірка використання права на кредитування, забезпеченості та ефективності кредиту;
- виявлення можливостей поліпшення фінансового стану на основі залучення джерел і прискорення оборотності оборотних засобів;
- розробка заходів щодо використання виявлених резервів і контроль за їх виконанням.

Для виконання розрахунків даного підпункту та дослідження основних економічних показників було використано фінансову звітність агрофірми за 2019-2021 роки, а саме форму №1-м «Баланс» та форму №2-м «Звіт про фінансові результати». Основні показники фінансово-господарської діяльності ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рік зображено в табл. 1.2 (складено за додатками М, Н, П).

Таблиця 1.2

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПСПА «Урожай» за 2019-2021 роки

№	Показники	Одиниці виміру	Джерела інформації, розрахунок	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення		Відхилення	
							Абсолютне відхилення 2020 р. від 2019 р., тис. грн.	темп зростання 2020 р. від 2019 р., %	абсолютне 2021 р. від 2020 р., тис. грн.	темп зростання 2021 р. від 2020 р., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. АКТИВИ										
1.1	Активи, всього	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1300, гр.4	79 077,3	84 477,0	101 780,3	5 399,7	106,83	17 303,3	120,48
1.2	Необоротні активи	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1095	28 203,9	30 530,0	46 851,9	2 326,1	108,25	16 321,9	153,46
1.2.2	Незавершені капітальні інвестиції	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1005	9 940,5	10 695,3	1 564,2	754,8	107,59	-9131,1	14,625
1.2.3	Основні засоби	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1010	10 205,9	11 777,2	37 230,2	1 571,3	115,4	25 453,0	316,12
1.2.5	Фінансові інвестиції	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1030+1035	8 057,5	8 057,5	8 057,5	0	100,00	0,0	100,00
1.3	Оборотні активи	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1195	50 873,4	53 947,0	54 928,4	3 073,6	106,04	981,4	101,82
1.3.1	Запаси	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1100	21 457,0	28 177,5	26 153,1	6 720,5	131,32	-2 024,4	92,82
1.3.2	Дебіторська заборгованість	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1125	25 793,1	19 975,4	20 636,5	- 5 817,7	77,44	661,1	103,31
1.3.3	Гроші та їх еквіваленти	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1165	195,4	116,9	613,8	- 78,5	59,83	496,9	525,06
1.3.4	Інші оборотні активи	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1170	3 427,9	5 677,2	7 525,0	2 249,3	165,62	1 847,8	132,55

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ										
2.1	Зобов'язання, всього	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1595+1695	13 005,1	12 379,8	18 222	- 625,3	95,19	5 842,2	147,19
2.2	Довгострокові зобов'язання	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1595	1 240,4	-	9 065,6	- 1 240,4	-100	9 065,6	100
2.3	Поточні зобов'язання	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1695	11 764,7	12 379,8	9 156,4	615,1	105,23	-3 223,4	73,96
2.3.1	Короткострокові кредити	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1600	6 584,7	7 945,0	7 945,0	1 360,3	120,66	0,0	100,00
2.3.2	Кредиторська заборгованість за товари	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1615	3 691,0	4 346,4	992,2	655,4	117,76	-3 354,2	22,83
2.3.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками	тис. грн.	2.3-2.3.1-2.3.2	1 489,0	88,4	219,2	- 1 400,6	5,94	130,8	247,96
3. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ										
3.1	Власний капітал – усього	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1495	66 072,2	72 097,2	83 558,3	6 025	109,12	11 461,10	115,90
3.2	Зареєстрований (пайовий) капітал	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1400	5,0	5,0	5,0	0	100	0,00	100,00
3.3	Додатковий капітал	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1410	8 057,5	8 057,5	8 057,5	0	100	0,00	100,00
3.4	Резервний капітал	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1415	10 020,0	10 020,0	10 020,0	0	100	0,00	100,00
3.5	Нерозподілений прибуток	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1420	47 989,7	54 014,7	65 475,8	6 025,0	112,55	11 461,10	121,22

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4. ДОХОДИ І ВИТРАТИ										
4.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	Ф.2-м, ряд. 2000, гр3	42 860,1	36 429,2	56 695,2	- 6 430,9	85,0	20266,00	155,63
4.2	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.2-м, ряд. 2050, гр.3	28 146,8	17 734,5	24 037,2	- 10 412,3	63,01	6302,70	135,54
4.3	Валовий прибуток	тис. грн.	4.1-4.2	14 713,3	18 694,7	32 658,0	3 981,4	127,06	13963,30	174,69
4.5	Прибуток до оподаткування	тис. грн.	Ф.2-м, ряд. 2290, гр. 3	13 011,0	6 025,0	11 461,1	- 6 986,0	46,31	5436,10	190,23
4.6	Чистий прибуток	тис. грн.	Ф.2-м, ряд. 2350, гр.3	13 011,0	6 025,0	11 461,1	- 6 986,0	46,31	5436,10	190,23
5. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ										
5.1	Рентабельність продажу	%	4.3/4.1*100%	34,37	51,32	57,60	16,95	149,32	6,28	112,24
5.2	Середня вартість активів	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1300 (гр.3+гр.4)/2	67 810,4	81 777,15	93 128,65	13 966,75	120,6	11 351,5	113,88
5.3	Рентабельність активів	%	4.6/5.2*100%	19,19	7,37	12,31	- 11,82	38,41	4,94	167,03
5.4	Середній розмір власного капіталу	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1495(гр.3+гр.4)/2	54 891,25	69 084,7	77 827,75	14 193,45	125,86	8743,05	112,66
5.5	Рентабельність власного капіталу	%	4.6/5.4*100%	23,7	8,72	14,73	- 14,98	36,79	6,01	168,92
5.6	Середній розмір власного оборотного капіталу	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1495-1095 (гр. 3+ гр. 4) / 2	29 949,85	39 717,75	39 136,8	9 767,9	132,61	-580,95	98,54
5.7	Рентабельність власного оборотного капіталу	%	4.6 / 5.6 * 100	43,44	15,17	29,28	- 28,27	34,92	14,11	193,01
6. ТРУДОВІ ПОКАЗНИКИ										
6.1	Обсяг реалізованої продукції	тис. грн.	Ф.№21-заг, ряд. 003+040 гр. 2	39 809,10	33 584,59	50 502,22	- 6 224,51	84,36	16 917,63	150,37

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6.2	Середньооблікова кількість працівників	осіб	Ф.1-м	24	26	26	2	108,33	0	100
6.3	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн./особу	6.1/6.2	1 658,71	1 291,72	1 942,39	- 366,99	77,87	650,67	150,37
6.4	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	Ф.1-ПВ, р.3, ряд. 5010	2 472,0	2 804,4	3105,5	332,4	113,45	301,1	110,74
6.5	Фонд робочого часу	люд-год	Ф.1- підприємн, р.6, р. 601	48,0	52,2	55,8	4,2	108,75	3,6	106,90
6.6	Рівень оплати праці за 1 люд-год	тис. грн/люд-год	6.4/6.5	51,5	53,72	55,65	2,22	104,31	1,93	103,59
6.7	Середня заробітна плата 1-го працівника	тис. грн.	6.4/6.2	103,0	107,86	119,44	4,86	104,72	11,58	110,74
7. ПОКАЗНИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ										
7.1	Первісна вартість основних засобів на кінець року	тис. грн.	Ф.1-м р. 1011	20 266,7	23 170,7	49 683,4	2 904,0	114,33	26 512,7	214,42
7.2	Коефіцієнт придатності основних засобів на кінець року	-	1.2.3 / 7.1	0,5	0,51	0,75	0,01	102	0,24	147,06
7.3	Вартість введених в дію основних засобів	тис. грн.	Ф.1-м ряд. 1011 (гр. 4-гр. 3)	163,8	2 904	26 512,7	2 740,2	1 772,89	23 608,7	912,97
7.4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	7.3/7.1	0,01	0,13	0,53	0,12	1 300	0,4	407,69
8. ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ										
8.1	Капітальні інвестиції за рік	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1005	9 940,5	10 695,3	1 564,2	754,8	107,6	-9 131,1	14,63
8.2	Фінансові інвестиції за рік	тис. грн.	Ф. 1-м, ряд. 1030	8 057,5	8 057,5	8 057,5	0	100	0	100

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9. ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ										
9.1	Середній розмір дебіторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1-м, ряд 1125 (гр. 3+ гр. 4) / 2	19 629,75	22 884,25	20 305,95	3 254,5	116,58	-2 578,3	88,73
9.2	Оборотність дебіторської заборгованості	оборот	4.1 / 9.1	2,2	1,6	2,79	- 0,6	72,73	1,19	174,38
9.3	Середній розмір кредиторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1-м, ряд 1600+1615+1620+1630 (гр3+гр4) / 2	11 010,5	12 072,25	10 768,1	1 061,75	109,64	-1 304,15	89,20
9.4	Оборотність кредиторської заборгованості	оборот	4.2 / 9.3	2,6	1,5	2,23	- 1,1	57,7	0,75	148,67
9.5	Середній розмір запасів	тис. грн.	Ф.1-м, ряд 1100 (гр.3+гр. 4) / 2	19 927,3	24 817,25	27 165,3	4 889,95	124,54	2 348,05	109,46
9.6	Оборотність запасів	оборот	4.2 / 9.5	1,4	0,7	0,88	- 0,7	50	0,18	125,71
9.7	Середній період інкасації	дні	365 / 9.2	167,4	229,6	130,82	62,2	137,2	-98,78	56,98
9.8	Середній період розрахунків з кредиторами	дні	365 / 9.4	140,4	243,3	163,68	102,9	173,3	-79,62	67,27
9.9	Середній строк зберігання запасів	дні	365 / 9.6	260,7	521,4	414,77	260,7	200	-106,63	79,55
9.10	Період обороту грошових коштів	дні	9.7 – 9.8 +9.9	287,7	507,7	381,91	220	176,5	-125,79	75,22

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10. ГРОШОВІ ПОТОКИ										
10.1	Гроші та їх еквіваленти на початок звітного року	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1165, гр.3	200,5	195,4	116,9	- 5,1	97,46	-78,5	59,83
10.2	Гроші та їх еквіваленти на кінець звітного року	тис. грн.	Ф.1-м, ряд. 1165, гр.4	195,4	116,9	613,8	- 78,5	59,83	496,9	525,06
10.3	Зміна грошей та їх еквівалентів	тис. грн.	10.2 - 10.1	- 5,1	- 78,5	496,9	- 73,4	1539,22	575,4	632,99
11. ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ										
11.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	1.3.3 / 2.3	0,02	0,01	0,07	- 0,01	x	0,06	x
11.2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	(1.3.2+1.3.3) / 2.3	2,21	1,62	2,32	- 0,59	x	0,67	x
11.3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	1.3 / 2.3	4,32	4,36	6,00	0,04	x	1,64	x
11.4	Коефіцієнт мобільності активів	≥ 0,5	1.3 / 1.1	0,64	0,64	0,54	0	x	-0,1	x
11.5	Коефіцієнт співвідношення активів	> 1	1.3 ./ 1.2	1,8	1,77	1,17	- 0,03	x	-0,6	x
12. ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ										
12.1	Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	≥ 0,5	3.1 / (3.1 + 2.1)	0,84	0,85	0,82	0,01	x	-0,03	x
12.2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	≤ 0,5	2.1 / (3.1 + 2.1)	0,16	0,15	0,17	- 0,01	x	0,02	x
12.3	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	> 0,5	(1.3 - 2.1) / 1.3	0,74	0,77	0,67	0,03	x	-0,1	x
12.4	Коефіцієнт маневрування	≥ 0,5	(1.3 - 2.1) / 3.1	0,57	0,58	0,44	0,01	x	-0,14	x
12.5	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	1.2.3 / 1.1	0,13	0,14	0,12	0,01	x	-0,02	x
12.6	Коефіцієнт інвестування	-	3.1/1.2.3	6,47	6,12	2,24	- 0,35	x	-3,88	x
12.7	Коефіцієнт фінансової стійкості	-	(3.1+2.2)/(3.1 + 2.1)	0,85	0,85	0,86	0	x	0,01	x

Отже, необоротні активи ПСПА «Урожай» протягом 2019-2021 рр. збільшилися на 18 648,00 тис. грн. і темп зростання становив 166,12%. Незавершені капітальні інвестиції у 2020 році в порівнянні з попереднім періодом збільшилися на 754,8 тис. грн. (темп зростання 107,59%), а в 2021 році зменшилися на 9 131,1 тис. грн. (темп скорочення 14,63%).

Основні засоби протягом досліджуваного періоду збільшилися на 27 024,3 тис. грн. (темп зростання 364,79%). Фінансові інвестиції протягом 2019-2021 рр. залишилися незмінними і становлять 8 057,5 тис. грн. Найбільшу питому вагу в загальній сумі необоротних активів займають основні засоби, збільшення яких відбулося через введення в експлуатацію нових основних засобів. Динаміку показників необоротних активів ПСПА «Урожай» зображено на рис. 1.17.

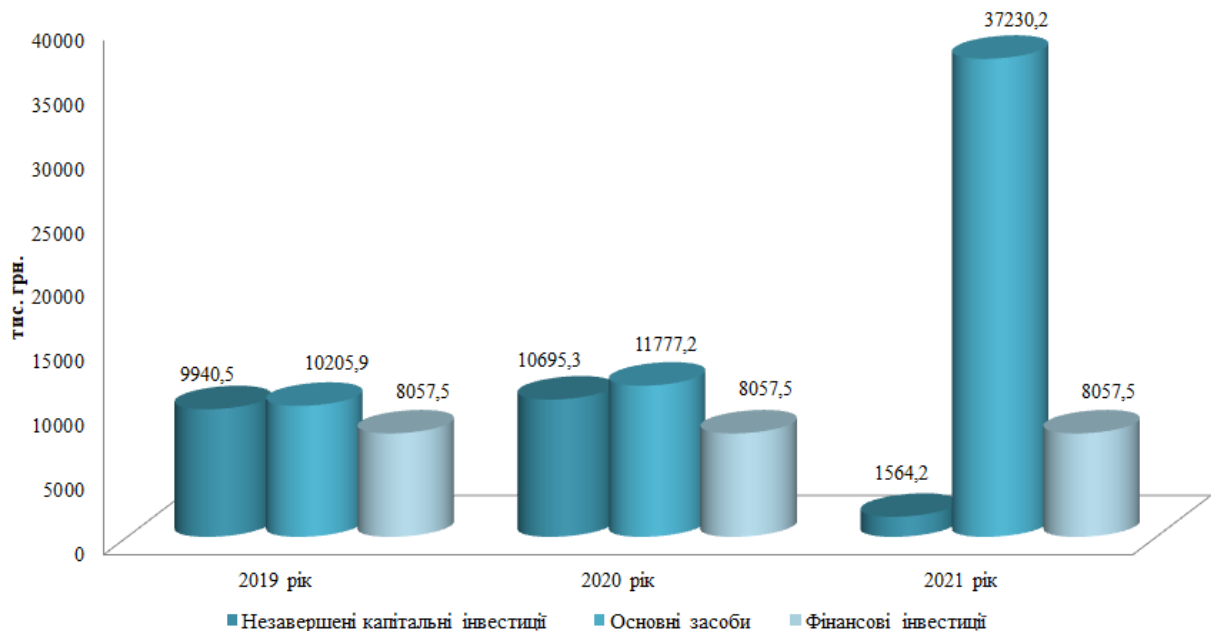

Рисунок 1.17 - Динаміка показників необоротних активів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Оборотні активи протягом досліджуваного періоду збільшилися на 4 055,00 тис. грн. (темп зростання 107,97%). Запаси у 2020 році в порівнянні з 2019 роком збільшилися на 6 702,5 тис. грн. (темп зростання 131,32%), а в 2021 році зменшилися на 2 024,4 тис. грн. (темп скорочення 92,82%).

Дебіторська заборгованість у 2020 році в порівнянні з попереднім періодом зменшилася на 5 817,7 тис. грн. (темп скорочення 77,44%), а в 2021 році збільшилася на 661,1 тис. грн. (темп зростання 103,31%). Гроші та їх еквіваленти мали нестабільну динаміку, а саме у 2020 році зменшилися на 78,5 тис. грн. (темп скорочення 59,83%), а в 2021 році в порівнянні з попереднім роком збільшилися на 496,9 тис. грн. (темп зростання 525,06%).

Інші оборотні активи протягом досліджуваного періоду збільшилися на 4 097,1 тис. грн. (темп зростання 219,53%). Динаміку показників оборотних активів ПСПА «Урожай» зображено на рис. 1.18.

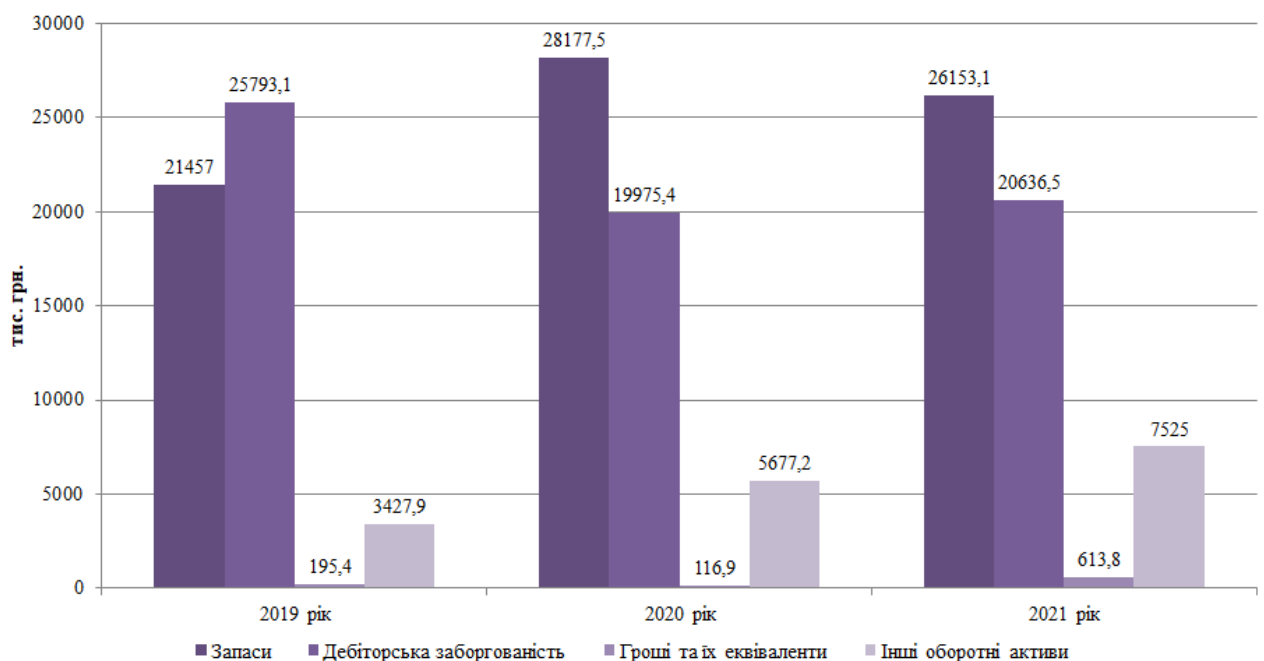

Рисунок 1.18 - Динаміка показників оборотних активів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Найбільшу питому вагу в загальній сумі оборотних активів займають запаси, збільшення яких в 2020 році відбулося через зменшення кількості засіяних земель, тому потрібно ініціювати збільшення посівних площ, а в 2021 році динаміка протилежна. Найбільш ліквідний актив збільшився – це є позитивною динамікою, агрофірма повинна прагнути до збалансування цього активу. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зменшилась, що є

позитивним і свідчить, що кількість боржників зменшилась. Інші необоротні активи збільшилися, але ці зміни незначні.

У 2020 році довгострокові зобов'язання зменшилися до нуля, а в 2021 році збільшилися і становили 9 065,6 тис. грн. Поточні зобов'язання у 2020 році в порівнянні з попереднім роком збільшилися на 615,1 тис. грн. (темپ зростання 105,23%), а в 2021 році зменшилися на 3 223,4 тис. грн. (темп скорочення 73,96%). Короткострокові кредити у 2020 році збільшилися на 1 360 тис. грн. (темп зростання 120,66%), а в 2021 році залишилися незмінними і становили 7 945,0 тис. грн.

Кредиторська заборгованість за товари у 2020 році збільшилася на 655,4 тис. грн. (темп зростання 117,76%), а в 2021 році зменшилася на 3 354,2 тис. грн. (темп скорочення 22,83%). Кредиторська заборгованість за розрахунками у 2020 році зменшилася на 1 400,6 тис. грн. (темп скорочення 5,94%), а в 2021 році в порівнянні з попереднім роком збільшилася на 130,8 тис. грн. (темп зростання 247,96%).

Найбільшу питому вагу в загальній сумі поточних зобов'язань займають короткострокові кредити, збільшення яких відбулося через отримання додатково кредитів на строк до одного року. Довгострокові зобов'язання зникли в 2020 році, що є позитивним, це відбулося за рахунок зменшення кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, тобто заборгованість агрофірми перед державою зменшилася в 17 разів. Динаміку показників поточних зобов'язань ПСПА «Урожай» зображено на рис. 1.19.

Власний капітал протягом 2019-2021 років збільшувався на 17 486,1 тис. грн. або 126,47%. Зареєстрований (пайовий) капітал, додатковий та резервний протягом досліджуваного періоду залишилися незмінними. Нерозподілений прибуток на кінець 2021 року становив 65 475,8 тис. грн. і в порівнянні з 2019 роком збільшився на 17 486,1 тис. грн. або 136,44%. Найбільшу питому вагу в загальній сумі власного капіталу займає нерозподілений прибуток, саме за рахунок цього і збільшився власний капітал.

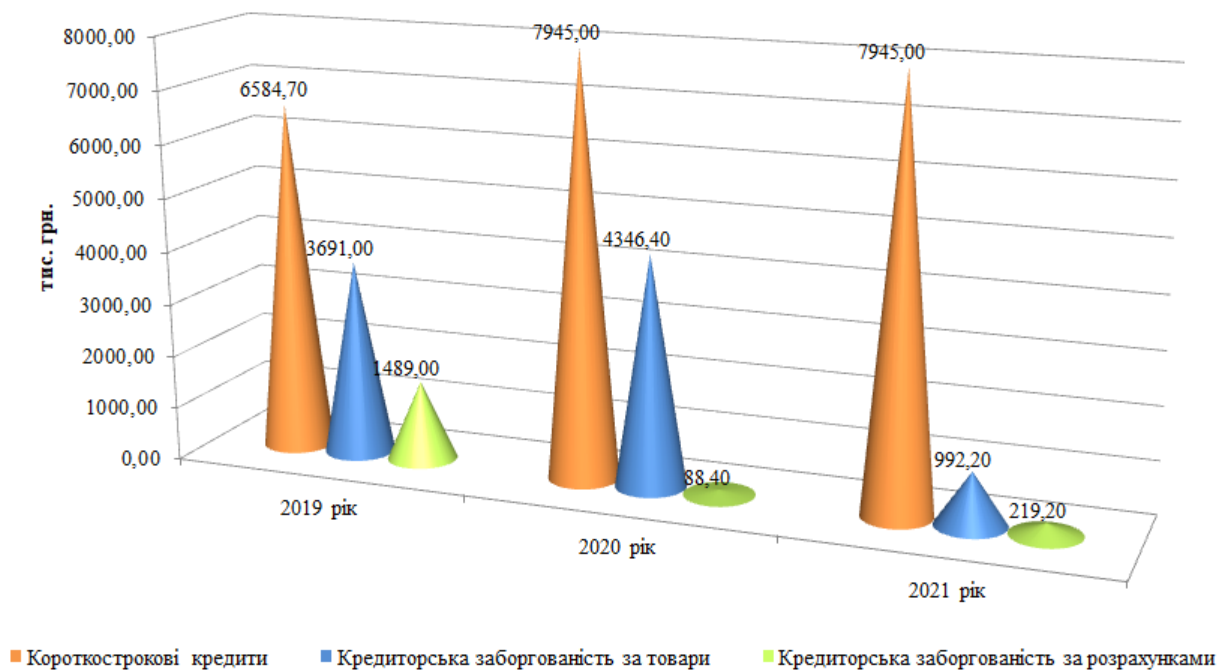

Рисунок 1.19 - Динаміка показників поточних зобов'язань ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції у 2020 році в порівнянні з 2021 роком зменшилася на 6 430,9 тис. грн. (темп скорочення 85,0%), а в наступному році збільшилася на 20 266,0 тис. грн. (темп зростання 121,22%).

Собівартість реалізованої продукції у 2020 році зменшилася на 10 412,3 тис. грн. (темп скорочення 63,01%), а в 2021 році збільшилася на 6 302,7 тис. грн. (темп зростання 135,54%). Валовий прибуток протягом 2019-2021 років збільшився на 17 944,7 тис. грн. (темп зростання 221,96%).

Прибуток до оподаткування і чистий прибуток у 2020 році зменшилися на 6 986,0 тис. грн. (темп скорочення 46,31%), а в 2021 році збільшилися на 5 436,10 тис. грн. (темп зростання 190,23%).

Ці два показники однакові, том що ПСПА «Урожай» не сплачує податок на прибуток, оскільки застосовує спрощену систему оподаткування. Чистий прибуток зазнав зменшення в 2 рази через зменшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції, а в наступному році збільшився майже в 2 рази. Динаміка показників чистого доходу від

реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції та валового прибутку ПСПА «Урожай» зображено на рис. 1.20.

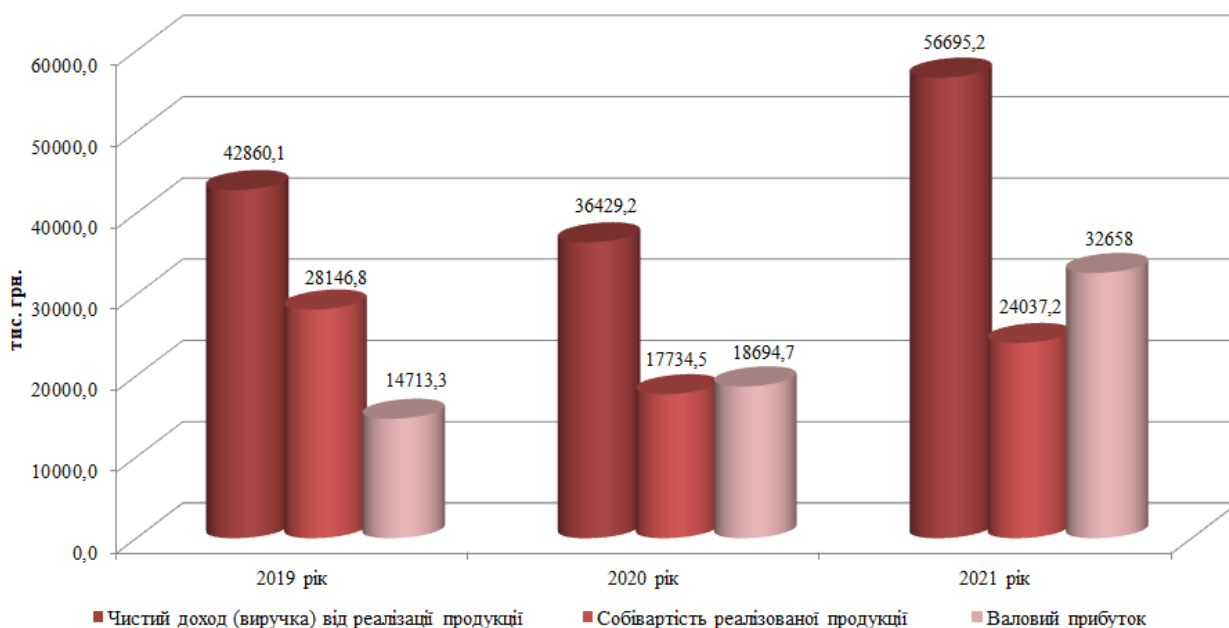

Рисунок 1.20 - Динаміка показників чистого доходу від реалізації продукції, собівартості реалізованої продукції та валового прибутку ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Середня вартість активів протягом досліджуваного періоду збільшилася на 25 318,25 тис. грн. (темп зростання 137,34%). Зміни відбулися в ході збільшення запасів агрофірми. Середній розмір власного капіталу протягом 2019-2021 років збільшився на 22 936,5 тис. грн. або 141,79%. Зміни відбулися за рахунок збільшення власного капіталу.

Середній розмір власного оборотного капіталу у 2020 році збільшився на 9 767,9 тис. грн. (темп зростання 132,61%), а в 2021 році зменшився на 580,95 тис. грн. (темп скорочення 98,54%). Зміни відбулися за рахунок збільшення власного капіталу.

Динаміка середньої вартості активів, розміру власного капіталу та власного оборотного капіталу ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр. зображено на рис. 1.21.

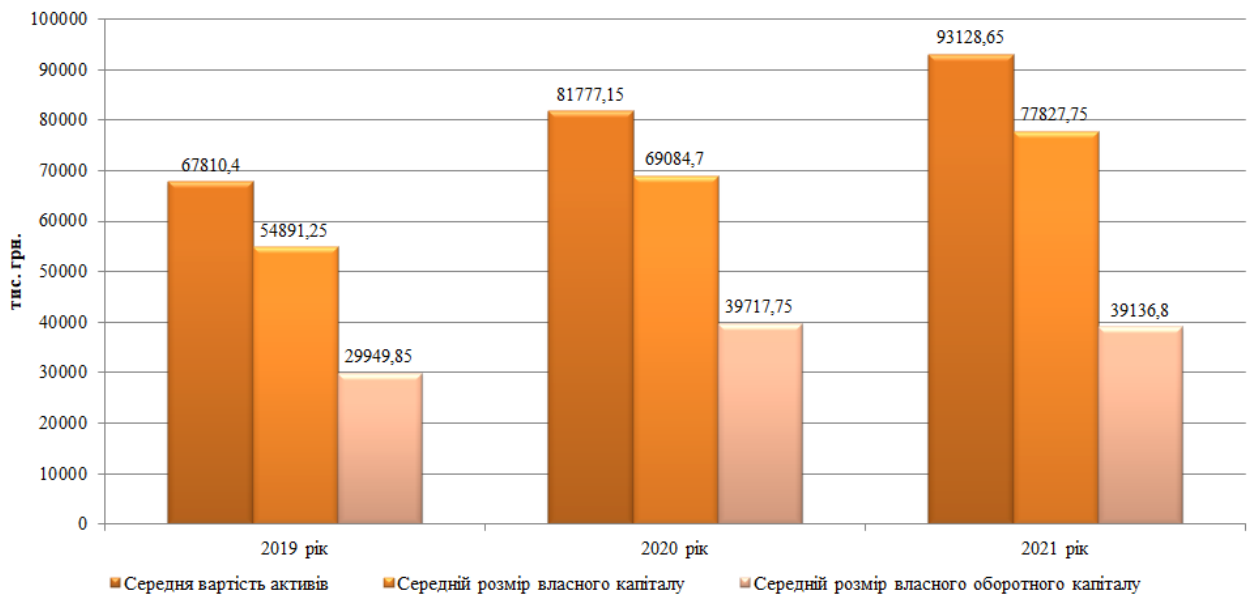

Рисунок 1.21 - Динаміка середньої вартості активів, розміру власного капіталу та власного оборотного капіталу ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Рентабельність продажу протягом досліджуваного періоду збільшилася на 23,23% (темп зростання 167,59%). Це відбулося за рахунок збільшення валового прибутку і в той же час зменшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції.

Рентабельність активів у 2020 році зменшилася на 11,82% - це відбулося за рахунок різкого зменшення чистого прибутку і невеликого збільшення середньої вартості активів, а в наступному періоді збільшилася на 4,94%.

Рентабельність власного капіталу у 2020 році в порівнянні з попереднім роком зменшилася на 14,98% - це відбулося за рахунок різкого зменшення чистого прибутку і невеликого збільшення середнього розміру власного капіталу, а в 2021 році збільшилася на 6,01%.

Рентабельність власного оборотного капіталу у 2020 році зменшилася на 28,27% - це відбулося за рахунок різкого зменшення чистого прибутку і збільшення середнього розміру власного оборотного капіталу, а в 2021 році збільшилася на 14,11%. Отже, щоб збільшити рентабельність активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу потрібно збільшувати чистий прибуток.

Динаміка рентабельності продажу, активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр. зображено на рис. 1.22.

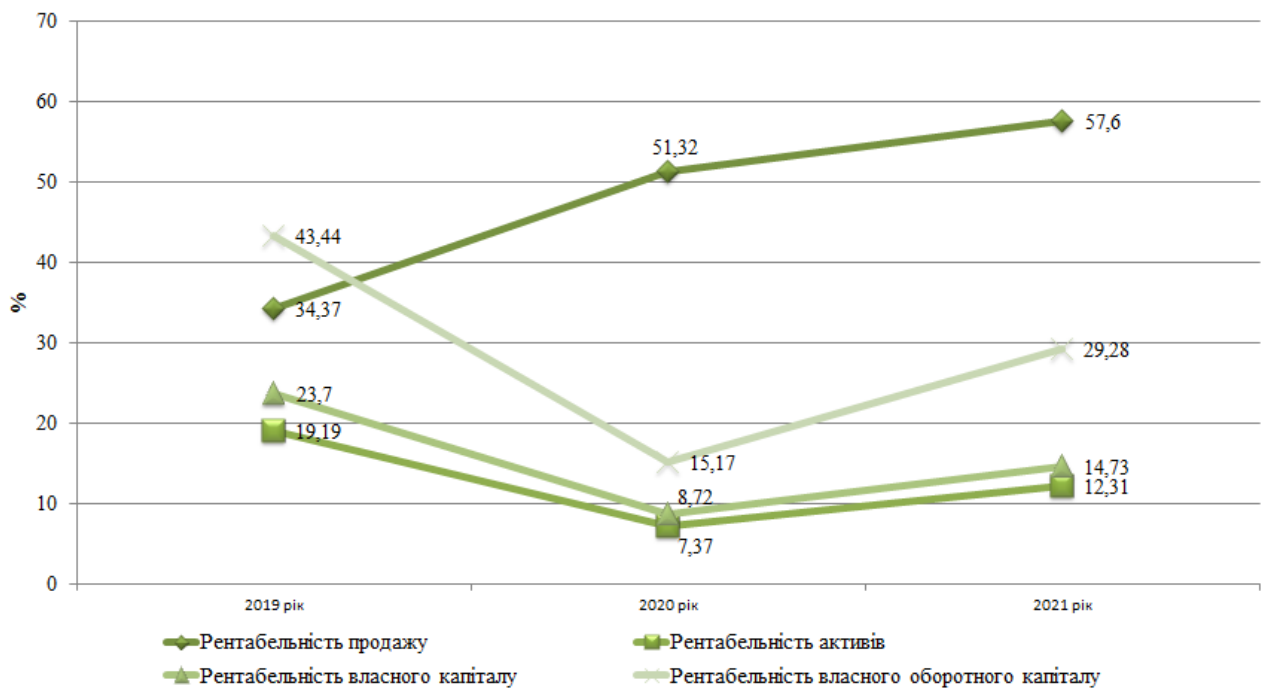

Рисунок 1.22 - Динаміка рентабельності продажу, активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Обсяг реалізованої продукції у 2020 році зменшився на 6 224,51 тис. грн. (темп скорочення 84,36%), а в 2021 році в порівнянні з попереднім періодом збільшився на 16 917,63 тис. грн. (темп зростання 150,37%). Середньооблікова кількість працівників у 2020 році збільшилася на 2 особи (темп зростання 108,33%), а в 2021 році залишилася незмінною і становила 26 осіб. Продуктивність праці одного працівника у 2020 році зменшилася на 366,99 тис. грн./особу (темп скорочення 77,87%), цей показник знизився через значне скорочення обсягу реалізації продукції і збільшення кількості працівників, а в 2021 році збільшилася на 650,67 тис. грн./особу (темп зростання 150,37%).

Фонд оплати праці усіх працівників протягом досліджуваного періоду збільшився на 633,5 тис. грн. (темп зростання 125,63%). Фонд робочого часу протягом 2019-2021 років збільшився на 7,8 люд.-год. (темп зростання 116,25%).

Рівень оплати праці за 1 люд.-год. збільшився протягом досліджуваного періоду на 4,15 тис. грн./люд.-год. (темп зростання 108,06%). Середня заробітна плата 1-го працівника протягом 2019-2021 років збільшилася на 16,44 тис. грн. (темп зростання 115,96%). Збільшення середньої заробітної плати для працівників агрофірми є позитивною динамікою.

Первісна вартість основних засобів протягом трьох років збільшилася на 29 416,7 тис. грн. (темп зростання 245,15%). Коефіцієнт придатності основних засобів протягом 2019-2021 років зазнав незначних змін, а саме збільшення на 0,25 (темп зростання 150%).

Вартість введених в дію основних засобів у 2020 році збільшилася у 18 разів, а в 2021 році у 9 разів і становить 26 512,7 тис. грн., таке різке збільшення пов'язане із зростанням первісної вартості основних засобів. Коефіцієнт оновлення основних засобів протягом досліджуваного періоду збільшився на 0,52 (темп зростання 5 300%), дане різке збільшення пов'язане із зростанням вартості введених в дію основних засобів.

Капітальні інвестиції у 2020 році збільшилися на 754,8 тис. грн. (темп зростання 107,6%), а в 2021 році в порівнянні з попереднім періодом зменшилися на 9 131,1 тис. грн. (темп скорочення 14,63%). Фінансові інвестиції протягом трьох років залишалися незмінними і становили 8 057,5 тис. грн., у 2019 році ПСПА «Урожай» інвестував кошти в Кобеляцький м'ясокомбінат.

Середній розмір дебіторської заборгованості у 2020 році збільшився на 3 254,5 тис. грн. (темп зростання 116,58%), а в 2021 році зменшився на 2 578,3 тис. грн. (темп скорочення 88,73%). Оборотність дебіторської заборгованості протягом трьох років варіювала від 2,2 до 2,79 оборота.

Середній розмір кредиторської заборгованості у 2020 році в порівнянні з попереднім роком збільшився на 1 061,75 тис. грн. (темп зростання 109,64%), а в 2021 році зменшився на 1 304,15 тис. грн. (темп скорочення 89,20%). Оборотність кредиторської заборгованості в загальному протягом досліджуваного періоду зменшилася на 0,37 оборота - це є негативною зміною, оскільки сповільнився процес розрахунку з кредиторами.

Середній розмір запасів протягом 2019-2021 років збільшився на 7 238,0 тис. грн. (темп зростання 136,32%). Оборотність запасів у 2020 році зменшилася на 0,7 оборота (темп скорочення 50%), а в 2021 році збільшилася на 0,18 оборота (темп зростання 125,71%). Можливою причиною зменшення оборотності запасів є постійне зниження кількості виробництва і збуту.

Динаміку середнього розміру дебіторської та кредиторської заборгованості та запасів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр. зображено на рис. 1.23.

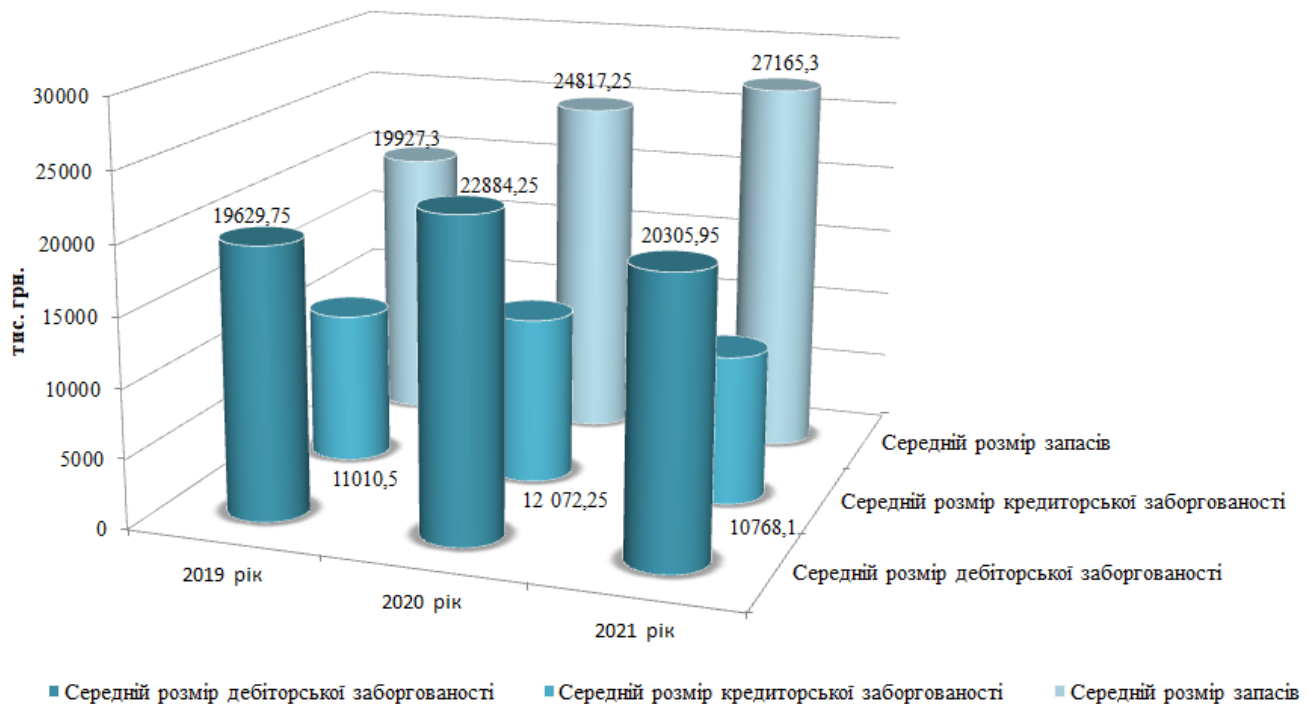

Рисунок 1.23 - Динаміка середнього розміру дебіторської та кредиторської заборгованості та запасів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Середній період інкасації у 2020 році збільшився на 62,2 дні (темп зростання 137,2%), а в 2021 році зменшився на 98,78 днів (темп скорочення 56,98%). Середній період розрахунків з кредиторами у 2020 році збільшився на 102,9 днів або 173,3%, а в 2021 році зменшився на 79,62 днів або 67,27%. Середній строк зберігання запасів протягом трьох років в загальному збільшився на 154,07 днів (темп зростання 159,10%) Період обороту грошових коштів у 2020 році збільшився на 220 днів або 176,5%, а в 2021 році зменшився на 125,79 днів або 75,22% (рис. 1.24).

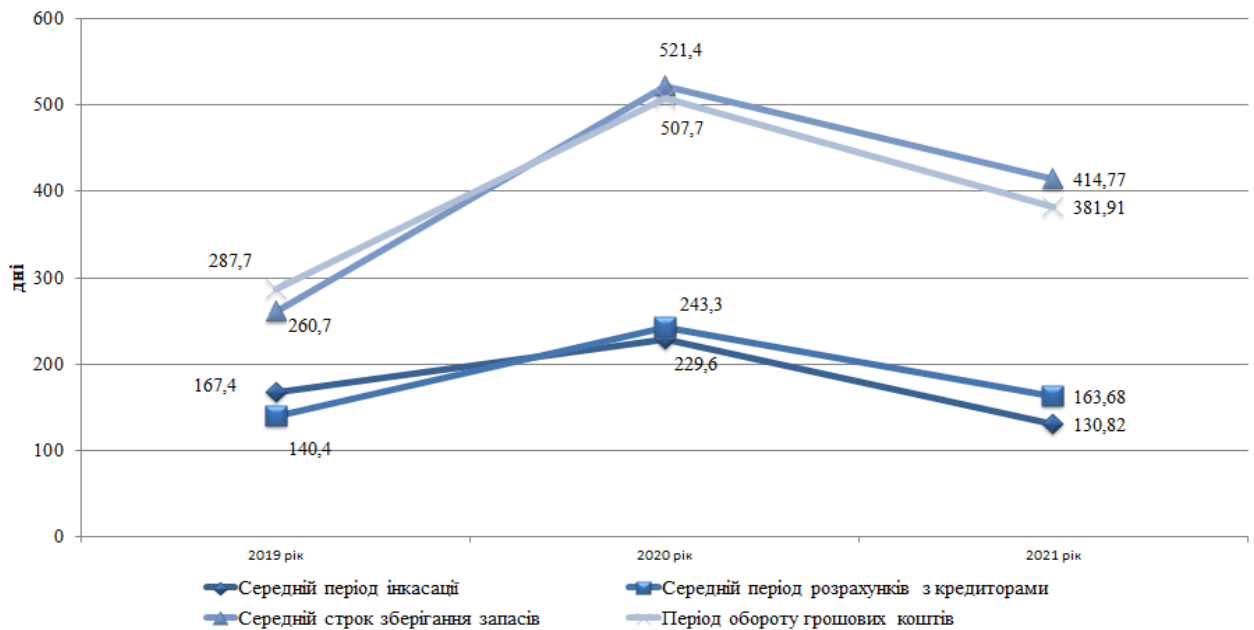

Рисунок 1.24 - Динаміка середнього періоду інкасації, періоду розрахунків з кредиторами, строку зберігання запасів та періоду обороту грошових коштів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році зменшився на 0,01, а 2021 році збільшився на 0,06. Коефіцієнт термінової ліквідності має схожу динаміку, а саме у 2020 році зменшення (на 0,59), а в 2021 році збільшення (на 0,67). Для покращення коефіцієнту термінової ліквідності агрофірмі потрібно оптимізувати структуру активів, наприклад: реалізувати непотрібні основні засоби, неефективні довгострокові інвестиції або інші необоротні активи, але також слід враховувати економічну доцільність даних дій.

Коефіцієнт загальної ліквідності протягом досліджуваного періоду збільшився на 1,68, а коефіцієнт мобільності активів у 2020 році залишився незмінним в порівнянні з попереднім роком і в 2021 році зменшився на 0,1

Серед вище перелічених показників відповідають нормативному значенню лише коефіцієнт мобільності на співвідношення активів (рис. 1.25).

Коефіцієнт економічної незалежності (автономії) у 2020 році збільшився на 0,01, а в 2021 році зменшився на 0,03 та не відповідає нормативному значенню. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу у 2020 році зменшився на 0,01, а в

наступному році збільшився на 0,02 та відповідає допустимим межах. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів у 2020 році збільшився на 0,03, а в 2021 році зменшився на 0,1.

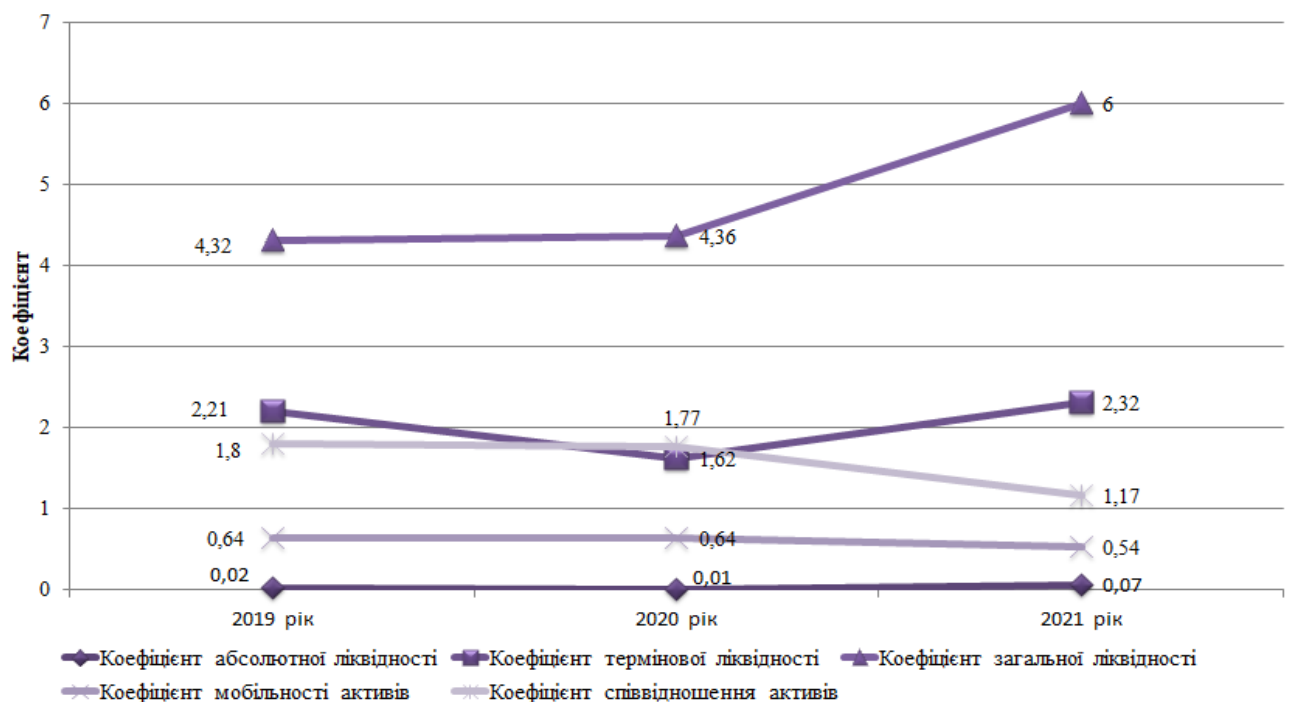

Рисунок 1.25 – Динаміка коефіцієнтів абсолютної, термінової та загальної ліквідності, мобільності активів та співвідношення активів ПСПА «Урожай» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт маневрування в загальному протягом трьох років зменшився на 0,13, а коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу на 0,01. Коефіцієнт інвестування протягом досліджуваного періоду зменшився на 4,23. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2020 році залишався незмінним на рівні 0,85, а в 2021 році збільшився на 0,01. Показники фінансової стійкості як і попередні знаходяться в межах нормативних значень, крім коефіцієнта реальної вартості основних засобів у валюті балансу.

Загалом, аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ПСПА «Урожай» за 2019-2021 роки дає змогу дійти висновку, що агрофірма на сьогоднішній час працює ефективно, отримує прибуток, використання якого може сприяти розширенню його діяльності.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

2.1 Еволюція поглядів на сутність облікової політики

Перш ніж перейти до вивчення природи концепції облікової політики, необхідно роз'яснити такі терміни, як «політика». Політика – в загальному сенсі чийсь спосіб дій у чомусь.

Політика має таке ж значення, як тактика і стратегія. Тактикою називають сукупність методів та шляхів, які приведуть до успіху та досягнення певної мети. Стратегія з точки зору загальної реалізації це мистецтво керувати чимось.

Економічні реформи посилили заходи в галузі бухгалтерського обліку. Українська економіка все більше інтегрується у світову економічну систему та міжнародний фінансовий ринок. Оскільки в ринкових умовах бухгалтерський облік вважається однією з важливих складових загальної системи управління, тим самим сприяє створенню та появі нових інструментів для її розвитку.

Виникнення облікової політики передувало ряд причин:

- з'являються нові можливості ведення бухгалтерського обліку та його організації
- збільшились кількість сфер діяльності та форм господарювання
- змінилася роль бухгалтерів: звичайні реєстратори стали активними учасниками господарської діяльності.

Таким чином, виникнення облікової політики передувала поява нових сфер діяльності, збільшення ролі бухгалтера та покращення ведення бухгалтерського обліку.

Облікова політика у вузькому розумінні є мовною моделлю, створеною відповідно до положень стандартів бухгалтерського обліку, з максимально можливим врахуванням конкретних обставин роботи підприємства та внутрішніх і зовнішніх факторів. Значення облікової політики для внутрішніх користувачів зображено на рис. 2.1.

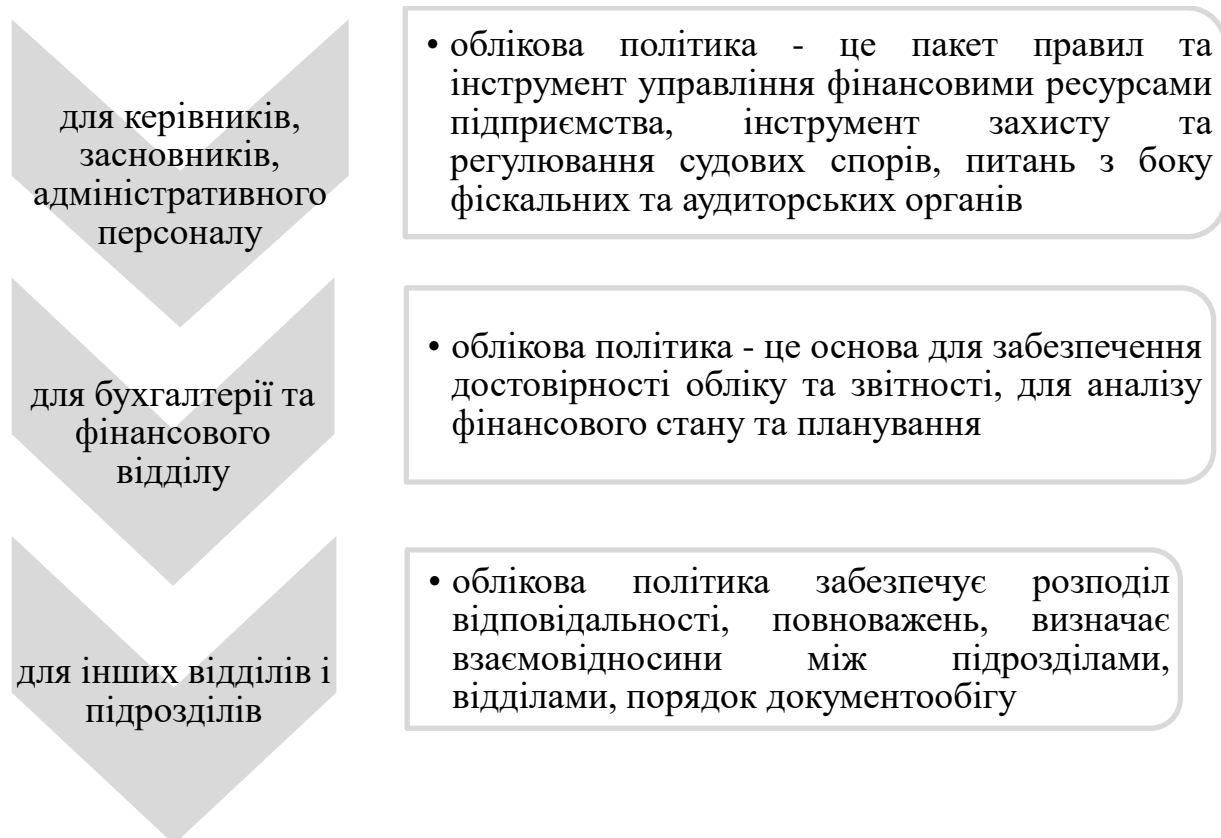

Рисунок 2.1 – Значення облікової політики для внутрішніх користувачів

Узагальнено за джерелом: [75 с. 252, 79 с. 113]

При цьому облікова політика підприємства має різне значення для зовнішніх користувачів (рис. 2.2).

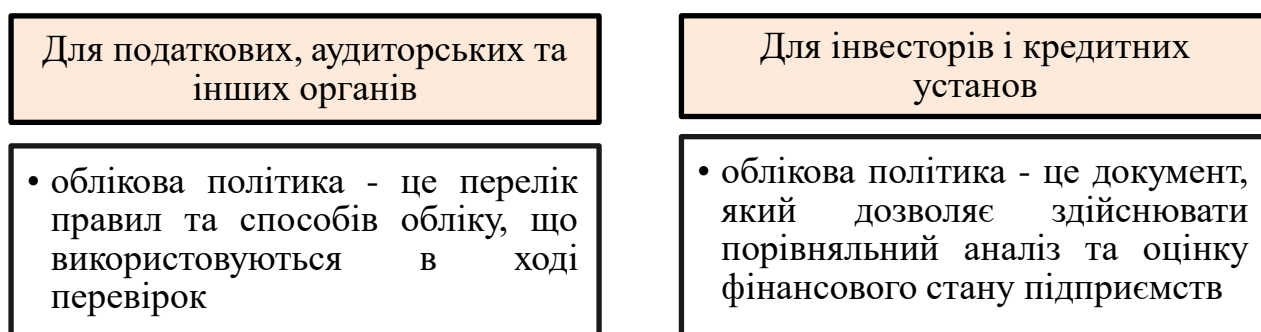

Рисунок 2.2 – Значення облікової політики для зовнішніх користувачів

Узагальнено за джерелом: [62, 93 с. 143]

Отже, ефективність облікової політики залежатиме від чіткості облікової інформації, на основі якої буде функціонувати облікова політика та забезпечувати ефективність діяльності органів управління господарською діяльністю.

Кожен бізнес, у тому числі й агрофірма «Урожай», потребує доступу до прозорої, дієвої та якісної інформації, у зв'язку з чим необхідний єдиний внутрішній бухгалтерський документ, який визначатиме методику ведення бухгалтерського обліку, тобто облікову політику.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» підприємство самостійно визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства [3].

Виходячи з важливості облікової політики, буде доцільним розглянути визначення терміну «облікова політика» з точки зору різних авторів, узагальнена інформація зображена на рис. 2.3.

Отримані результати дозволяють зробити висновок, що одна група авторів ототожнює облікову політику з методами фінансового обліку та їх впровадженням, інша – основна частина облікової політики стосується лише складання фінансової звітності, третя – визнання того, що облікова політика є внутрішнім нормативним актом.

Це говорить про те, що навчання про роль, значення та структуру облікової політики є недостатньо розвинутих. Деякі визначення більш-менш точно відображають суть, а інші надто звужують або розширюють суть. Проте увага до цього явища прямо чи опосередковано свідчить про те, що облікова політика набула статусу елемента теорії бухгалтерського обліку та стала дисципліною в господарській практиці, за допомогою якої організовується збір та обробка даних, враховуючи конкретні обставини діяльності суб'єктів господарювання.

Тому при визначенні корпоративної облікової політики необхідно враховувати методичні нормативно-правові документи, що регулюють організацію бухгалтерського обліку та звітності в Україні загалом, а також конкретні технічні характеристики суб'єкта господарювання.

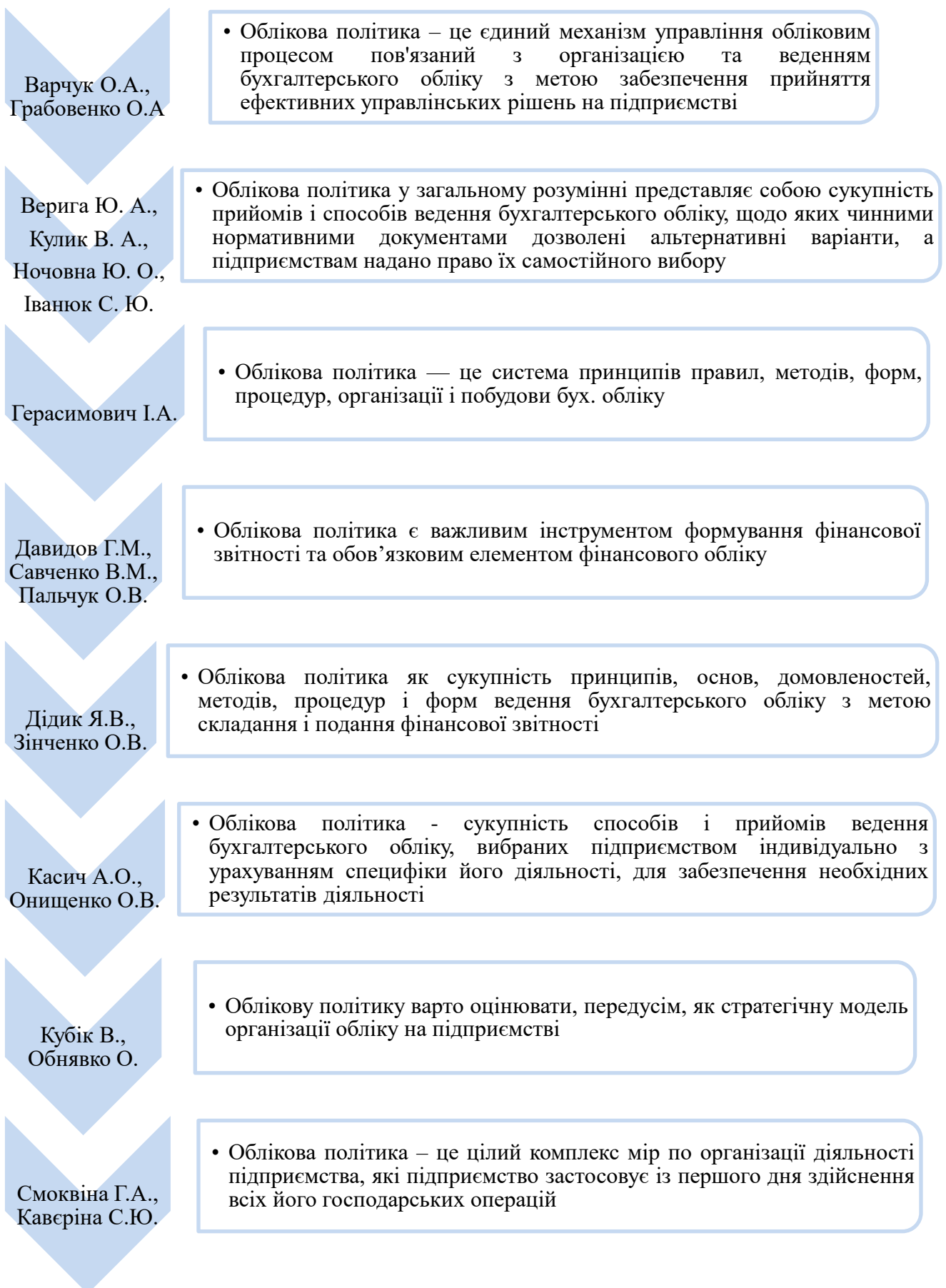

Рисунок 2.3 – Визначення «облікова політика» з точки зору різних авторів
Узагальнено за джерелами: [92 с. 93, 91 с. 158, 75 с. 22, 58 с. 81, 66 с. 90]

Підсумовуючи аналіз літературних джерел, рекомендується, щоб облікова політика будувалася на таких основних характеристиках: облікова політика не поширюється на механізми фінансового обліку елементів; облікова політика стосується не тільки організації елементів фінансового обліку та підготовки фінансової звітності, але також і отримання оперативної інформації для нижчого, середнього та вищого керівництва; компоненти облікової політики повинні разом виконувати єдину функцію генерування інформації, отже використання терміну «організаційна модель» є доцільним; облікова політика підприємства повинна спочатку розвиватися на користь власників бізнесу та ефективного менеджменту.

Виходячи з важливості облікової політики, буде доцільним розглянути визначення терміну «облікова політика» на рівні міжнародних нормативно-правових актів та України (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Визначення «облікова політика»

відповідно до нормативно-правових актів України та міжнародних стандартів

Узагальнено за джерелами: [3, 14, 19, 36]

Таким чином, аналіз трактування поняття «облікова політика» свідчить про відсутність єдиної думки в нормативно-правових актах щодо цього. По іншому кажучи, в широкому розумінні облікова політика – це управління обліком, а у вузькому – це сукупність методів ведення обліку, проте слід проаналізувати тлумачення облікової політики в іншому національному законодавстві (рис.2.5)

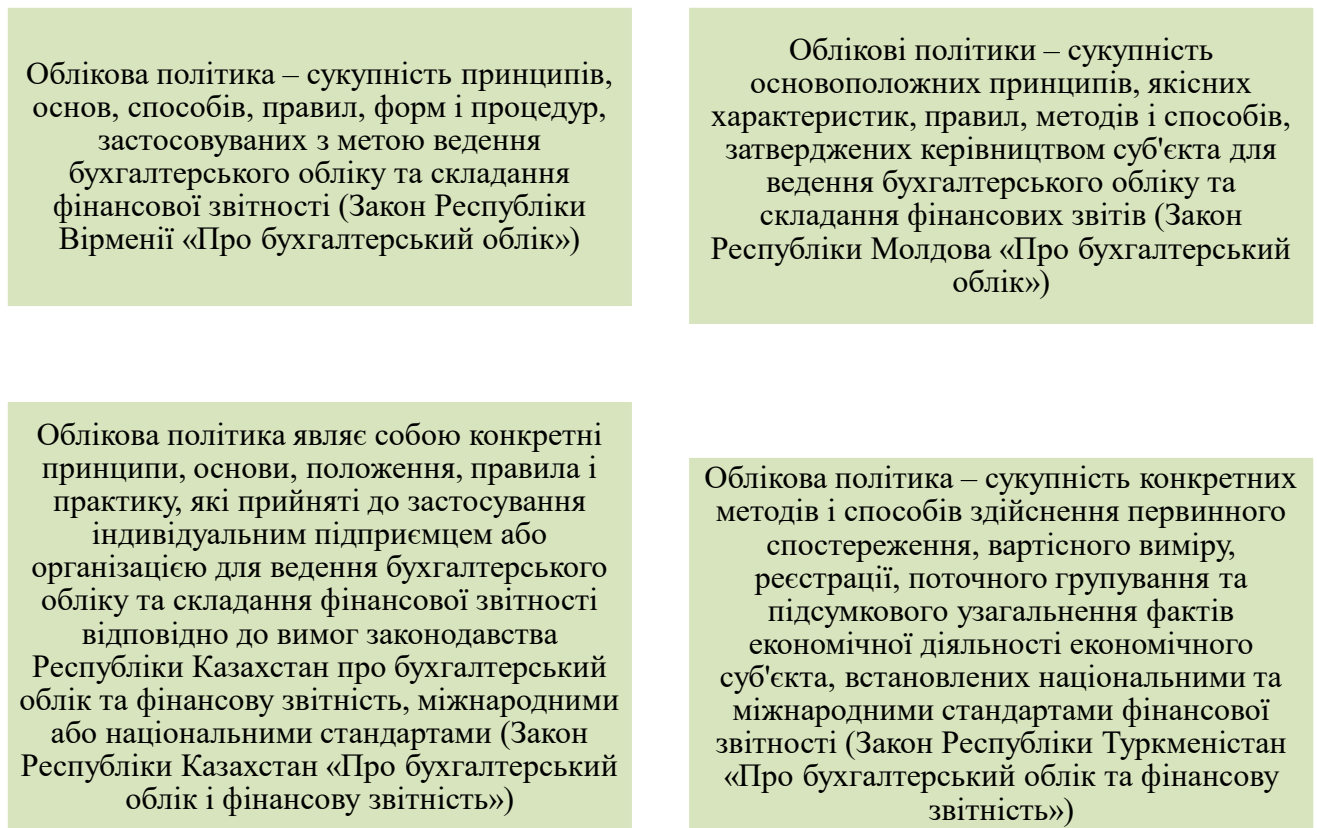

Рисунок 2.5 – Визначення «облікова політика» відповідно до зарубіжного національного законодавства

Узагальнено за джерелами: [39, 41, 40, 42]

У 1975 році поняття «облікова політика» було офіційно введено в міжнародну бухгалтерську практику. Зокрема, відповідно до першої редакції Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики», облікова політика – це певні принципи, основи, домовленості, правила та практика, прийняті підприємством для складання та подання фінансових звітів [18].

Таким чином, тлумачення облікової політики в українському законодавстві та іншому національному законодавстві подібне до визначення, наданого в МСБО 8, але визначення, надане законом, не повністю відображає сутність, функцію та значення облікової політики. Лише на основі поєднання основних методологічних вимог і конкретних способів відображення фактів господарської діяльності підприємства та всебічно враховуючи конкретні умови управління, можна сподіватися на формування обґрунтованої облікової політики.

Отже, щодо тлумачення науковцями терміна «облікова політика», то можна зазначити, що визначення є досить поверхневим. Найбільша група авторів наполягає на визначенні сутності облікової політики як сукупності методів фінансового обліку, що використовуються підприємством: попередні спостереження, оцінка витрат, поточне групування та підсумки. В нормативно-правових актах облікову політику більше акцентують на потреби подання звітної інформації. Проте заслуговують на увагу ті визначення облікової політики, які більше зосереджені на можливості її використання для управління та планування подальшої господарської діяльності.

2.2 Нормативно-правове забезпечення формування облікової політики

Перша спроба сформувавши облікову політику на корпоративному рівні була пов'язана з зусиллями уряду США запровадити офіційні стандарти фінансового обліку в 1929 році. У 1932 році Дж. Мей у листі Американського інституту бухгалтерів до Нью-Йоркської фондової біржі запровадив у практику певні елементи облікової політики. Цей документ містить план дій учасника, а саме обов'язок підприємства подавати детальну звітність про використання ними окремих об'єктів обліку; факти та висновки того, що суб'єкт господарювання дотримується та користується встановленими методами.

Положення про облікову політику - стало першим документом у 1934 році, розроблене Комісією з цінних паперів і бірж США, який регулював облікову політику для дев'яти підприємств, акції яких розміщені на фондових ринках. Потреба створення цього документу була зумовлена необхідністю підприємств

оптимізувати свій облік після Великої депресії на початку ХХ століття. Правила розробки та організації облікової політики були розповсюджені на інші компанії лише в середині ХХ століття, а саме після створення Національного стандарту в 1972 році.

Облікової політики як окремого елемента бухгалтерського обліку в 1970-х роках в Україні, яка тоді була частиною Радянського Союзу - не було, тому що при СРСР облік розвивався за безпосередньої участі держави.

Інструментом регулювання бухгалтерського обліку була Директива, яка містить керівні норми та охоплює всю методологічну базу з урахуванням специфічних умов галузі. Він не потребує незалежного тлумачення бухгалтерами чи іншими державними та професійними установами.

До початку ринкових реформ підприємства навіть не були зобов'язані розробляти облікову політику, оскільки законодавство, що регулює методи бухгалтерського обліку, не передбачало можливості відображення в бухгалтерському обліку кількох варіантів однієї операції.

У 1990-х роках з розширенням організаційно-правових форм і видів господарських зв'язків між підприємствами виникає необхідність і можливість використання кількох методів для визначення результатів однієї і тієї ж діяльності, а отже, відображення вибору цих методів у бухгалтерському обліку.

Після затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в Україні [9] (1993 рік) – відкрилася можливість застосовувати облікову політику, проте слід зазначити, що офіційного визначення облікової політики на законодавчому рівні так і не з'явилося. У даному положенні висвітлювалися основні функції, організацію та методи використання облікової політики.

Отже, відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні [9] та Вказівок з організації бухгалтерського обліку в Україні [5] (що втратили чинність), кожен суб'єкт господарської діяльності повинен кожного року затверджувати єдині методичні принципи ведення бухгалтерського обліку.

Після реформування обліку згідно з міжнародними стандартами з'явилося поняття «облікова політика» у країнах пострадянського простору та його офіційне

затвердження. В Україні з впровадженням Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (в 1999 році) з'явилась потреба в створенні Наказу про облікову політику підприємства.

Умови створення та керування державного бухгалтерського обліку затверджується на загальному рівні, але всередині бізнесу вони регулюються умовами діяльності, кваліфікацією персоналу, технічним забезпеченням, галуззю тощо, що передбачає необхідність облікової політики. Облікова політика є засобом яка поєднує державне регулювання та певну незалежність бізнесу в питаннях обліку. Суб'єкти формування облікової політики на різних рівнях наведено на рис. 2.6.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності є рекомендуваними документами, але на основі їх створюється нормативно-правове забезпечення облікової політики в Україні.

МСБО 1 «Подання фінансової звітності», вказує, що повний набір фінансової звітності повинен складатися з:

- 1) звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- 2) звіт про сукупні доходи за період;
- 3) звіт про зміни у власному капіталі за період;
- 4) звіт про рух грошових коштів за період;
- 5) примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення;
- 6) звіт про фінансовий стан на початок найбільш давнього порівняльного періоду, коли суб'єкт господарювання застосовує облікову політику [35].

Фактично, у будь-якому випадку підприємства досягають достовірного подання, дотримуючись чинних міжнародних стандартів.

Достовірне подання також вимагає від підприємства:

- вибір та застосування облікової політики відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки» [36], він містить ряд ключових порад, які керівництво розглядає за відсутності інших нормативно-правових актів;

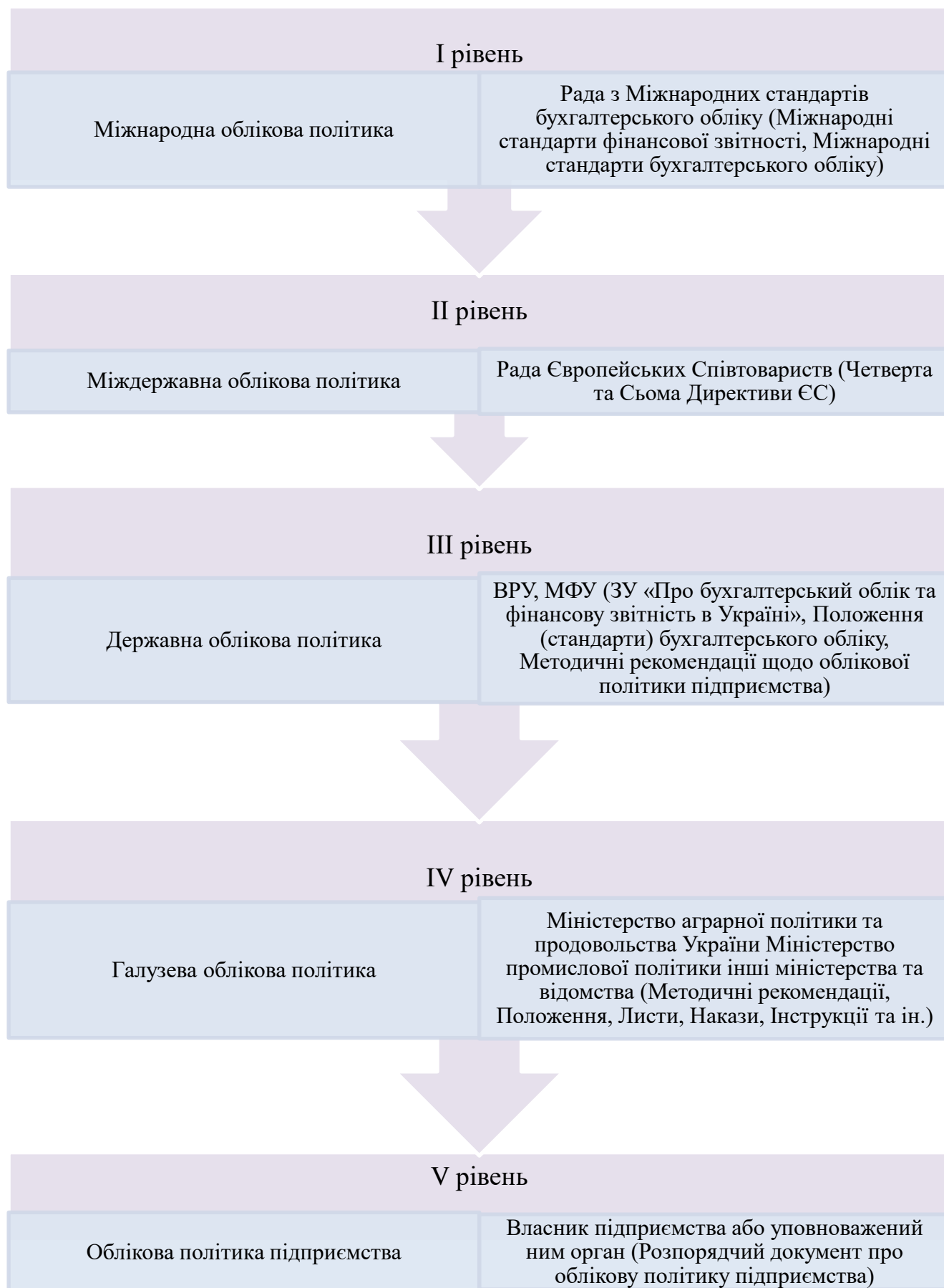

Рисунок 2.6 – Суб'єкти формування облікової політики на різних рівнях
 Узагальнено за джерелами: [45 с. 16, 53 с. 101, 72 с. 53]

- надавати відповідно надійну та достовірну інформацію, яка є доречна, зівставна та зрозуміла;

- висвітлення повної інформації, при недостатньому дотриманні вимог стандартів, з метою внесення ясності користувачам про вплив тих чи інших подій на результати та стан загалом підприємства.

Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансової звітності» суб'єкт господарювання не може виправити невідповідні облікові політики ні розкриттям інформації про застосовані облікові політики, ні примітками чи поясненнями [35].

Інші дев'ятнадцять МСФЗ і стандартів бухгалтерського обліку включають інформацію щодо облікової політики або господарських операцій, де застосовується облікова політика.

Четверта Директива та Сьома Директива є елементами міждержавного регулювання облікової політики.

Найважливішим документом є Четверта Директива, вона висвітлює спосіб, форму та метод гармонізації та узгодження бухгалтерського обліку та звітності (країни Західної Європи). Вона визначає умови для складання балансів і звітів про прибутки та збитки, а також вказує на основні умови, яких повинні дотримуватися підприємства при веденні бухгалтерського обліку.

Сьома Директива більш чітка та зрозуміла, вона застосовується та базується на ідеях і традиціях англосаксонської системи бухгалтерського обліку та звітності, проте допускається застосування різних варіантів консолідації звітів, які передбачені на законодавчому рівні в країнах Західної Європи.

Сьома Директива спрямована на взаємини материнської і дочірніх компаній, складання консолідованої звітності транснаціональних корпорацій, аудиторським перевіркам, порядку надання гласності звітності компаній. Прийняття Сьомої Директиви було зумовлено необхідністю уніфікації питань відображення в обліку і звітності операцій з іноземними валютами, методів приведення показників бухгалтерського балансу, звіту про прибутки (збитки) та інших форм до єдиної валюти, термінів складання звітності, методам забезпечення порівнянності даних, стабільності прийомів і способів консолідації звітів [77 с. 9]. Основні положення Четвертої та Сьомої Директиви наведено на рис. 2.7.

Четверта Директива

- стандартизує вимоги, яким повинні задовольняти дві основні форми звітності будь-якого зарубіжного підприємства, - бухгалтерський баланс і звіт про прибутки (збитки)
- встановлено гнучкий підхід до побудови звітності
- передбачено чотири можливих варіанти звіту про прибутки (збитки) і два варіанти балансу
- спеціальний пункт присвячений додаткам, які повинні доповнювати звітність
- містить у собі лише найбільш загальні положення і залишає достатню свободу дій країнам - членам ЄС і транснаціональним компаніям
- недоліки, пов'язані головним чином з відзнаками та змінами, що відбуваються в національних законодавствах

Сьома Директива

- основні положення стосуються тих компаній, які були сформовані в результаті придбання, а не об'єднання або злиття
- директива дозволяє країнам - членам ЄС за бажанням розширити рамки консолідованих рахунків і включати в них ті компанії, над якими батьківська компанія має «де-факто контроль»
- взаємні вимоги, фінансові зобов'язання, доходи, витрати, прибутки і збитки дочірніх компаній повинні виключатися з консолідованого звіту
- у додатках до консолідованої звітності повинні відображатися показники, що роблять істотний вплив на об'єктивність оцінки фінансового становища материнської і дочірніх компаній
- консолідована звітність повинна піддаватися регулярним аудиторським перевіркам

Рисунок 2.7 – Основні положення Четвертої та Сьомої Директиви

Узагальнено за джерелами: [44, 77 с. 11]

На національному рівні державна облікова політика створюється та реалізується відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] та підзаконних нормативних актів. Даний закон визначає поняття «облікова політика» та надає підприємствам право самостійно формувати облікову політику.

Слід зазначити, що вище вказаний закон визначає поняття «облікова політика» в однині, тоді як у МСБО 8 це поняття визнається у множині. Це пояснюється тим, що міжнародні правила облікової політики, сформульовані для конкретного об'єкта обліку, вважаються окремими обліковими політиками.

Проте, згідно з вітчизняним тлумаченням вищесказаного поняття, сукупність таких облікових політик становить єдину облікову політику підприємства.

Хронологія використання нормативно-правових актів на державному рівні наведено на рис. 2.8.

До 07.02.2013 року вимоги до розкриття облікової політики підприємства регламентувалися Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». В п. 25 було передбачено, що у примітках до фінансових звітів обов'язково слід розкривати облікову політику підприємства.

До 27 червня 2013 року основні вимоги до розпорядчого документу про облікову політику регламентувалися Листом Міністерства фінансів України «Про облікову політику».

Від 27.06.2013 введено в дію Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, в них в основному висвітлюють методичний аспект бухгалтерського обліку

Рисунок 2.8 – Хронологія використання нормативно-правових актів на державному рівні

Узагальнено за джерелами: [19, 43, 14]

Таким чином, окремі міністерства визначили недосконалість норм облікової політики на національному рівні, сформулювали розпорядчі документи, які регулюють створення та організацію облікової політики окремих галузей та конкретних цільових підприємств, які наведено на рис. 2.9.

Рисунок 2.9 – Розпорядчі документи, що регламентують формування облікової політики підприємствами конкретних галузей

Узагальнено за джерелами: [13, 15, 16, 17]

Тому, створення та використання облікової політики базується на тому, що закон дозволяє використання взаємозамінних варіантів ведення бухгалтерського обліку і як наслідок ключова функція бухгалтера на підприємстві переходить від простого реєстратора господарських операцій до активної участі в їх реалізації. Добре розроблена облікова політика є головною частиною всього механізму управління господарською діяльністю фірми, на що вказує досвід країн з високим рівнем економіки.

Отже, з метою вдосконалення нормативно-правової практики в Україні щодо облікової політики підприємств необхідно здійснити наступні дії:

- зробити загальну перевірку всіх нормативно-правових документів, що стосуються обліку та його контролю в Україні, з метою визначення здвоєння та невідповідності між положеннями або їхні недоліки;

- запровадити щомісячне оновлення довідкової інформації на підприємстві з питань облікової політики та бухгалтерського обліку загалом;

- працівникам, що стосуються обліку та аудиту потрібно проводити на постійній основі робочі збори, щодо виявлення суперечностей в законодавстві.

2.3 Завдання, принципи, мета і функції облікової політики

Загалом облікова політика це не лише набір методів обліку, вибраних з урахуванням стану підприємства, а ще й обрані методи обліку, які дозволяють відображати факти господарського життя за допомогою різноманітних варіантів. Тому, у загальному плані це управління бухгалтерським обліком, а у конкретному розумінні це сукупність методів ведення обліку.

Об'єктом облікової політики підприємства є об'єкт бухгалтерського обліку, щодо якого нормативно-правовими документами передбачено альтернативні варіанти оцінки чи обліку. Об'єктами облікової політики є основні засоби, запаси, поточна дебіторська заборгованість, забезпечення, доходи, витрати [50 с. 410].

Функції облікової політики на підприємстві наведено на рис. 2.10.

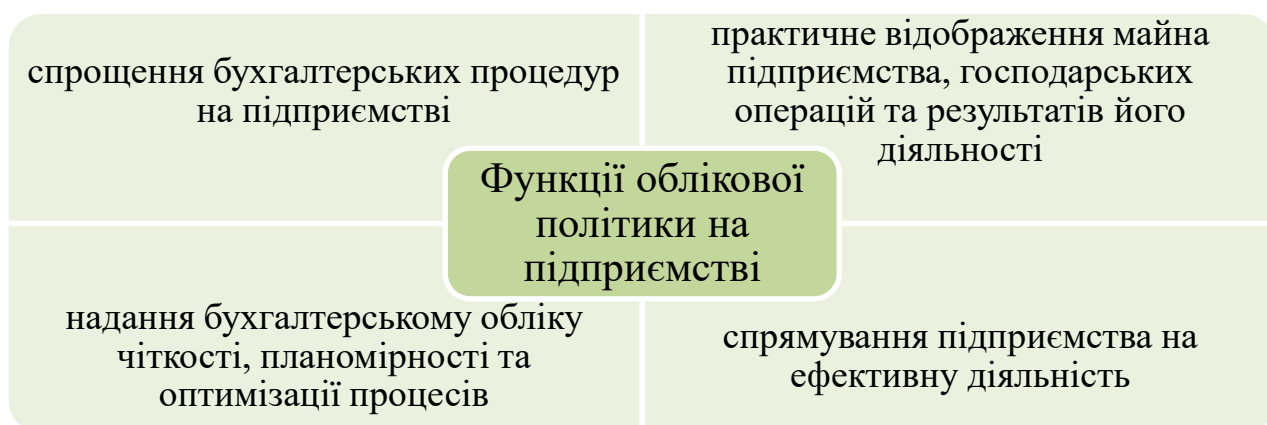

Рисунок 2.10 – Функції облікової політики на підприємстві

Узагальнено за джерелами: [61 с. 139, 80 с. 357, 94 с. 18]

Майже завжди, конкретне підприємство врахувавши методичні, технічні та організаційні характеристики своєї діяльності формує облікову політику. І тому облікова політика має відповідні організаційні, технічні та методичні компоненти. Тим не менш, не існує встановленої структури наказу про облікову політику, він формується та повністю залежить від самого підприємства з урахуванням усіх особливостей діяльності суб'єкта господарювання. Крім того, при формуванні облікової політики абсолютно необхідно враховувати аспекти управління. Складові облікової політики наведено на рис. 2.11.

Рисунок 2.11 – Складові облікової політики

Узагальнено за джерелами: [67 с. 75, 71 с. 275, 84 с. 296]

Тому, при формуванні облікової політики необхідно зосередити увагу на користувачів, які мають зацікавленість у інформації стратегічного, фінансового та управлінського обліку. Облікова політика має відображати комунікаційний зв'язок персоналу бухгалтерії і користувачів інформації та розробляється з урахуванням того, що з нею будуть працювати достатньо широке коло осіб і виконувати певну роботу на основі її наказу. Проте, слід зазначити, що ступінь та форми зацікавленості суб'єктів у обліковій політиці, в свою чергу, зумовлюються характером їх інтересів.

Присутність цілей є надзвичайно важливим атрибутом менеджменту, тому для ефективного формування облікової політики потрібна мета, для реалізації якої вона здійснюється. Управління, по суті, відбувається тому, що люди хочуть досягти певних цілей, досягти своїх намірів, втамувати свої потреби та отримати необхідні результати.

Основною метою облікової політики є:

- забезпечення отримання достовірної та об'єктивної інформації про майновий і фінансовий стан суб'єкта господарювання, яка повністю розкриє діяльність підприємства для зацікавлених осіб,
- розробка облікової моделі на основі, якої досягаються стратегічні цілі підприємства;
- складання правил використання первинних документів;
- формування положень, щодо обліку активів.

Тобто, облікова політика спрямована на створення такої системи, яка б мала можливість надавати фінансовій звітності безперечну інформацію, з урахуванням особливостей кожного суб'єкта господарювання. І насамперед, облікова політика надає інформацію про особливості бухгалтерського обліку користувачам інформації.

Напрями інформаційного забезпечення різних категорій користувачів наведено на рис. 2.12.

Основне призначення облікової політики: систематизація облікового процесу; зменшення та пом'якшення системи обліку на підприємстві; на основі загальноприйнятих принципів та правил формувати методики обліку; підвищення

рівня результативності діяльності; оптимізація облікового процесу; упорядкування та забезпечення якісною, правдивою та достовірною інформацією; побудова стратегій на майбутнє; перетворення облік в планомірний та послідовний, чіткий та регламентований.

Таким чином, узагальнюючи вищесказане облікова політика забезпечує користувачів правилами та процедурами, покращує облікові процеси, складає методику обліку активів і зобов'язань підприємства та підвищує рівень ефективності обліку.

Рисунок 2.12 – Напрями інформаційного забезпечення різних категорій користувачів

Узагальнено за джерелами: [56 с. 110, 65 с. 249]

Отже, зовнішні користувачі використовують облікову політику для встановлення фінансового стану підприємства та в ході перевірок, в той час, як внутрішні користувачі застосовують облікову політику як один із основних документів який врегульовує питання з діяльності підприємства.

Облікова політика підприємства формується на період функціонування підприємства, що забезпечує своєчасне складання фінансової звітності, її достовірність (зрозумілість) і корисність для широкого кола зацікавлених користувачів [76 с. 39]. Окрім цього Наказ про облікову політику є основою для розробки підприємством цінової, постачальницько-збутової та інвестиційної політики.

Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 «Про облікову політику» [43] надає можливість використання альтернативних підходів в межах закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та чинних Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Отже, підприємство при складанні Наказу про облікову політику має право вибору окремих методів оцінки вибуття запасів; методу обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат; методу нарахування амортизації основних засобів; право вибору ведення обліку витрат за 8 або 9 класами Плану рахунків бухгалтерського обліку; перелік та склад змінних та постійних загальновиробничих витрат з визначенням бази їх розподіл; метод розрахунку резерву сумнівних боргів; визначення складу й переліку статей калькулювання виробничої продукції тощо.

У примітках до річної фінансової звітності додається у формі опису або копія Наказу про облікову політику та зміни, які відбулися з ним. Якщо ж відбулися зміни в обліковій політиці, то підприємство у примітках до фінансової звітності вказує: причини змін та його суть; величину коригування нерозподіленого прибутку або причини неможливості його визначення; порівняльну інформацію у фінансових звітах або причину недоцільності її повторного обрахунку.

Формування облікової політики базується на застосуванні принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які визначені в Законі України

«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Сутність принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Принцип	Сутність
1	2
Повне висвітлення	Фінансова звітність повинна містити всю інформацію, а також можливі наслідки господарських операцій, які в майбутньому можуть вплинути на рішення, яке приймається користувачами на її основі.
Автономність	Кожне підприємство розглядається як юридична особа, тобто майно власника чи його зобов'язання не мають міститися у фінансовій звітності підприємства, оскільки не належить їй.
Послідовність	Обрана облікова політика застосовується з року в рік на постійній основі. Зміна облікової політики можлива лише за умови, передбаченої НП(С)БО, МСФЗ та повинна бути обґрунтована.
Безперервність	Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати й надалі.
Нарахування	Доходи та витрати в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності відображаються на момент їх надходження, незалежно від дати надходження чи сплати грошових коштів.
Превалювання сутності над формою	Всі операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише ґрунтуються на юридичній формі.
Єдиний грошовий вимірник	Всі господарські операції підприємства узагальнюються та вимірюються в єдиній грошовій одиниці – гривні.
Інші принципи (включені в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги»)	Періодичність - дозволяє розділити діяльність підприємства на певні періоди часу. Історичної (фактичної) собівартості - полягає у формуванні оцінки, яка істотно впливає на формування фінансової звітності Обачності - методи оцінки, які застосовуються підприємством, повинні запобігати заниженню витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства

Узагальнено за джерелами: [3, 19, 45]

Для того, щоб облікова політика була ефективною та раціональною, слід дотримуватись чіткого плану по розробці та затвердженню Наказу про облікову політику підприємства.

При виборі облікової політики необхідно враховувати такі чинники:

- організаційно-правова форма підприємства та форма власності;
- галузева приналежність;
- наявність структурних сегментів фірми та її розмір;
- стратегії фінансово-економічного розвитку;
- характеристика технологій виробництва та маркетингових стратегій;
- підтримка працівників і соціально-економічний стан підприємства;
- ринкова та економічна ситуація в країні;
- стан законодавства (особливо податкового).

Порівняльна характеристика змін до наказу про облікову політику відповідно до НП(С)БО 6 і МСБО 8 визначено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Порядок та підстави внесення змін до елементів облікової політики

НП(С)БО 6	МСБО 8
<p>Облікова політика може змінюватися тільки, якщо змінюються статутні вимоги, вимоги органу, який затверджує Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку, або, якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.</p>	<p>Суб'єкт господарювання повинен змінити облікову політику, тільки якщо зміна:</p> <p>а) вимагається МСФЗ, або</p> <p>б) приводить до того, що фінансова звітність надає достовірну та доречнішу інформацію про вплив операцій, інших подій або умов на фінансовий стан, фінансові результати діяльності або грошові потоки суб'єкта господарювання.</p> <p>Не вважається змінами в облікових політиках:</p> <p>а) застосування облікової політика до операцій, інших подій або умов, що відрізняються за сутністю від тих, що відбувалися раніше; та</p> <p>б) застосування нової облікової політики до операцій, інших подій або умов, які не відбувалися раніше або були несуттєвими.</p>

Узагальнено за джерелами: [20 ,36]

Класифікація облікової політики здійснюється за різними ознаками, а саме відносно користувачів звітності та відносно організації обліку, яка має внутрішній характер. Класифікація облікової політики відносно користувачів звітності наведена на рис. 2.14.

Облікова політика відносно фінансової звітності обирається відповідно до стандартів бухгалтерського обліку та дозволяє обирати взаємозамінні методи та способи висвітлення у обліку і звітності доходів і витрат та оцінки статей балансу керуючих виключно нормативно-правовими актами. Наприклад підприємство має можливість самостійно обирати метод нарахування амортизації на повне відновлення основних фондів (за загальними нормами чи з застосуванням інших норм амортизації, що не перевищують норм, визначених законом), строки використання нематеріальних активів, спосіб відображення доходу за довгостроковими контрактами. Тобто, облікова політика щодо податків і зборів повністю визначається законодавством та дає вибір альтернативних методів оподаткування.

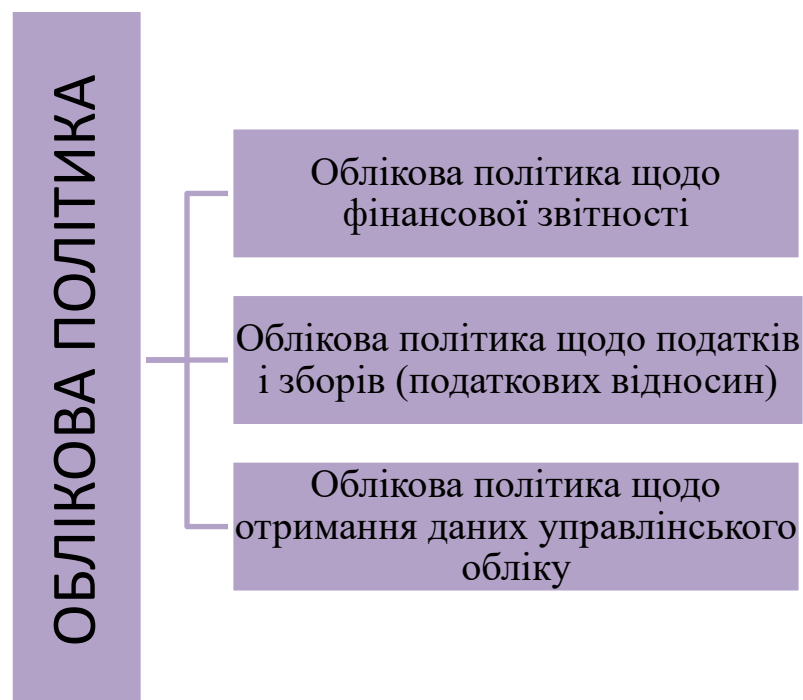

Рисунок 2.14 – Класифікація облікової політики відносно користувачів звітності

Узагальнено за джерелами: [80 с. 352, 93 с. 144]

Стосовно витрат важливе значення має вибір методів обліку витрат виробництва (за замовленнями, за процесами, за окремими видами продукції). Облік доходів і витрат за центром відповідальності повинен бути розподілений окремо по субрахункам та виокремити його аналітичний облік.

В управлінському обліку головним моментом є наявність даних, які допомагають здійснювати оцінку діяльності центрів відповідальності. Для цього слід визначити:

- методи калькулювання;
- трансфертні ціни;
- порядок визначення вкладу центру відповідальності у загальні результати роботи підприємства;
- порядок розподілу накладних витрат;
- форми, терміни надання та одержувачі інтерпретованої інформації.

Під обліковою політикою також можна розуміти сферу діяльності яка визначає законодавчі обмеження та правила організації обліку для країни, галузі чи бізнесу. Тому в таких випадках облікову політику класифікують за територіальною ознакою (рис. 2.15).

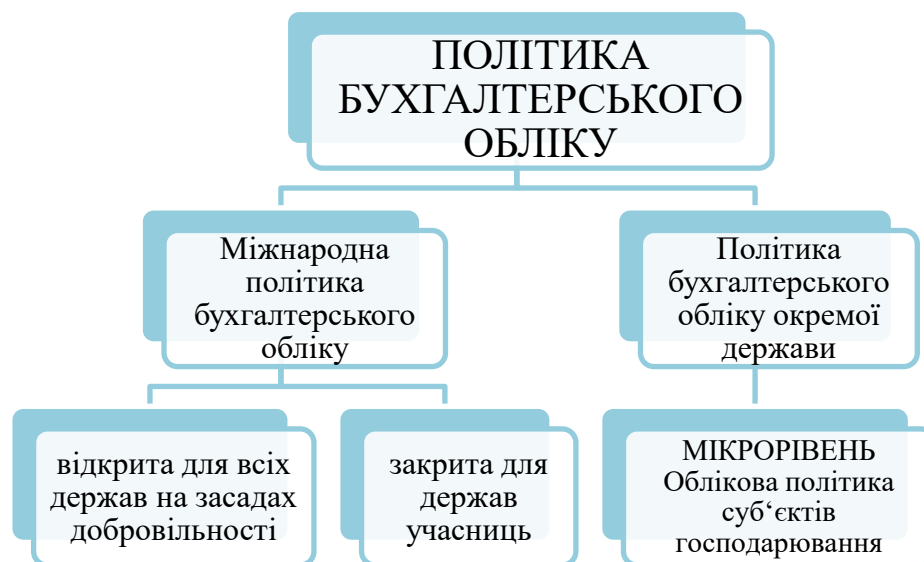

Рисунок 2.15 – Класифікація облікової політики за територіальною ознакою

Узагальнено за джерелами: [83 с. 119, 89 с. 55]

Отже, узагальнюючи інформацію викладену в даному пункті можна дійти висновку, що облікова політика – це комплекс дій, які застосовуються підприємством з моменту здійснення господарських операцій до його ліквідації. Тобто це не лише формальне визначення основних принципів обліку, а важлива складова господарської частини підприємства. Це визначається вимогами сьогодення і має виконуватися врахувавши загальнонаукові та специфічні принципи бухгалтерського обліку.

Хоча з іншої точки зору, вона регулює виключно теоретичні, рутинні питання, які більше схиляються до оформлення документів, посадових інструкцій та способів їх затвердження. Водночас питання, які є дуже важливими для розвитку всієї системи управління, особливо бухгалтерського обліку, не входять до її сфери.

Облікова політика фактично ігнорує інтегровану систему управління, як складову бухгалтерського обліку, хоча його об'єкт є об'єктом планової, контрольної та наглядової функцій. Однак функції управління розпорошені в окремих відділах організації, а діяльність дублюється, що призводить до непослідовного управління та втрачених можливостей.

Тому, саме політика управління та стратегія бізнесу має стати її предметом діяльності, як би вона не називалася - бухгалтерська, планова, облікова чи інакше. Всі її компоненти повинні бути підпорядковані єдиній меті - підвищити динамізм всієї системи управління і підвищити якість її діяльності, головним чином у сфері планування та обліку. Тоді облікова політика буде спільною для всіх, і ми матимемо від цього позитивний вплив та наслідки.

РОЗДІЛ 3 ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

3.1 Розроблення, затвердження та фактори впливу на вибір облікової політики

Організація бухгалтерського обліку та обліковий процес на підприємстві починається з формування та організації облікової політики. Економічно ефективний та правильно складений Наказ про облікову політику гарантує в майбутньому якісне формування фінансової звітності, збалансування та оптимізацію майбутніх прибутків агрофірми.

Крім того, облікову політику необхідно розробляти відповідно до потреб керівництва, інакше її цінність буде знижена, облікова інформація не відповідатиме вимогам, а прийняті на цій основі рішення будуть недійсними.

Формування облікової політики базується на застосуванні принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які визначені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [19].

Проте через недосконалу законодавчу базу виникають суперечливі питання, які в майбутньому негативно впливають на формування облікової політики і для того, щоб облікова політика була ефективною та раціональною, слід дотримуватись чіткого плану по розробці та затвердженню Наказу про облікову політику підприємства (рис. 3.1).

Перший етап – вибір суб'єктів формування облікової політики, на досліджуваному підприємстві розробкою займалися головний бухгалтер та бухгалтерська служба.

Другий етап - аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на формування облікової політики, визначається перелік основних користувачів та зазначаються основні стратегії суб'єкта господарювання.

Третій етап – вивчається нормативне забезпечення, досліджується зарубіжний досвід, вказується перелік об'єктів, щодо яких складається облікова.

Четвертий етап - оформлюється та затверджується Наказ про облікову політику і зазначаються способи контролю за його дотриманням.

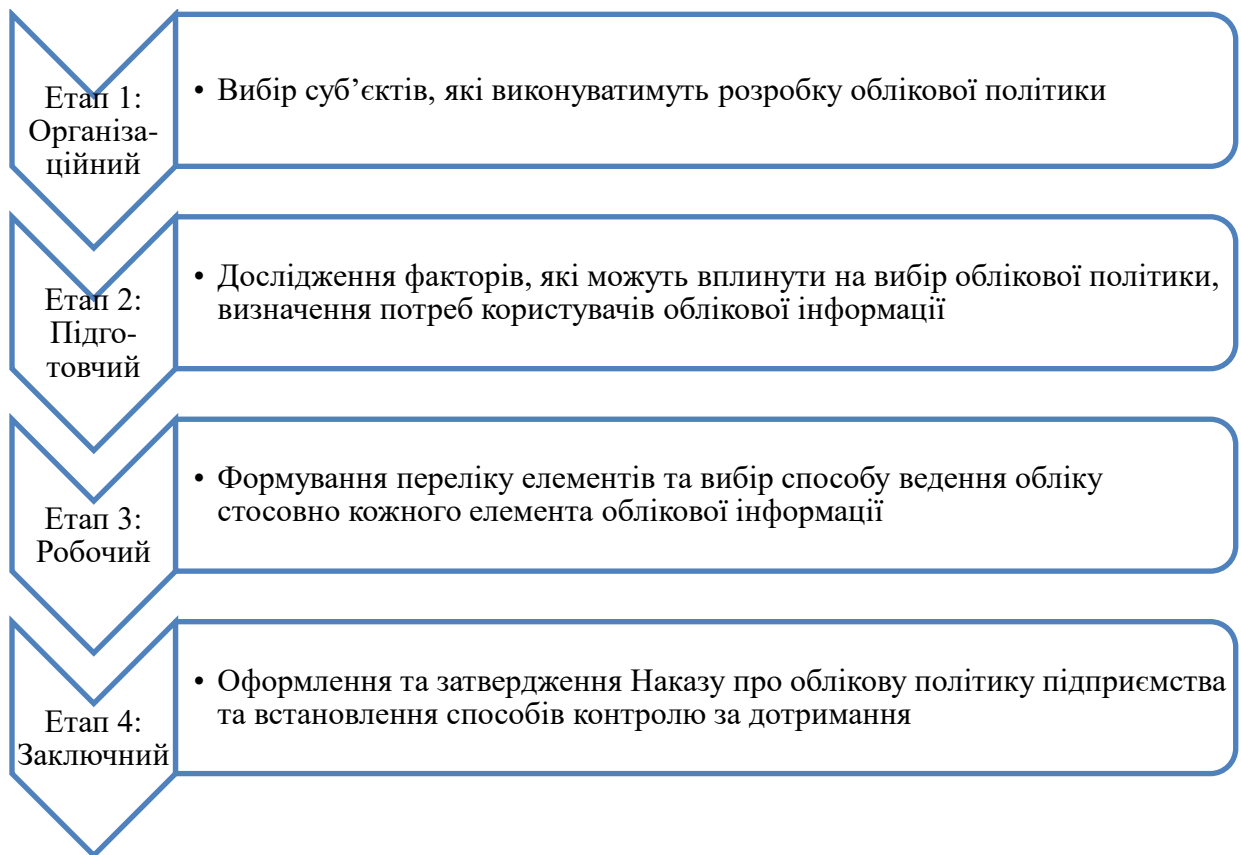

Рисунок 3.1 – Етапи розробки Наказу про облікову політику

Узагальнено за джерелами: [80 с. 76, 90 с. 74]

Таким чином, формування облікової політики відбувається в чотири етапи: організаційний, підготовчий, робочий та заключний.

Сформований та належним чином оформлений наказ подається на ознайомлення та підпис директору з детальними поясненнями зазначених принципів, методів та їхній вплив на загальний економічний стан підприємства.

Для того, щоб наказ мав юридичну силу, в наказі повинні бути вказані:

- назва підприємства;
- дата та номер наказу;
- назва документа;

- текст і в кінці документа за підписом керівників і вказівкою після слів «ознайомлення» - головний бухгалтер та підпис члена постійної інвентаризаційної комісії.

Відповідно до ст. статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [3] для ведення бухгалтерського обліку підприємства можуть самостійно обирати такі організаційні форми, які наведені на рис. 3.2.

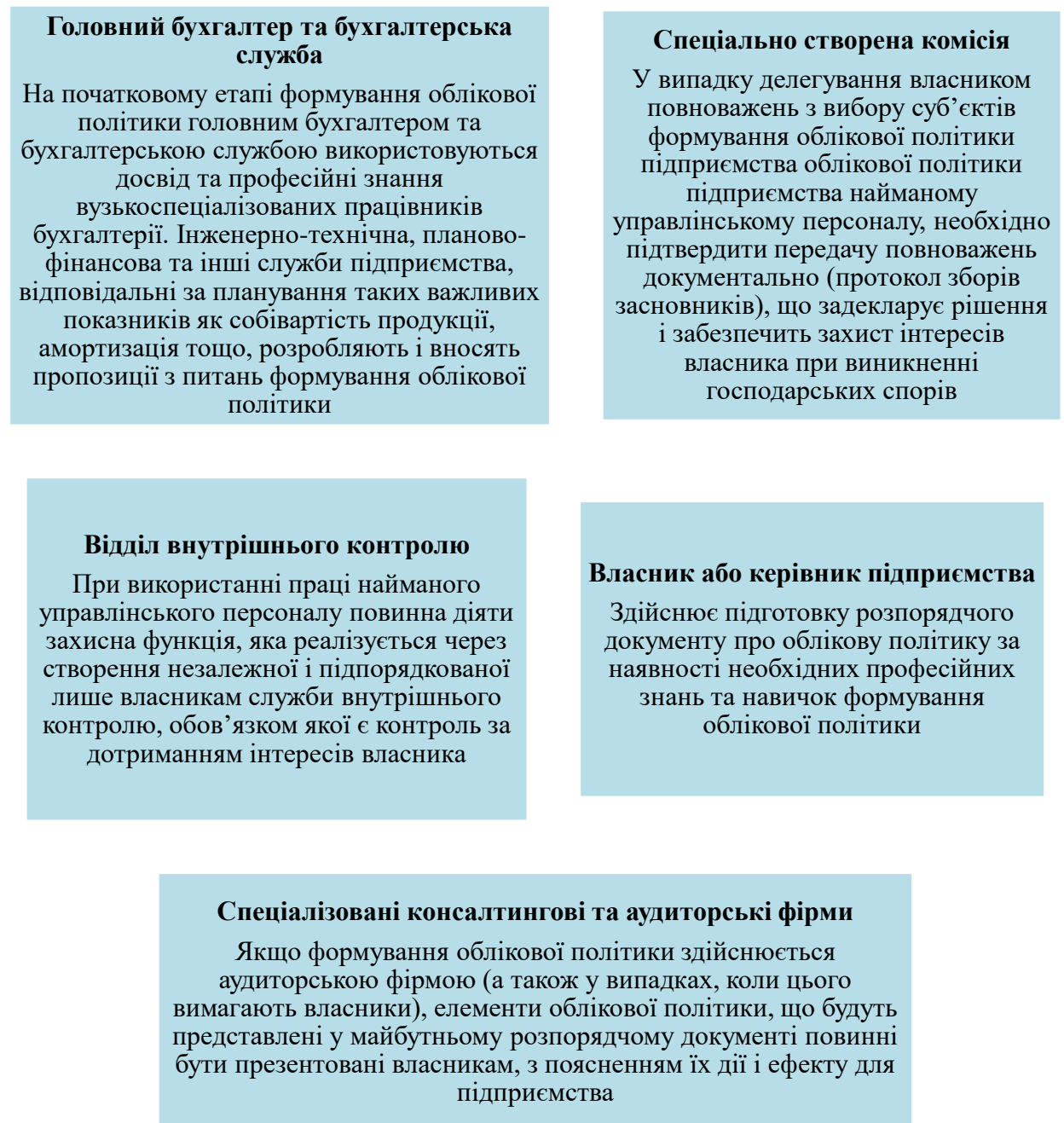

Рисунок 3.2 – Суб'єкти формування облікової політики

Узагальнено за джерелами: [47 с. 14, 57, 69 с. 107]

Отже, у функції директора організації входить створення необхідних умов для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечення виконання всіма підрозділами, залученими до бухгалтерського обліку вимог законодавства, щодо дотримання порядку оформлення та подання оригіналів документів.

Недоліки Наказу про облікову політику ПСПА «Урожай» наведено на рис. 3.3.

Рисунок 3.3 – Недоліки Наказу про облікову політику ПСПА «Урожай»

Отже, відсутній графік документообігу, але я пропоную ПСПА «Урожай» взяти до розгляду власно розроблений варіант цього документа (додаток К). Оскільки графік проведення планових інвентаризацій є конфіденційною інформацією і знаходиться у сейфі головного бухгалтера, то достовірно сказати чи затверджений даний документ не можемо, але я пропоную агрофірмі взяти до розгляду власно розроблений план-графік проведення планових інвентаризацій (додаток Л).

Вказана непотрібна інформація про нематеріальні активи, а саме термін корисного використання та метод нарахування амортизації, оскільки в період з 2019-2021 рр. даний актив відсутній, тому цей підпункт потрібно вилучити з наказу.

Стосовно вартісної оцінки основних засобів, з 23 травня 2020 року набув чинності новий вартісний критерій для основних засобів - 20 000 грн. (пп. 12 п. 3 р. I Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» від 16.01.2020 р. №466-IX [5]). Відповідні зміни були закріплені в пп. 14.1.138 Податкового кодексу України [2]. Як наслідок змінюється вартісна оцінка малоцінних необоротних матеріальних активів, яка не перевищує 20 000 грн.

В загальному можна сказати, що даний розпорядчий документ (додаток М) розроблений не компетентно та не в повній мірі відображена облікова інформація. Для вирішення даних недоліків слід головному бухгалтеру розробити доповнення до Наказу про облікову політику відповідно до чинних законів та законодавства або взяти до розгляду мною розроблений варіант цього документа (додаток Н).

Також, не менш важливим елементом при складанні Наказу про облікову політику підприємства є визначення факторів, які ймовірно можуть вплинути на його вибір. На організацію будь-якого процесу, в першу чергу, впливають фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які наведені на рис. 3.4.

Отже, до основних зовнішніх факторів відноситься: нормативно-правове забезпечення; форма оподаткування; галузь діяльності; глобалізація економіки та науково-технічні інструменти.

До основних внутрішніх факторів відноситься: розмір підприємства; організаційно-правова форма; інформаційне забезпечення; кваліфікація робітників та стратегія розвитку підприємства.

Оскільки всі зовнішні та внутрішні фактори впливають одне на одного, тому можуть переходити з однієї категорії в іншу, тобто впливають на виробничо-господарську діяльність, що в свою чергу змінює облікову політику.

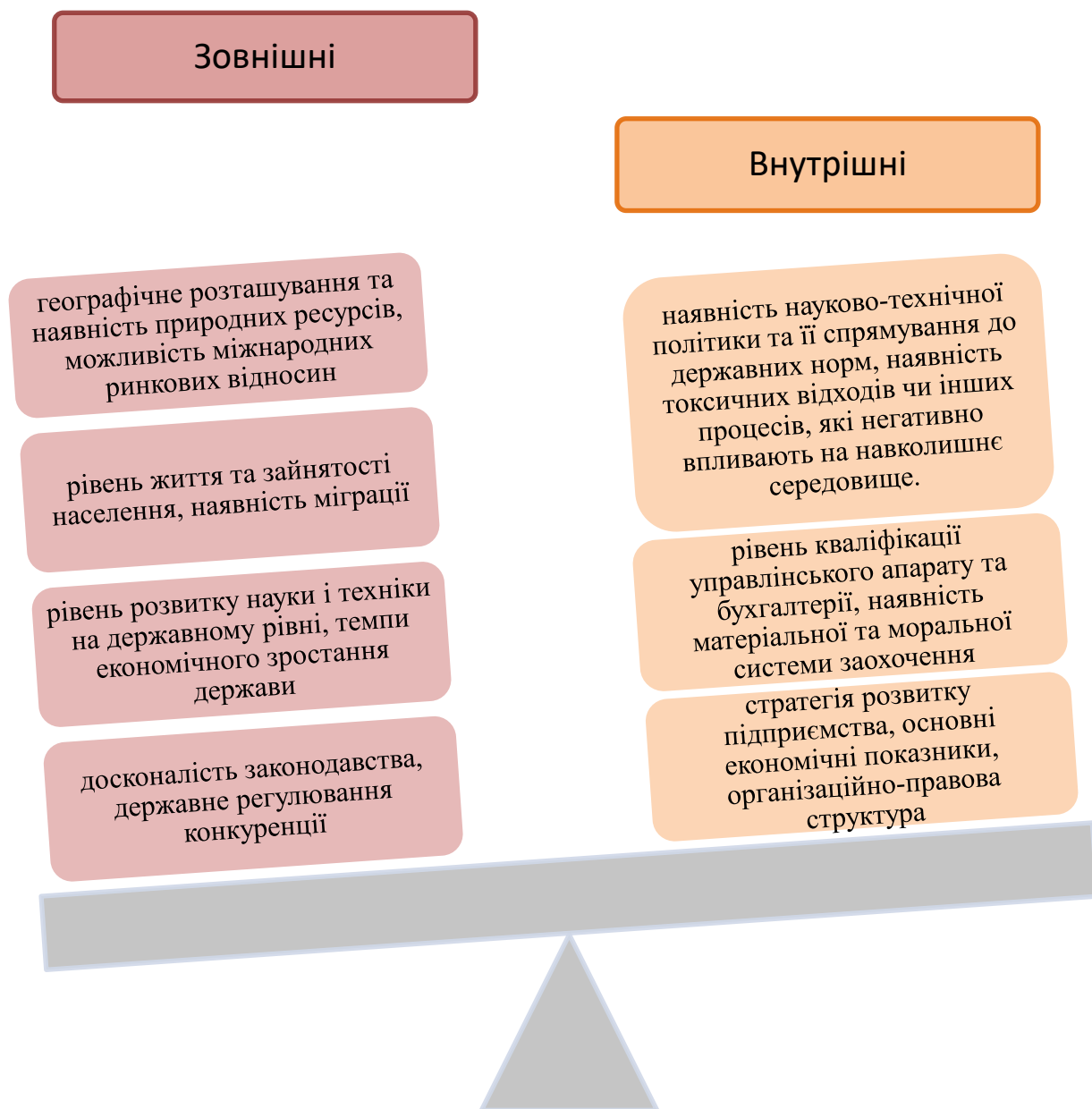

Рисунок 3.4 – Фактори впливу на вибір облікової політики

Узагальнено за джерелами: [54 с. 55, 86 с. 112]

Облікова політика підприємства займає одне із головних місць в становленні українських ринкових методів управління, оскільки від рівня її обґрунтованості та ефективності залежить фінансове становище суб'єкта господарювання, результати діяльності та варіанти розвитку в конкретному ринковому середовищі.

Отже, для оптимізації та модифікації облікової політики необхідно враховувати чинники, які впливають на її розвиток. При формуванні облікової

політики слід керуватися управлінськими рішеннями, щодо розподілу та ефективного використання наявних ресурсів і досягнення фінансових результатів. Таким чином, сформулювавши обґрунтовану корпоративну облікову політику, можна вибрати ефективні методи бухгалтерського та податкового обліку, зменшити фінансові та податкові ризики, оптимізувати податкові програми та, зрештою, забезпечити прийняття відповідних економічних рішень та ефективність господарської діяльності.

3.2 Облікова політика щодо активів та зобов'язань підприємства

Підприємства в ході господарської діяльності мають у розпорядженні матеріальні і нематеріальні види майна. Активи за своїм економічним змістом поділяються на необоротні та оборотні активи. Склад активів ПСПА «Урожай» за даними Балансу наведено на рис. 3.5.

Рисунок 3.5 – Склад активів ПСПА «Урожай»

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [21].

Нормативно-правові акти відповідно до яких встановлюються елементи облікової політики щодо основних засобів наведені на рис. 3.6.

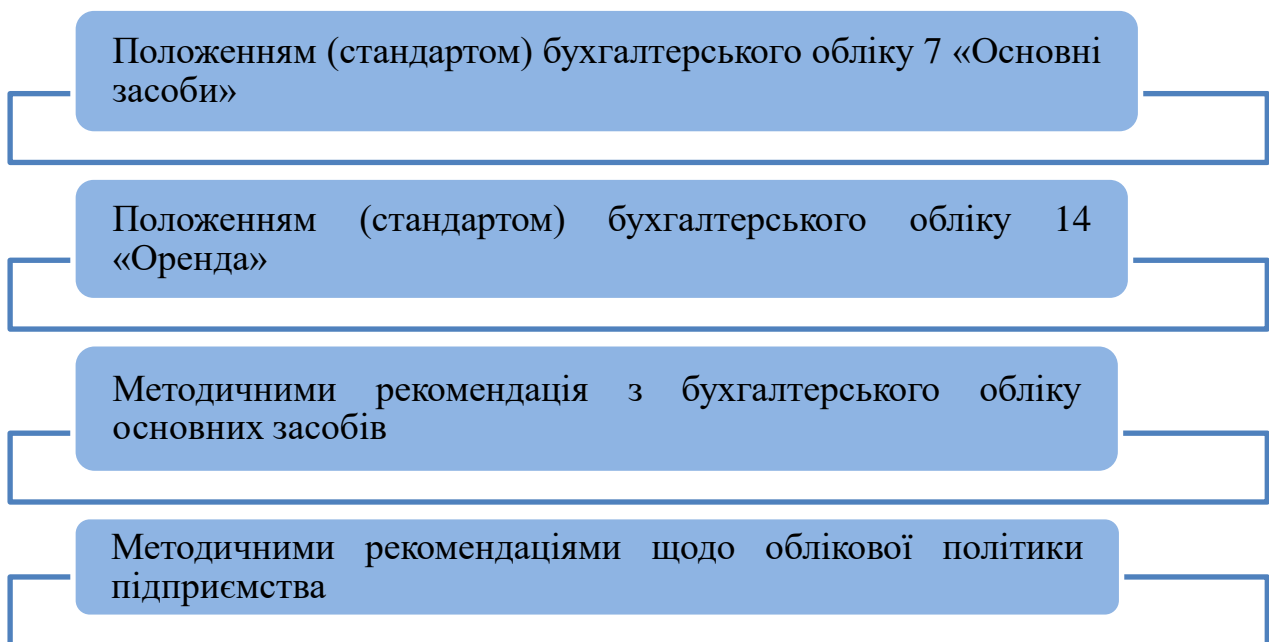

Рисунок 3.6 – Нормативно-правові акти облікової політики, щодо основних засобів
Узагальнено за джерелами: [21, 33, 13, 14]

Організація облікової політики щодо основних засобів має важливе значення для організації ефективної системи управління бізнесом, а її елементи мають бути обрані зрозуміло, ефективно та вірно.

Головною особливістю необоротних активів є їхнє фізичний та моральний знос, тому для їх відновлення підприємство систематично нараховує амортизацію.

Амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [21].

Нарахування амортизації відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» розпочинається з місяця, наступного за місяць введення його в експлуатацію [21].

Розмір амортизаційних відрахувань також залежить від строку корисного використання, які підприємство визначає самостійно, з урахуванням: потужності об'єкта; продуктивності об'єкта; фізичного та морального зносу; науково-технічного прогресу; розвитку та появи нових технологій; інших факторів, а також з урахуванням мінімальних норм строку корисного використання Податкового кодексу України.

Головною умовою раціонального обліку основних засобів є відокремлення об'єктів обліку основних засобів. Тобто підприємства мають можливість виокремлювати елемент основного засобу, якщо той має суттєву різницю в терміні корисного використання в порівнянні з основним об'єктом

Простим прикладом цього підходу є відокремлення корпусу трактора та його двигуна як окремого об'єкта обліку, оскільки термін корисного використання двигуна значно менший, ніж основа трактора, внаслідок чого його потрібно виділити для окремої амортизації.

Проте, на практиці інвентарними об'єктами найчастіше визнаються комплекси основних засобів, що призводить до негативних економічних наслідків, а саме занесення об'єкта до визначеної класифікаційної групи стає достатньо умовним, надходження та вибуття окремих частин об'єкта розглядається як ремонт а не рух, що значно ускладнює облік таких операцій [78].

Також можливі зміни строку корисного використання в разі перегляду очікуваних економічних вигод від їх використання, може відбуватися з урахуванням мінімально допустимих строків корисного використання основних засобів, які зазначені в Податковому кодексі України [2]. Найбільш максимальний строк корисного використання мають будівлі – 20 років, капітальні витрати і споруди – 15 років, інші основні засоби – 12 років, передавальні пристрої та багаторічні насадження – 10 років та інші.

Метод нарахування амортизації необоротних активів підприємство обирає самостійно, враховуючи стратегію розвитку підприємства, дивідендну політику, оптимізацію податкового навантаження та можливість залучення коштів.

Згідно з НП(С)БО 7 «Основні засоби» [21] амортизація основних засобів нараховується із застосуванням таких методів: прямолінійного; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивного; виробничого (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика методів нарахування амортизації основних засобів

Сутність методу	Формула	Переваги та недоліки
1	2	3
Прямолінійний – відношення вартості, яка амортизується, на строк корисного використання основного засобу	$AP = (ПВ - ЛВ) / T,$ AP – річна амортизація; ПВ – первісна вартість; ЛВ – ліквідаційна вартість; T – термін корисного використання	Переваги: легкість розрахунку; вартість об'єкта основного засобу списується рівними частинами протягом строку експлуатації. Недоліки: не враховується моральний знос та фактор підвищення витрат на ремонт у міру його використання.
Зменшення залишкової вартості – добуток залишкової вартості основного засобу та річної норми амортизації – різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість	$AP = ЗВ \cdot НА,$ $НА = (1 - \sqrt[T]{ЛВ/ВП},$ ЗВ – залишкова вартість; НА – норма амортизації	Переваги: в перші роки експлуатації основного засобу акумулюється значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Недоліки: передбачає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості.

1	2	3
<p>Прискореного зменшення залишкової вартості – добуток залишкової вартості основного засобу та подвійної річної норми амортизації, обчисленої, виходячи із строку корисного використання</p>	$AP = 3B \cdot 2HA,$ $HA = 1 / T \cdot 100$	<p>Переваги: протягом першої половини експлуатації об'єкта основних засобів можливо відшкодувати до 60-70% їх вартості.</p> <p>Недоліки: відповідна прискорена норма нарахування зносу, що визначається суб'єктивно в облікових цілях.</p>
<p>Кумулятивний – добуток вартості, що амортизується та кумулятивного коефіцієнта, який є відношенням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання основного засобу до суми числа років його корисного використання</p>	$AP = (ПВ - ЛВ) \cdot K_k,$ $K_k = t / \sum T,$ <p>K_k – коефіцієнт кумуляції; t – кількість років до кінця експлуатації основного засобу; $\sum T$ – сума чисел терміну корисного використання</p>	<p>Переваги: у перші роки більша частина вартості амортизується; забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт основних засобів, що припадають на останні роки їх використання.</p> <p>Недоліки:трудомісткий</p>
<p>Виробничий – добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації, яка є відношенням вартості, яка амортизується, на плановий обсяг продукції.Застосовується, коли технічний стан основних засобів залежить від кількості виробленої продукції</p>	$AM = ФВПм \cdot ВС,$ $ВС = (ПВ - ЛВ) / ПВП$ <p>AM – місячна сума амортизації; $ФВПм$ – фактичний випуск продукції за місяць; $ВС$ – виробнича ставка; $ПВП$ – плановий випуск продукції</p>	<p>Переваги: зручний у використанні при визначенні амортизації автотранспорту (залежно від його пробігу), верстатів та будь-якого виробничого обладнання.</p> <p>Недоліки: складність визначення виробітку окремих основних засобів. ПКУ не передбачає застосування даного методу.</p>

Отже, прямолінійний метод краще застосовувати для нарахування амортизації будівель, споруд, передавальних пристроїв, меблів тощо. За методом зменшення залишкової вартості річна сума амортизації поступово зменшується, тобто в перші роки експлуатації в собівартість продукції включається більша сума амортизації. Різновидом попереднього методу є метод прискореного зменшення залишкової вартості, його доцільно використовувати до основних засобів, інтенсивність використання яких у перші роки експлуатації значно вища ніж у наступні.

Кумулятивний метод застосовують до основних засобів, які зношуються більше в перші роки експлуатації або до основних засобів зі швидким моральним зносом, а для підприємств, на яких можна передбачити обсяги виробництва і відповідно терміни експлуатації об'єктів основних засобів доцільно використовувати виробничий метод.

Методи для нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів наведені на рис. 3.7.

Рисунок 3.7 – Методи для нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів

Узагальнено за джерелами: [22, 35]

Отже, усі методи можна вважати рівноцінними, тому що вони переслідують одну мету. Тому обраний підприємством метод повинен сприяти прискоренню оновлення основних засобів та визначенню реальної величини прибутку.

Будь-який суб'єкт господарювання має право переоцінити основні засоби, якщо залишкова вартість об'єкта значно відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Переоцінена вартість - вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Малоцінні необоротні матеріальні активи та бібліотечні фонди не потребують переоцінки, якщо амортизація нараховується за спрощеним методом (50% + 50% або 100% списання). Поріг суттєвості переоцінки основних засобів наведено на рис. 3.8.

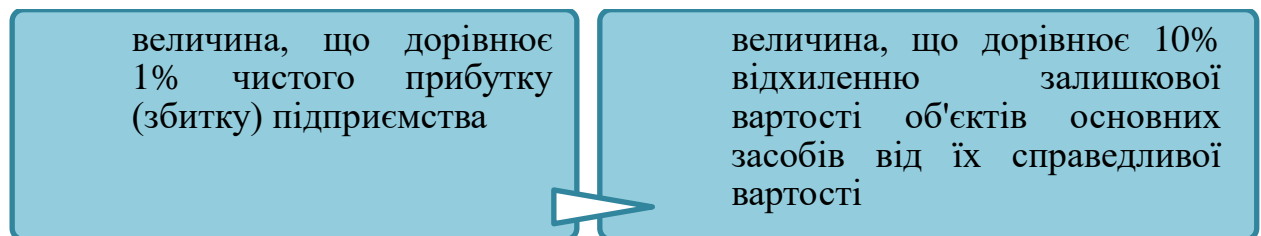

Рисунок 3.8 – Поріг суттєвості переоцінки основних засобів

Узагальнено за джерелом: [21]

Сума дооцінки вартості і зносу основних засобів відображається шляхом збільшення первісної (переоціненої) вартості і накопиченого зносу об'єкта основних засобів. Сума уцінки вартості і зносу - зменшенням первісної (переоціненої) вартості і накопиченого зносу. Різниця між сумою дооцінки вартості і сумою дооцінки зносу основних засобів зараховується на збільшення додаткового капіталу, а різниця між сумою уцінки вартості і сумою уцінки зносу включається до складу витрат [21].

Порядок визначення результатів переоцінки наведено на рис. 3.9.

Таким чином, сума дооцінки (уцінки) вартості і зносу основного засобу визначається як різниця цих показників до і після використання індексу переоцінки.

Рисунок 3.9 – Порядок визначення результатів переоцінки
Узагальнено за джерелом: [21]

Для прийняття ефективних та економічно вигідних рішень стосовно запасів підприємства, потрібно їхню організацію починати з розробки облікової політики щодо них. Визначення поняття «запаси» відповідно до НП(С)БО 9 і МСБО 2 наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Визначення поняття «запаси»

НП(С)БО 9	МСБО 2
Запаси - активи, які: а) утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; б) перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; в) утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, і управління підприємством.	Запаси - це активи, які: а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.

Узагальнено за джерелами: [22, 35]

При формуванні Наказу про облікову політику в частині запасів підприємства потрібно визначитись та зазначити в розпорядчому документі одиницю обліку запасів. Відповідно до чинного законодавства запаси можуть обліковуватися за їх назвою та однорідними групами.

Запаси, які отримані безоплатно, як внесок до статутного капіталу або придбані у результаті обміну на неподібні запаси оцінюються за справедливою вартістю, запаси, що придбані у результаті обміну на подібні запаси оцінюються за балансовою вартістю, запаси, що виготовляються власними силами підприємства оцінюються за виробничою собівартістю.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [22] передбачені методи оцінки вибуття запасів, які наведені в табл. 3.3, а також їхні переваги та недоліки.

Таблиця 3.3

Переваги та недоліки методів оцінки вибуття запасів

Метод	Переваги	Недоліки
1	2	3
Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	Оптимальний варіант для підприємств, в яких є велика кількість запасів або їхня вартість є великою.	Трудомісткість. Однакові запаси обліковуються за різною ціною.
Середньозваженої собівартості	Чистий прибуток матиме середнє значення, найбільш наближене до фактичного. Згладжує великі коливання цін в міжсезоння.	Підприємства вказують більший прибуток, ніж реально отримують, внаслідок чого сплачують надлишковий розмір податків.
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Простота та легкість у використанні. В період зростання цін надає найбільш високий рівень чистого доходу. Залишки запасів відображаються за наближеними цінами до реальної ситуації.	Зниження суми витрат. Завищення фінансових результатів. В умовах інфляції цей метод призводить до зниження собівартості продукції.

1	2	3
Нормативних затрат	Оперативний поточний облік витрат. Рідше проводить інвентаризацію незавершеного виробництва. Нормативна калькуляція охоплює значну частину витрат. При виявленні відхилень від норм є можливість визначити вплив окремих чинників на рівень собівартості.	Постійно переглядати норми. Нормативні показники потрібно коригувати до фактичних на дату балансу.
Ціни продажу	Популярний у роздрібній торгівлі, оскільки не потребує складних розрахунків.	Вартість продажу товарів відображається в Балансі за вирахуванням нереалізованої торгової націнки. Приблизний розрахунок та відхилення від реальної вартості товарів.

Узагальнено за джерелом: [22]

Отже, в залежності від видів господарської діяльності підприємство має право вибору конкретного методу оцінки вибуття запасів.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів по іншому кажучи, «за яку ціну купив, за таку і списав». Даний метод є найбільш точним, але вимагає значних складських приміщень для відокремленого зберігання кожної партії запасів. Оптимальне застосування, наприклад, до автомобілів, комп'ютерної техніки, меблів, побутової техніки, ювелірних виробів тощо.

Метод середньозваженої собівартості застосовується окремо для кожної сукупності взятих на облік запасів, однакових за призначенням і споживчими характеристиками. Він є одним із найбільш розповсюджених методів і застосовується на підприємствах, які реалізують запаси, які не так швидко псуються. Визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів може оцінюватися двома способами, які наведені на рис. 3.10.

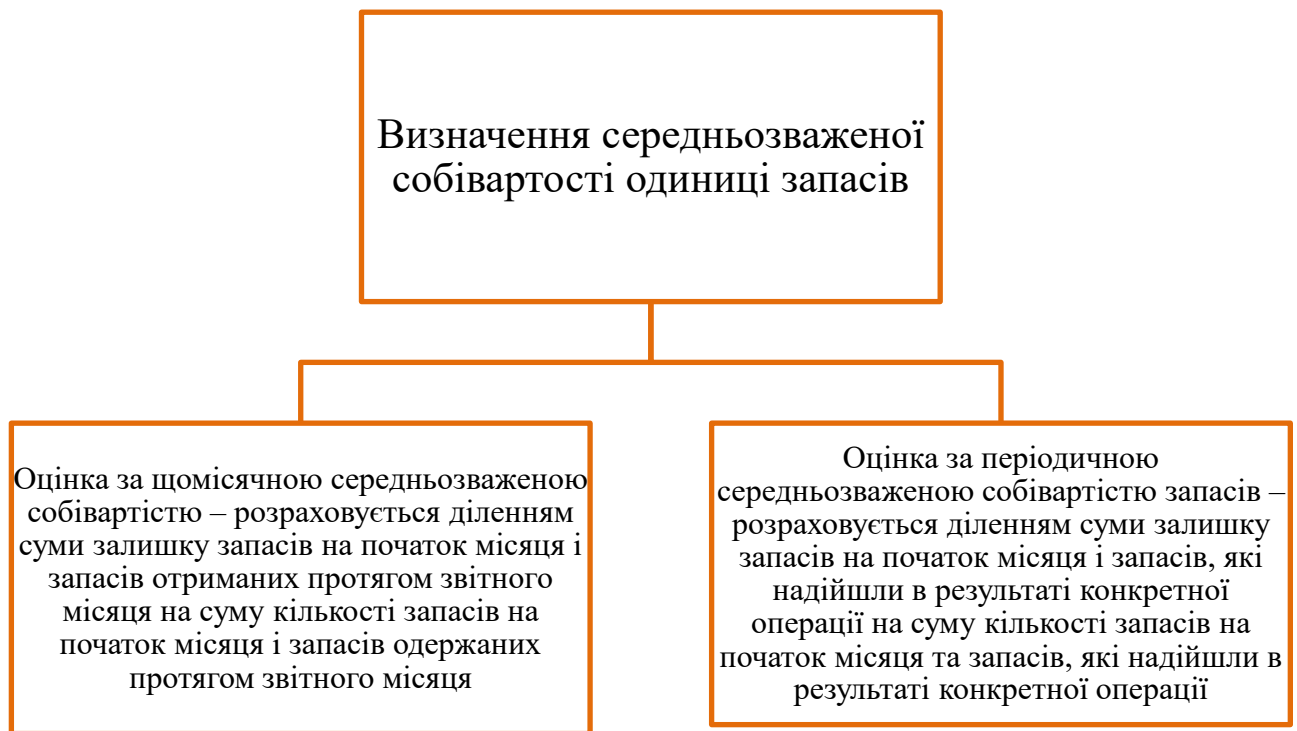

Рисунок 3.10 – Визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів

Узагальнено за джерелом: [22]

Метод собівартості перших за часом надходження запасів на практиці є вигідним для використання державою у фіскальних цілях, тому що ціни запасів, які надійшли першими, внаслідок інфляції, завжди будуть нижчими за ціни запасів, які надійшли наступними, тому використовуючи цей метод собівартість вибулих запасів знижується, а прибуток підприємства завищується, що в майбутньому призводить до сплати більшого розміру податку на прибуток.

Метод ФІФО є оптимальним та рекомендованим для сільськогосподарських підприємств, оскільки запаси аграрних підприємств, а саме зерно, овочі та інше мають схильність до швидкого псування, тому для підприємства важливо додержуватись черги надходження та вибуття запасів.

Метод нормативних затрат – ґрунтується на використанні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які затверджені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін.

З метою забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних необхідно постійно порівнювати норми затрат і ціни на сировину. Щоб гарантувати максимальне наближення нормативних затрат до фактичних витрат, норми затрат і ціни на сировину необхідно постійно порівнювати.

Цей метод є оптимальним для застосування його на підприємствах легкої, харчової, меблевої та виробництв з незначною номенклатурою продукції.

Метод ціни продажу – базується на веденню обліку товарів за продажними цінами. Використовується в роздрібній торгівлі та ресторанному бізнесі.

Під час розрахунку собівартості проданих товарів спочатку потрібно обчислити середній відсоток націнки на товари (формула 3.1), а потім суму націнки на продані товари, як добуток середнього відсотка націнки на товари та вартості реалізованих товарів. Даний метод застосовується в основному в торгівлі.

$$\%_C = (ТН_{П.М.} + ТН_M) / (ПВ_{П.М.} + ПВ_{ТМ}) * 100 , \quad (3.1)$$

де $ТН_{П.М.}$ і $ПВ_{П.М.}$ – залишок торгівельної націнки та продажна вартість товарів на початок місяця;

$ТН_M$ і $ПВ_{ТМ}$ – торгівельна націнка та продажна вартість товарів, що надійшли за місяць.

Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною вартістю реалізованих товарів та сумою торгівельної націнки на реалізовані товари.

Отже, найбільш точним є метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, найбільш наближене значення чистого прибутку до фактичного матиме метод середньозваженої собівартості, простий та легкий у застосуванні є метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), з використанням нормативних показників є метод нормативних затрат і найбільш популярним в роздрібній торгівлі є метод ціни продажу.

До складу оборотних активів включається готова продукція - це вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки, відповідають технічним вимогам та

стандартам і придатні для реалізації покупцям [87 с. 266]. Способи ведення обліку готової продукції, які наведені на рисунку 3.11.

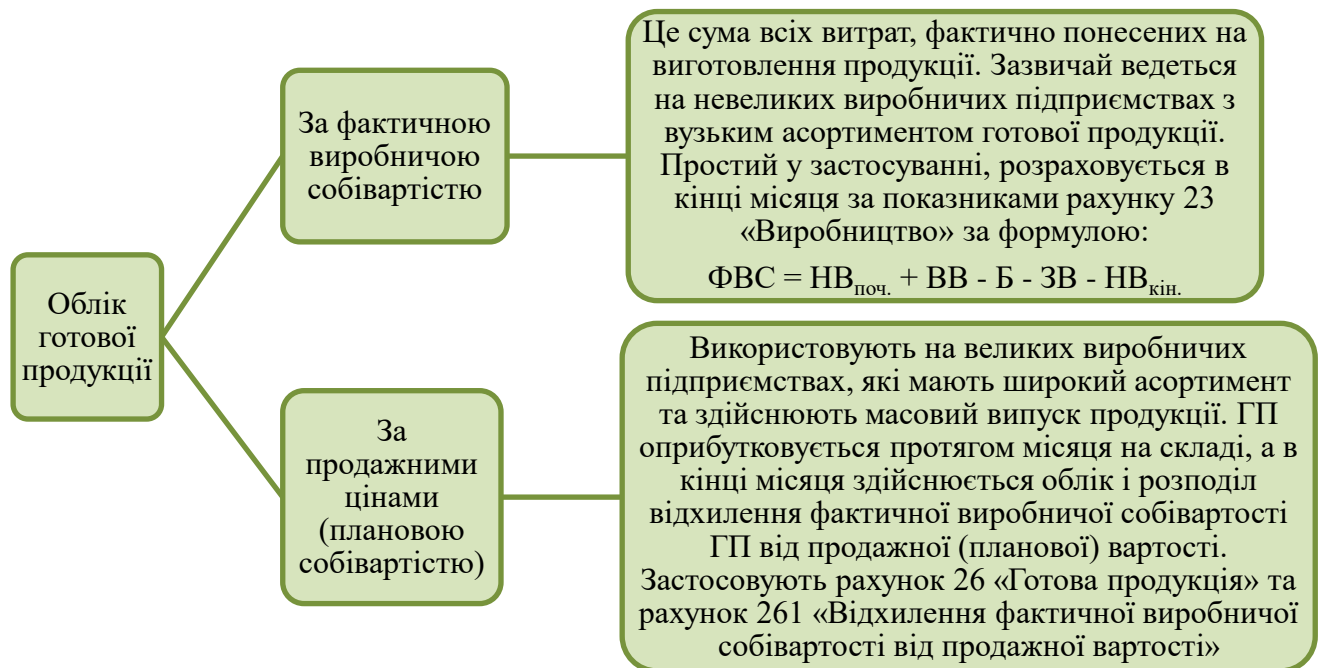

Рисунок 3.11 – Способи ведення обліку готової продукції

Узагальнено за джерелом: [63 с. 105-107]

Наступний елемент оборотних активів є не менш важливим, оскільки вказує на рівень добросовісності та чесності покупців підприємства. Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [64].

Грошові надходження від реалізації визначають здатність підприємства розраховуватися з кредиторами. Тому необхідно одночасно контролювати розмір дебіторської заборгованості для своєчасного розрахунку з постачальниками і підрядниками та іншими кредиторами [79 с. 74].

Резерв сумнівних боргів розраховується лише тоді, коли борг є фінансовим активом і є поточною дебіторською заборгованістю. Більшість економістів рекомендують створювати резерв сумнівних боргів лише для дебіторської заборгованості за товарами, роботами та послугами основної діяльності. Для визначення резерву сумнівних боргів передбачено два методи, які наведено на рис. 3.12.

I метод:

Використання абсолютної суми сумнівної заборгованості - визначається на основі аналізу коефіцієнта загальної платоспроможності окремих дебіторів і визначається діленням суми поточних зобов'язань на суму оборотних активів.

Якщо коефіцієнт платоспроможності більший або дорівнює 1, то резерв сумнівних боргів не нараховується. Якщо коефіцієнт платоспроможності менше 1, то резерв сумнівних боргів нараховується у розмірі того відсотка дебіторської заборгованості, яка не може бути погашена

II метод:

Використання коефіцієнта сумнівності - величина резерву сумнівних боргів визначається як добуток суми залишку дебіторської заборгованості на початок року та коефіцієнта сумнівності

Рисунок 3.12 – Визначення резерву сумнівних боргів

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися трьома способами:

1. Здійснюється групування дебіторської заборгованості за строками її непогашення і потім розраховується коефіцієнт сумнівності діленням суми фактично списаної безнадійної дебіторської заборгованості відповідної групи за кожен з місяців обраного періоду на суму дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець кожного з місяців обраного періоду і на кількість місяців в обраному періоді.

2. Розраховується діленням суми фактично списаної безнадійної дебіторської заборгованості за базовий період на чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за базовий період.

3. Визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3–5 років.

Отже, облікова політика щодо поточних та необоротних активів і зобов'язань агрофірми є її важливою частиною, яка вплине на доходи та витрати в майбутньому, а добре підібрані елементи, пов'язані з активами, можуть оптимізувати діяльність. Основним економічним принципом облікової політики є максимальний випуск конкурентоспроможної продукції за рахунок мінімальних витрат ресурсів, щоб забезпечити поступовий розвиток економіки підприємства. Тому перед бізнесом постає завдання формування, організації та керування облікової політики системного, організаційно-технічного характеру, яка дасть

змогу максимально ефективно використовувати матеріальні та фінансові ресурси з урахуванням мінливих ринкових умов і стратегій суб'єктів господарювання.

3.3 Особливості формування облікової політики щодо витрат і доходів на малих підприємствах

У сучасних економічних умовах основною метою облікової політики є оптимізація організації та керування облікового процесу і, відповідно, складання фінансової звітності підприємства шляхом вибору певних методів і облікових процедур.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства [18] передбачено такі елементи облікової політики стосовно витрат підприємства, які наведені на рис. 3.13.

Рисунок 3.13 – Елементи облікової політики стосовно витрат підприємства

Узагальнено за джерелами: [16, 18, 88]

З усіх витрат, які включаються в первісну вартість запасів, найбільш складними та значними є транспортно-заготівельні витрати:

- витрати на транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання;
- витрати на страхування ризиків доставки запасів;
- витрати на заготівлю запасів;
- витрати на оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи [49 168].

На рис. 3.14 наведено витрати, які не включаються до складу транспортно-заготівельних витрат.

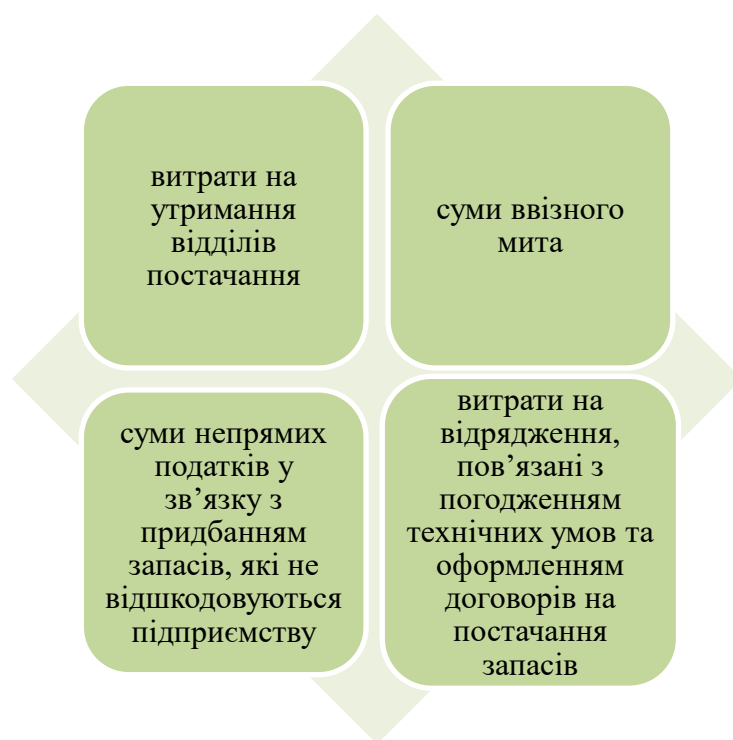

Рисунок 3.14 – Витрати, які не включаються до складу транспортно-заготівельних витрат

Для визначення суми транспортно-заготівельних витрат спочатку розраховується середній відсоток транспортно-заготівельних витрат розраховується як сума транспортно-заготівельних витрат, що відносяться до залишку запасів на початок місяця та надходженні запаси впродовж місяця

поділено на суму залишків запасів на початок місяця та тих, що надійшли впродовж місяця і помножено на 100%.

Сума транспортно-заготівельних витрат, які відносяться до запасів, що вибули, розраховується як добуток вартості запасів, що вибули впродовж місяця та середнього відсотка транспортно-заготівельних витрат поділений на 100%

Існує два способи включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості запасів (рис. 3.15).

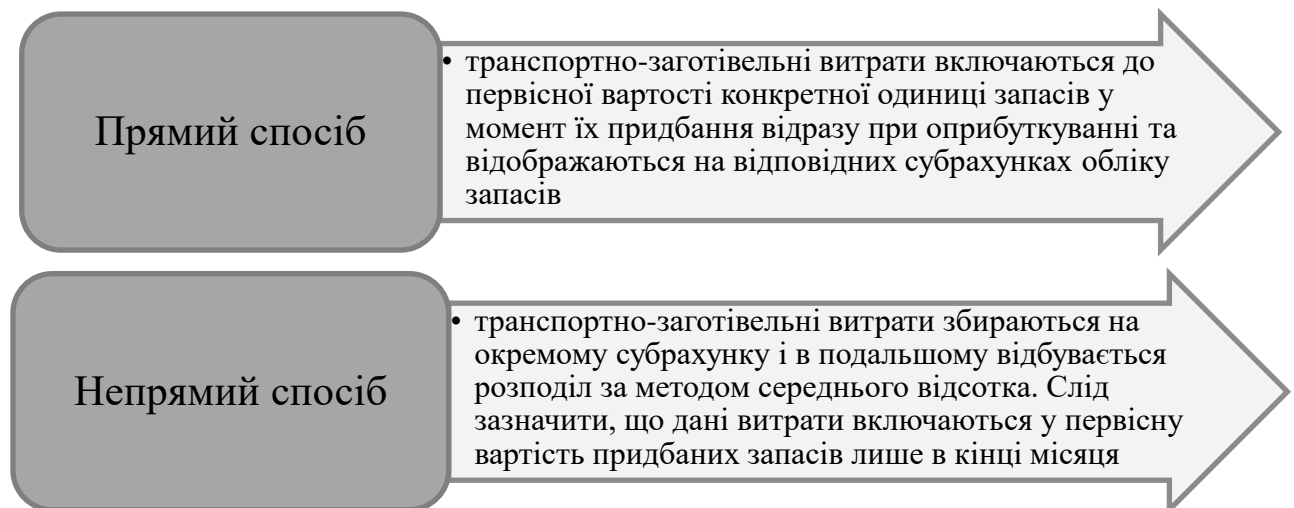

Рисунок 3.15 – Витрати, які не включаються до складу транспортно-заготівельних витрат

В ході складання елементів витрат облікової політики слід вказати:

- методи оцінки витрат;
- умови визнання витрат;
- перелік і склад маркетингово-збутових витрат;
- основні принципи формування робочого плану рахунків у частині витрат підприємства;
- перелік витрат майбутніх періодів.

Доходи підприємства є основним економічним показником діяльності і саме цей показник вказує на економічну стратегію розвитку суб'єкта господарювання.

Щоб дохідність підприємства була стабільною та позитивною слід звертати увагу на елементи в обліковій політиці, які відповідають за доходи.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства передбачено такі елементи облікової політики стосовно доходів підприємства:

1. Порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг - визначається питома вага обсягу послуг, наданих на певну дату діленням обсягу наданих послуг за місяць на загальний обсяг послуг, які мають бути надані та помножено на 100%. Визначається питома вага витрат, яких зазнало підприємство у зв'язку з наданням послуг за місяць діленням витрат, понесених за місяць на загальну суму витрат, які мають бути понесені та помножено на 100%.

2. Порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом визначається за такими методами, які наведено на рис. 3.16

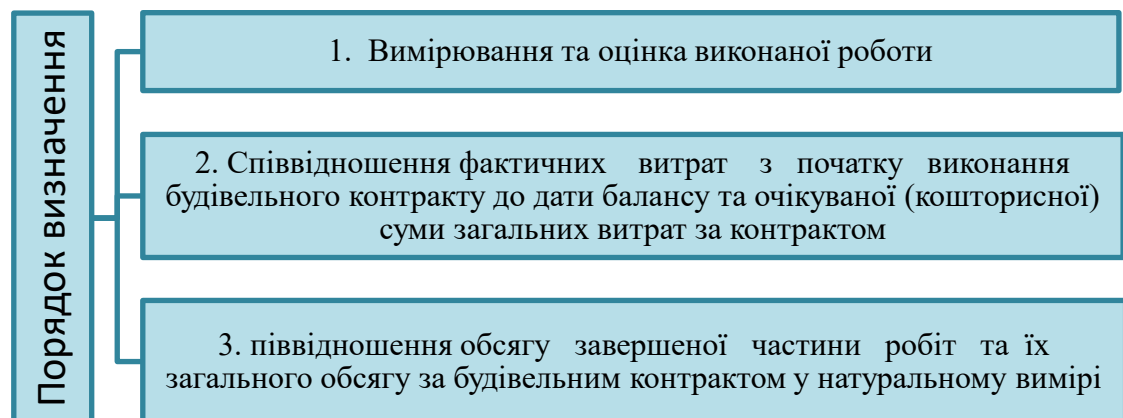

Рисунок 3.16 – Порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом

Отже, більшість елементів облікової політики, які вказані в наказі, не відповідають економічному веденню бізнесу, що в першу чергу свідчить про недостатнє усвідомлення керівництвом стратегічної важливості облікової політики для підприємства через його прибуткову та ефективну роботу. Окремі питання організації бухгалтерського обліку окремих об'єктів висвітлені не повністю або зовсім не висвітлені. Від правильності, чіткості та достовірності елементів облікової політики щодо витрат та доходів підприємства залежить в майбутньому отриманий фінансовий результат.

РОЗДІЛ 4 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

4.1 Сучасний стан та недоліки застосування облікової політики в сільському господарстві

На даному етапі досить актуальним є питання сприйняття корпоративними власниками, менеджерами, керівниками та працівниками середньої ланки ролі формування та реалізації корпоративної облікової політики. Однак бухгалтери повинні надавати інформацію в певному форматі внутрішнім і зовнішнім користувачам. Тому формат підготовки та подання інформації має бути визначений у розпорядчому документі щодо формування облікової політики. Там, де підприємство має документально оформлену облікову політику, його керівники, менеджери та контролюючі органи будуть розуміти можливості системи бухгалтерського обліку підприємства та організаційно-системний підхід до його формування.

Загальні правила та методи ведення бухгалтерського обліку організації визначаються законами та НП(С)БО України. Водночас ці стандарти передбачають альтернативні, організовані та структуровані методи бухгалтерського обліку. Кожен бізнес повинен прийняти правила, методи та процедури для надання найбільш об'єктивної, корисної та своєчасної інформації про свою діяльність для внутрішнього використання та публічного показу.

Недоліки облікової політики притаманні більшості сільськогосподарських підприємств:

1. Окремі підприємства складають даний документ лише для формальностей.
2. Більшість агропідприємств затверджували облікову політику ще на початку реформування економіки і після цього переважна більшість не вносила ніяких змін, незважаючи на затвердження нових нормативно-правових актів.
3. Не в повному обсязі висвітлюється облік окремих об'єктів.
4. Не структурований вигляд.
5. Окремі елементи облікової політики суперечать принципам обачності, історичної (фактичної) собівартості, нарахувань та відповідності.

6. Нерозкрите або очевидне розкриття суті та застосування окремих елементів облікової політики.

7. Обсяг облікової політики досить громіздкий і повторює текст нормативних документів.

7. Відсутній розділ щодо управлінського обліку.

8. Не розробляються додатки до Наказу про облікову політику підприємства.

9. Відсутній опис переваг та недоліків взаємозамінних прийомів і способів для певних об'єктів обліку.

10. Поняття «облікова політика» та «облікова оцінка» не мають чітких меж.

12. Недостатність чітких умов стосовно термінів, порядку формування та внесення змін в облікову політику підприємства.

13. Відсутність професійної підготовки персоналу, здатного оптимізувати облікову політику.

Оптимізація облікових процесів в аграрному секторі останнім часом набула значних обертів, оскільки агросектор є одним із найбільш перспективних і продуктивних секторів економіки України.

Щодо особливостей функціонування аграрного сектору, особливо сезонного характеру виробничого процесу (переважно рослинництва), постає питання про правильність застосування в обліку принципу відповідності доходів і витрат, що передбачає розуміння їх відображення. Таким чином ви не переоцінюєте витрати та недооцінюєте дохід [70 с. 107].

Облікова політика є часто як формальний документ, у фінансовому відношенні вона не приносить економічної вигоди діючому господарюючому суб'єкту, тим більше не надає можливості для максимізації прибутку підприємства і це не тільки облікова політика аграрного сектору, але й інших суб'єктів господарювання [68 с. 152].

Тому для успішної роботи підприємств необхідна свідомо відповідальність за його формування. Для суб'єктів господарювання різних галузей – з урахуванням особливостей їх видів діяльності та умов діяльності, а також організації їх бізнес-процесів (рис. 4.1).

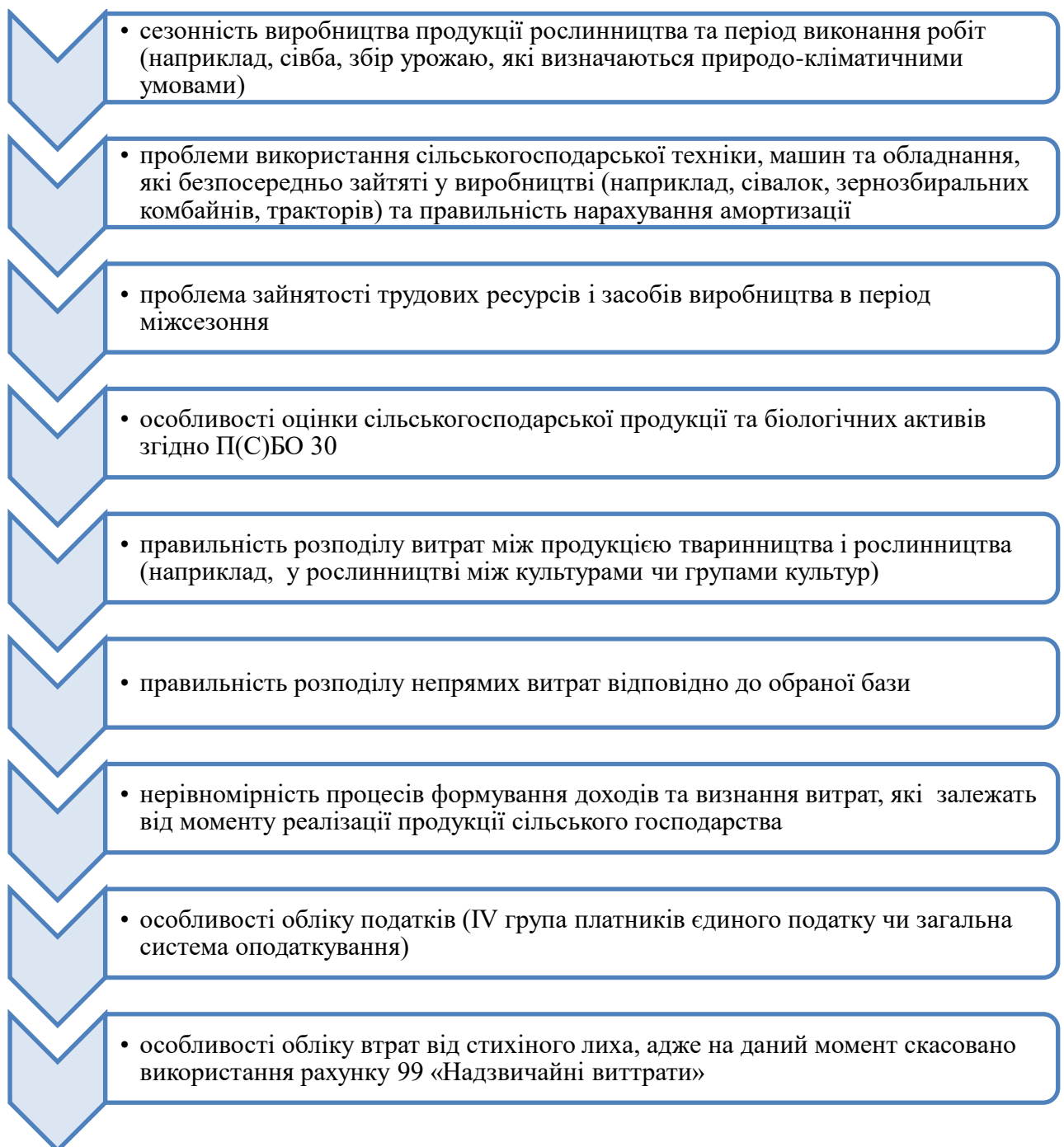

Рисунок 4.1 – Особливості сільськогосподарських підприємств, які впливають на організацію та застосування облікової політики

Узагальнено за джерелами: [53 с. 100, 75 с. 229, 79 с. 113]

Сьогодні є необхідним переосмислення ролі облікової політики в процесі управління підприємством. Саме управлінська спрямованість облікової політики має сенс, оскільки повною мірою може впливати на процеси господарювання [81].

Способи покращення недоліків Наказу про облікову політику в сільськогосподарських підприємствах наведено на рис. 4.2.

Рисунок 4.2 – Оптимізація Наказу про облікову політику в сільськогосподарських підприємствах

Узагальнено за джерелами: [75 с. 235, 80 с. 325]

Таким чином, важливо теоретично обґрунтувати та сформулювати практичні рекомендації, щодо вдосконалення облікової політики. Типова форма Наказу про облікову політику законодавчо не затверджена, але в Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства [14] визначено перелік елементів, які мають бути відображені в наказі.

Тому, в Наказі про облікову політику підприємства не повинні розкриватися форма організації бухгалтерського обліку, система реєстрації бухгалтерського обліку, робочі інструкції для бухгалтерів, положення про бухгалтерський облік, податкова та статистична звітність тощо. В той час, не дозволяється обліковій політиці висвітлювати складові облікової оцінки, а саме строків корисного використання необоротних активів, тривалості операційного циклу, ліквідаційної вартості основних засобів, нормальної потужності підприємства тощо.

Отже, облікова політика – гарна можливість для аграрного бізнесу продемонструвати своє бачення прибуткової діяльності та успішного бізнесу, що враховує всі особливості діяльності. Проте більшість аграріїв взяли за розробку цього документа лише на формальному рівні. Саме це, не дає можливості працювати максимально ефективно і прибутково. Узагальнюючи проаналізовані основні недоліки облікової політики сільськогосподарських підприємств, можна визначити такі чотири напрямки оптимізації облікових процесів цих підприємств:

- чітке розуміння структури облікової політики;
- уникати дублювання текстів нормативно-правових документів;
- обґрунтований вибір з альтернативних підходів найбільш оптимального варіанта для певного підприємства, та, головне, зазначення його в обліковій політиці
- розвиток аналітичного обліку має задовольняти обліково-управлінські потреби підприємств.

4.2 Роль облікової політики підприємства при формуванні фінансовими результатами

Враховуючи сучасні зміни в розвитку національної економіки, підприємства повинні постійно змінюватися під впливом зовнішнього конкурентного середовища, в якому вони здійснюють господарську діяльність.

З метою сприяння та вдосконалення підприємницької діяльності необхідно розглянути облікову політику, тобто всі елементи та аспекти організації бухгалтерського обліку мають бути відображені в наказі про облікову політику,

оскільки однією з основних цілей бізнесу є розвиток і досягнення високих економічних і фінансових результатів завдяки правильно сформованій обліковій політиці.

Фінансовий результат діяльності підприємства залежить від розкриття в обліковій політиці таких основних об'єктів, як доходи і витрати звітного періоду. Це відбувається, тому що зміна величини одного з них впливає на зміну іншого, що в свою чергу впливає на фінансовий результат.

Складена та затверджена облікова політика при діяльності підприємства повинна забезпечити наступне (рис. 4.3):

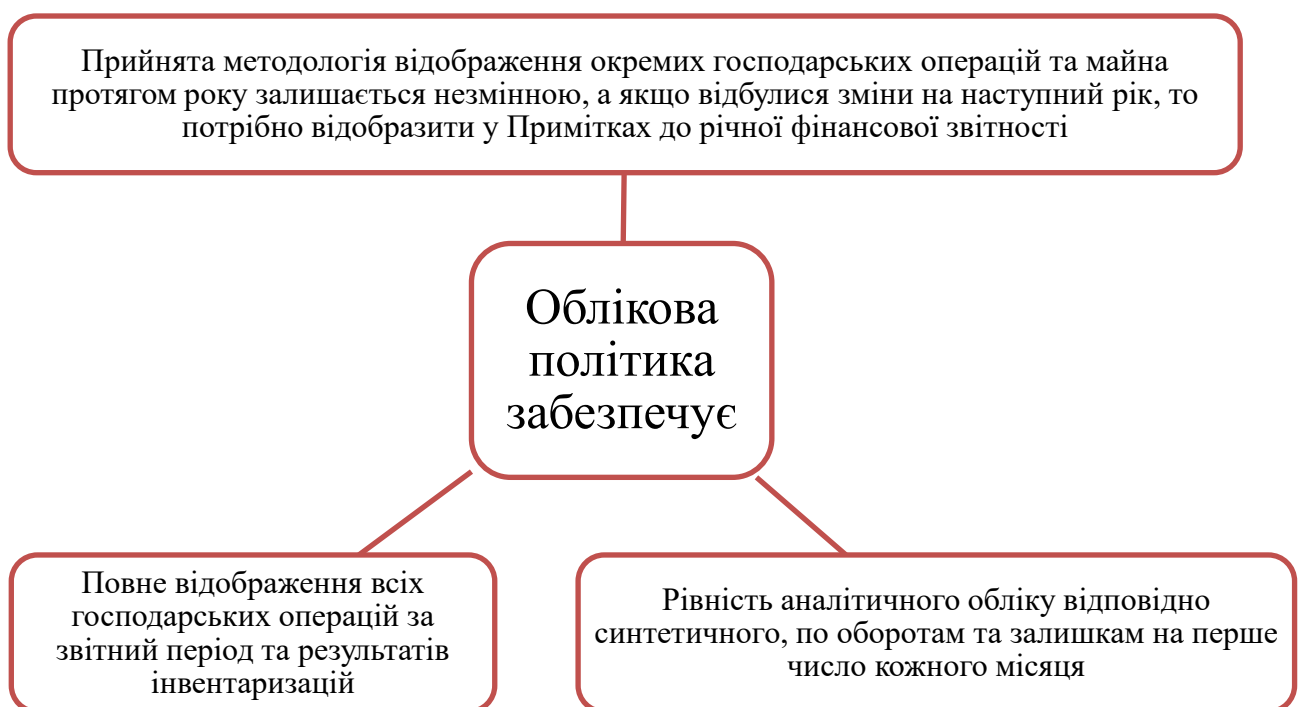

Рисунок 4.3 – Функції облікової політики, стосовно фінансового результату

Узагальнено за джерелами: [46 с. 8, 48 с. 44]

Таким чином, підприємство враховуючи специфіку своєї діяльності, націленість та перспективу на майбутнє економічного стану, самостійно розробляє Наказ про облікову політику, виходячи з вимог законодавства й нормативних актів з бухгалтерського обліку.

Високий рівень сучасного регулювання та правового забезпечення контролює процедури формування фінансових результатів окремих підприємств.

Відповідно до методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства [14] передбачено елементи облікової політики стосовно фінансових результатів підприємства, які наведено на рис. 4.4.

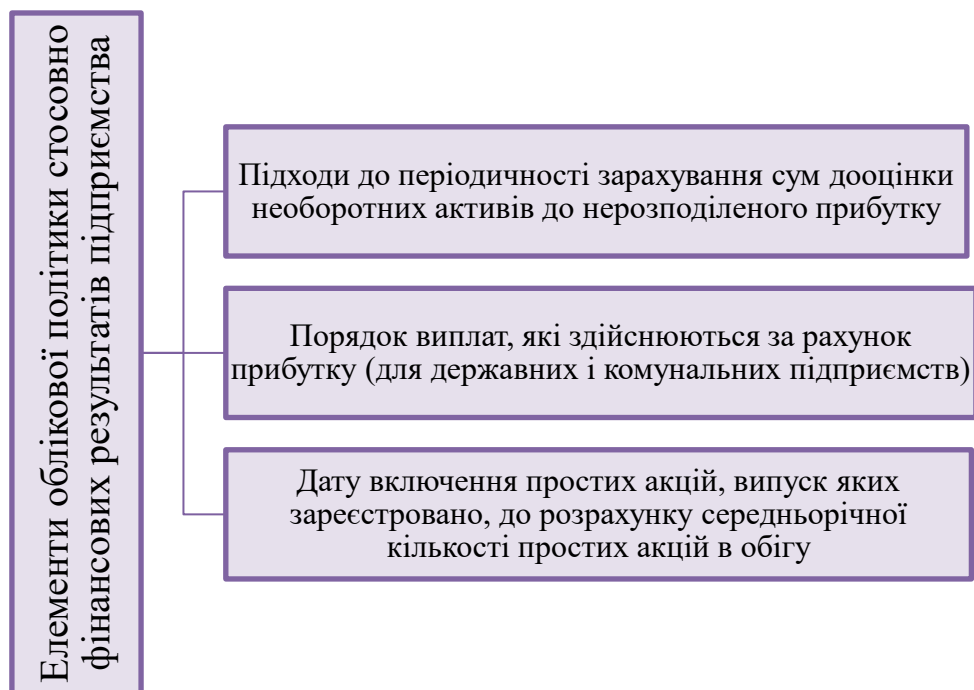

Рисунок 4.4 - Елементи транспортно-заготівельних витрат

Отже, беручи до уваги неврегульованість в обліковій політиці об'єктів, таких як фінансові результати діяльності підприємства, на практиці рекомендовано більше уваги звертати на використання прибутку та форму внутрішньої звітності щодо фінансових результатів.

Підприємство має можливість обирати періодичність визначення фінансового результату: щомісячно, щоквартально, щорічно.

Слід зазначити, що найбільш рекомендованою періодичністю є щомісячно або щоквартально, проте кожне підприємство обирає один із запропонованих варіантів самостійно.

Багато в чому величина прибутку може бути оптимізована шляхом правильно сформованої облікової політики, яка дозволяє вибирати та інтегрувати методи обліку з альтернативних можливих методів. Вибір методу обліку безпосередньо впливає на формування собівартості, прибутку та суми податку.

Тобто облікову політику можна використовувати як інструмент управління для оптимізації фінансових результатів без залучення додаткових ресурсів.

Але незалежно від того, чи потрібна облікова політика, яка спрямована на гармонізацію облікових процесів та оптимізацію фінансових результатів, суб'єкти господарювання формально займатимуться її розробкою, оскільки важливий не зміст документа, а його наявність.

Елементи облікової політики, вибір яких впливає на зменшення фінансового результату підприємства наведено на рис. 4.5.

Рисунок 4.5 – Вплив елементів облікової політики на фінансовий результат підприємства

Узагальнено за джерелами: [51 с. 27, 60 с. 28, 88 с. 62]

Тому, облікова політика впливає на фінансовий результат як в позитивну сторону так і в негативну, оскільки різні методи доводять бізнес до різних

фінансових результатів. Для цього потрібно при формуванні облікової політики враховувати завдання інформаційного забезпечення різних категорій користувачів облікової інформації.

Головні елементи облікової політики, які найбільше впливають на фінансовий результат наведено на рис. 4.6.

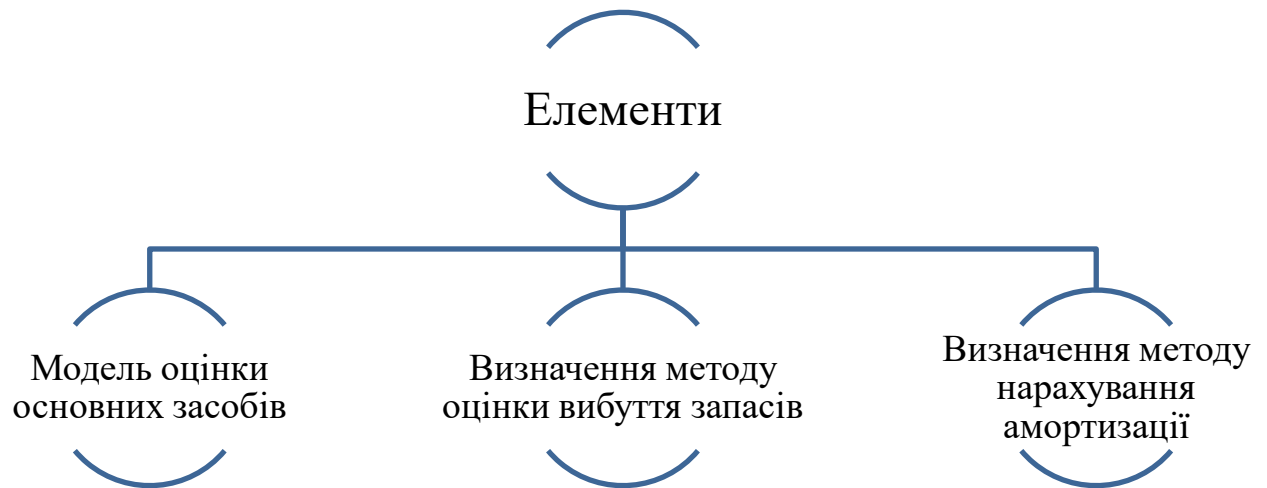

Рисунок 4.6 – Головні елементи облікової політики, які найбільше впливають на фінансовий результат

Вибір методу списання запасів є важливим і впливовим, і вибір одного варіанту може бути проблематичним, оскільки від правильного вибору методу залежить об'єктивність даних про фінансовий результат, які отримує підприємство. Неправильно обрані методи можуть призвести до завищення або заниження прибутку.

Тому, до формування Наказу про облікову політику підприємствам потрібно ставитися з усвідомленою відповідальністю та врахувавши фактори, які впливають на вибір методу списання запасів:

- історичний фактор;
- економіко-правовий фактор (розвиток економіки та нормативно-правової бази);
- галузь діяльності;

- інформаційне та організаційне забезпечення (доступ до комп'ютерних систем; наявність складів та інших місць зберігання);
- місце використання (цехи, відділи, структурні підрозділи);
- різна характеристика та специфіка запасів (асортимент, ціна тощо).

Вибір методу списання запасів, враховуючи вплив на фінансовий результат підприємства наведено на рис. 4.7.

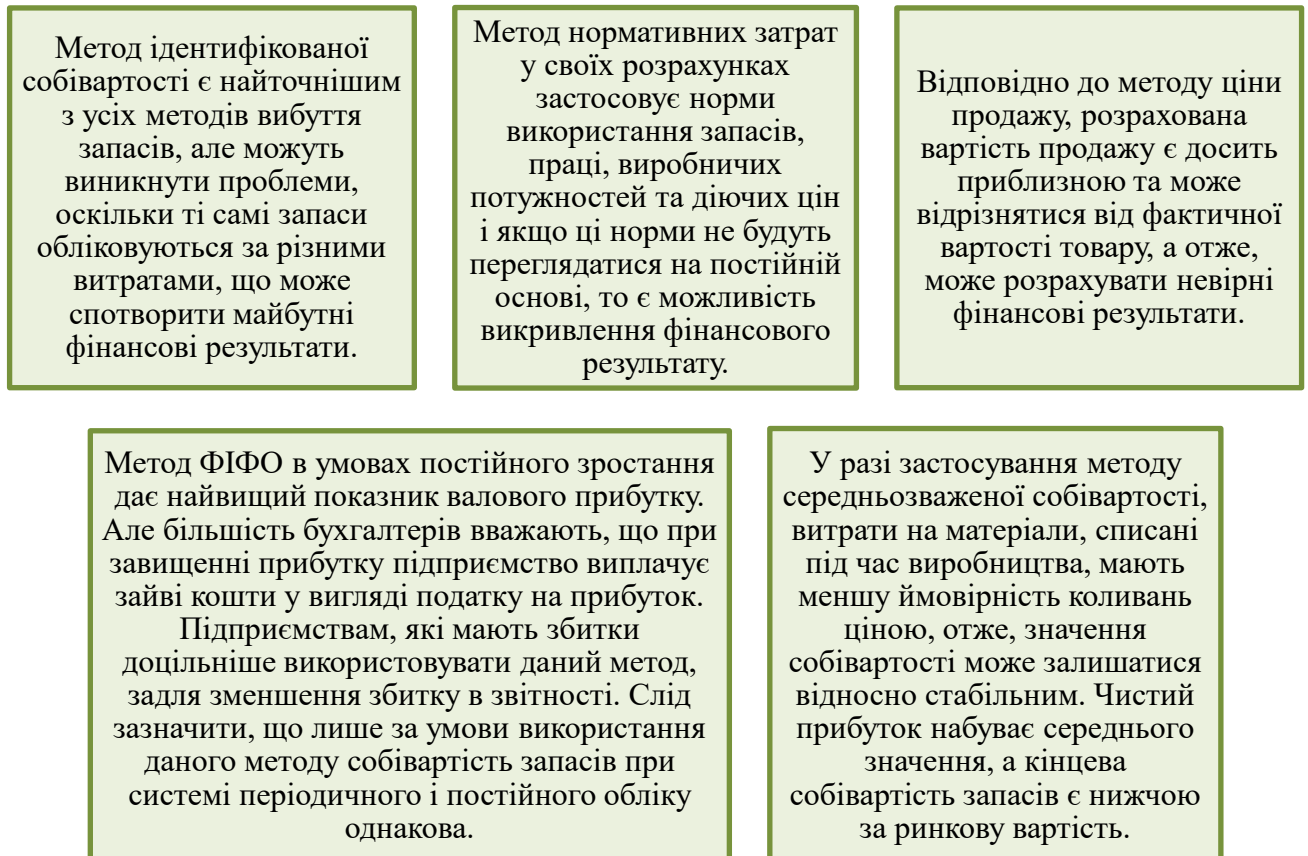

Рисунок 4.7 – Вибір методу списання запасів, враховуючи вплив на фінансовий результат підприємства

Узагальнено за джерелами: [22, 35, 36, 51 с. 86]

Таким чином, застосування методу ФІФО при оцінці виробничих запасів в умовах інфляції збільшує податок на прибуток, збільшує фінансовий результат і рентабельність за звітний період, але зменшує їх майбутню вартість і підвищує характеристики фінансової незалежності, але показник оборотності буде знижено. Застосування методу середньозваженої собівартості дає можливість уникнути

наслідків коливань купівельної ціни запасу та гарантує, що собівартість продажів і прибуток оцінюються більш рівномірно. З іншого боку, використання цього методу вимагає більш складних розрахунків і, у разі інфляції, призводить до заниження витрат порівняно з ринковими цінами.

На фінансовий результат також впливає вибір методу нарахування амортизації, тому потрібно враховувати, що передбачені законодавством методи мають свої переваги та недоліки.

Сума амортизаційних відрахувань за прямолінійним методом однакова в кожному звітному періоді експлуатації основних засобів, тому ніякий вплив на фінансовий результат немає. Застосовуючи метод зменшення залишкової вартості сума амортизації в перші періоди експлуатації значно перевищує в останні, тому в перші періоди експлуатації собівартість продукції буде збільшена і як наслідок буде вплив на фінансовий результат. Сільськогосподарські підприємства, які застосовують методи прискореного нарахування амортизації впливають на показники витрат, собівартості, прибутку та рентабельності.

Оскільки, при нарахуванні амортизації за цими методами на протязі першого періоду експлуатації об'єктів основних засобів з мінімальними витратами на їх утримання показник прибутку, можна штучно занизити, в наступні періоди, особливо в другій половині строку експлуатації об'єктів, він буде штучно завищений, що дозволяє створити видимість приросту активів [52 с. 85].

Кожне підприємство самостійно обирає методи нарахування амортизації, однак ці норми не враховують фізичного та морального старіння об'єктів основних засобів і не відображають реального фінансового стану підприємства.

Кошти від покупців, які отримали несвоєчасно чи не в повній мірі зменшують платоспроможність підприємства, його фінансову стійкість, знижує конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість.

Отже, облікова політика в частині фінансового результату має вагомe значення для ефективної організації діяльності бухгалтерського обліку. Також формування облікової політики тісно пов'язане з визначенням принципів і факторів, які впливають на систему виробництва. Здатність фахівців адаптуватися до змін зовнішніх і внутрішніх факторів є запорукою формування облікової

політики, здатної забезпечити ефективний розвиток підприємств. Вибір методу оцінки запасів при їх вибутті необхідний при формуванні облікової політики, адже він впливає на фінансовий результат підприємства і вартість запасів на кінець звітного періоду, яка відображається в Балансі.

Тому при формуванні облікової політики підприємства відповідальна особа повинна враховувати вплив того чи іншого елемента вибору методу облікової політики на фінансові результати підприємства. Оскільки деякі з них дозволяють керувати сумами прибутку, що призведе до отримання недостовірної інформації. Тому облікова політика є важливою ланкою між системою управління підприємством та обліковим процесом. Завдяки обліковій політиці аналітики бухгалтерського обліку відіграють все більшу роль у сучасному управлінні бізнесом. Виходячи з істотного впливу облікової політики на фінансову звітність підприємства, відбір її елементів має ґрунтуватися на обраній компанією стратегії розвитку.

4.3 Вплив облікової політики підприємства при проведенні аудиту

Облікова політика є основою для складання фінансової звітності, і це елемент, який повинні вивчати дипломовані аудитори в процесі перевірки фінансової звітності, а також може використовуватися як незалежний об'єкт аудиту. Вивчення принципів, методів і процедур, які використовуються при підготовці фінансової звітності, дозволяє зробити висновки про стан облікової політики підприємства. Для проведення перевірки дотримання облікової політики на підприємстві можна скласти програму, в яку включити такі питання (рис. 4.8).

При аудиторській перевірці облікової політики підприємства встановлюється правильність її структури та процедур дотримання. Крім основної частини наказ повинен мати розділи про відповідні об'єкти бухгалтерського обліку (необоротні активи, запаси, кошти, власний капітал, зобов'язання, доходи і витрати), використовувані принципи, методи та процедури. Взаємозв'язок облікової політики підприємства та аудиту наведено на рис. 4.9.

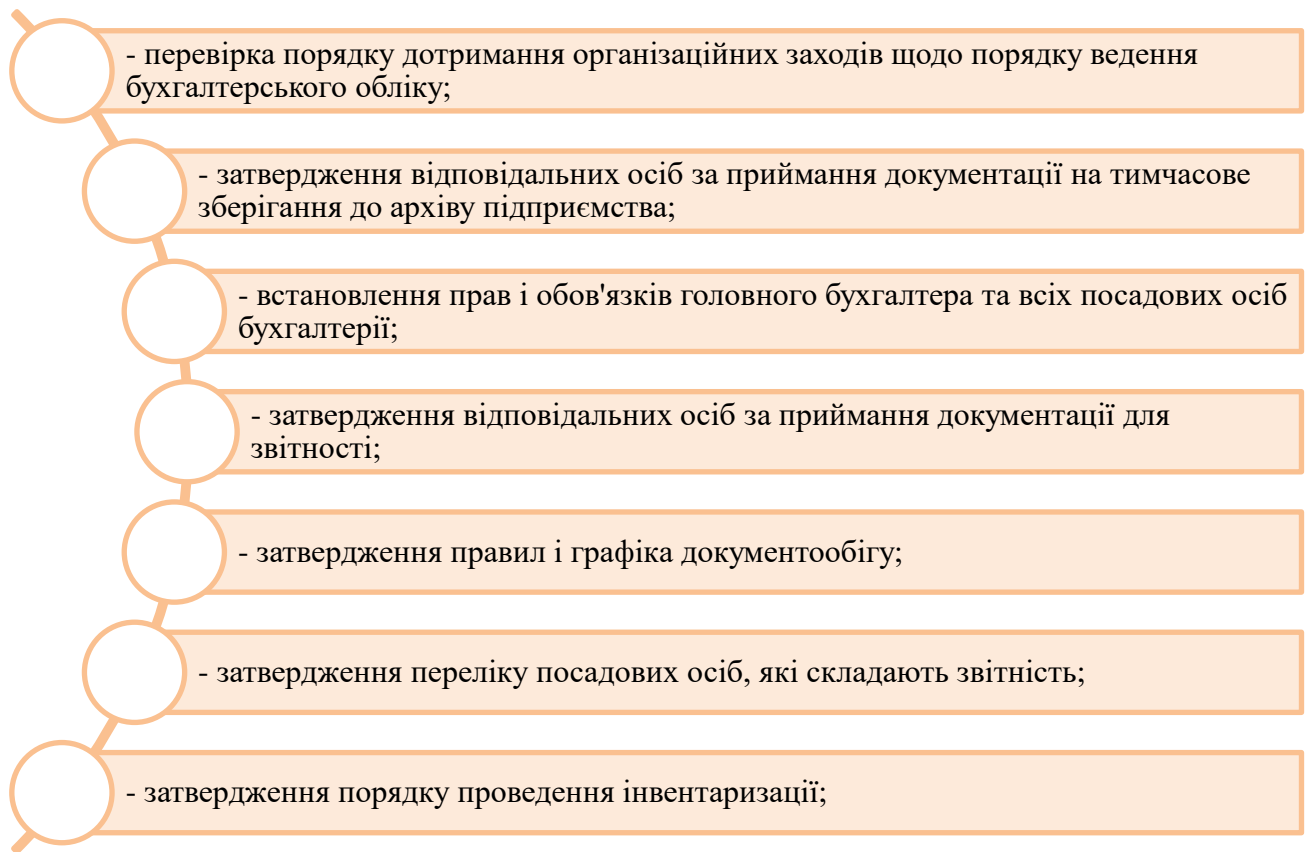

Рисунок 4.8 – Програма питань перевірки дотримання облікової політики
Узагальнено за джерелами: [37, 55 с. 115]

Рисунок 4.9 – Взаємозв'язок облікової політики підприємства та аудиту
Узагальнено за джерелами: [55 с. 117, 59 с. 330]

Основною складовою облікової політики підприємства, що досліджується в ході аудиту, є політика балансу як частина методологічного розділу облікової політики. При плануванні аудиту, а також при виконанні багаторазових аудиторських послуг може бути доцільним вивчення інших складових облікової політики – організаційної та технічної. План проведення аудиту облікової політики підприємства наведено на рис. 4.10.

Рисунок 4.10 – План проведення аудиту облікової політики підприємства

Узагальнено за джерелами: [63 с. 109, 64 с. 107, 71 с. 275, 79 с. 41]

Отже, здійснюється комплексний підхід до перевірки правильності формування облікової політики та складання наказів. Основою дослідження аудиту облікової політики є внутрішні документи підприємства, зокрема організаційно-розпорядчі документи, правила внутрішнього розпорядку, елементи організації бухгалтерського обліку, документи автоматизованої організації бухгалтерського обліку, бухгалтерські документи, фінансова звітність тощо.

Тому аудитор починає знайомство з діяльністю підприємства з вивчення облікової політики підприємства. Це дозволяє оперативно визначити особливості бухгалтерського обліку підприємства та скласти точний план перевірок з урахуванням специфіки діяльності підприємства та фінансового стану. Інформаційна база проведення аудиту облікової політики наведена на рис. 4.11.

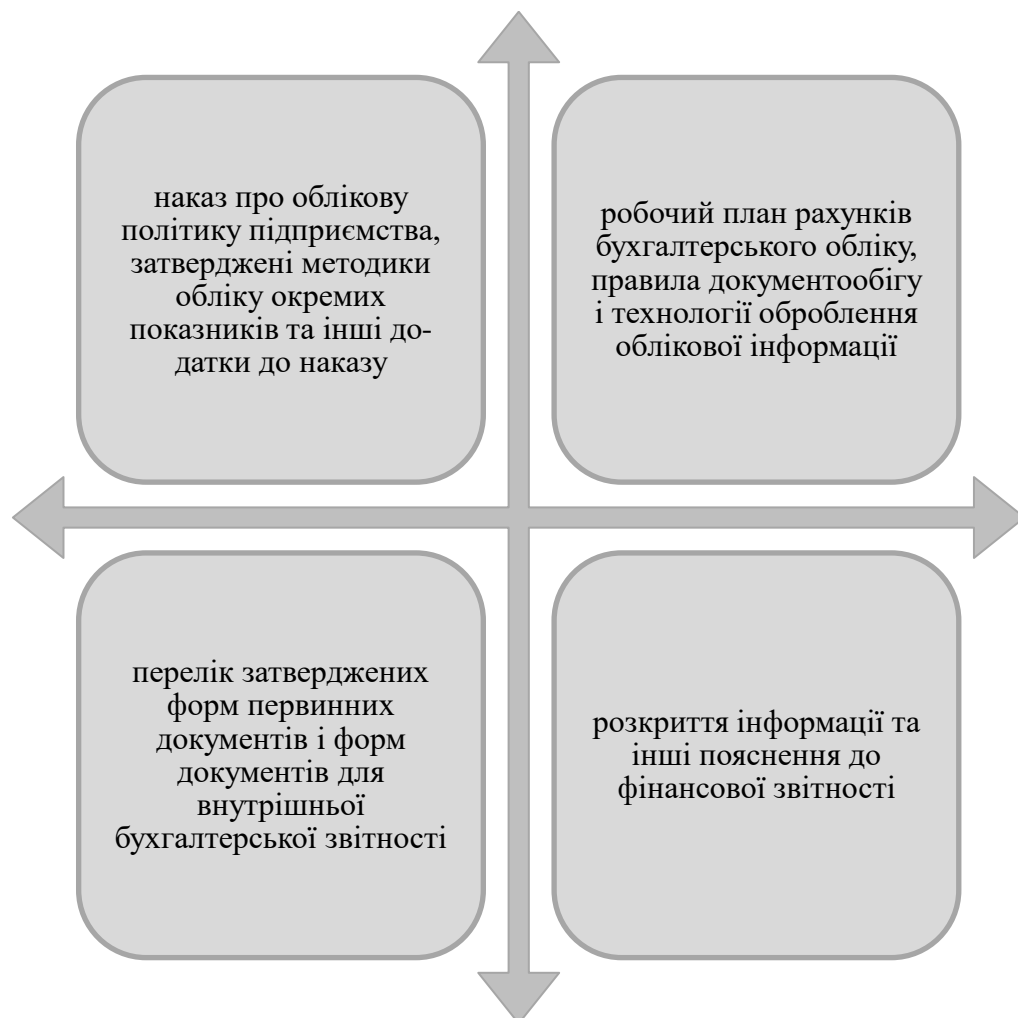

Рисунок 4.11 – Інформаційна база проведення аудиту облікової політики

Узагальнено за джерелами: [44, 56 с. 111, 66 с. 97, 74 с. 73]

Аудит передбачає необхідність аудитора висловити думку про достовірність звіту та його відповідність фактичній ситуації в бізнесі. Облікова політика підприємства є основою фінансової звітності, тому не менш важливим є висновок аудитора про її достовірність. Користувачі бухгалтерської звітності повинні не тільки вірити в достовірність числових даних у фінансовій звітності, але і в інтерпретацію цих даних, тобто в даному випадку інформація, яка розкриває облікову політику підприємства, і звітність сформовані на цій основі.

Особлива увага аудитора при висловленні своєї думки щодо достовірності облікової політики приділяється системному та методичному компоненту облікової політики суб'єкта перевірки. Під час проведення аудиту необхідно розглянути всі можливі об'єкти та відповідні елементи облікової політики підприємства, тому найкраще мати детальний перелік усіх об'єктів обліку, методів збереження та організаційних процедур обліку. Для спрощення роботи аудитора та підвищення рівня ефективності проведення перевірки сільськогосподарських підприємств пропонуємо застосовувати такий робочий документ, який наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Результати вивчення облікової політики

Елемент політики складання звітності	Положення про облікову політику	фактично		Вплив виявлених розбіжностей на думку аудитора щодо достовірності звітності
		Елемент, який використовується	Документ, яким підтверджується його використання	
1. Варіативність елементів передбачено чинним законодавством				
.....				
.....				
2. Способи, прийоми та процедури, що розроблялись самостійно				
.....				
.....				
3. Варіативність елементів впливає з суперечності законодавства				
.....				

Тому, вивчаючи облікову політику, аудитор повинні приділяти особливу увагу методам, прийомам і процедурам бухгалтерського обліку, самостійно розробленим компанією, або альтернативам, які є результатом суперечливих і

недосконалих питань в законодавстві. Власники бізнесу зацікавлені у дотриманні вимог адекватності та ефективності проведення аудиторської перевірки. У рамках надання аудиторських послуг аудитори можуть розробляти облікову політику - формалізувати її внутрішньою документацією, адаптувати до комп'ютеризованих систем бухгалтерського обліку та розробити надійні внутрішні та зовнішні механізми звітності.

В результаті даної послуги клієнт отримує облікову політику підприємства, яка відповідає його потребам і враховує стратегічну перспективу його діяльності, а також впровадження цієї облікової політики в практику майбутньої господарської діяльності [75 с. 218].

Отже, перед початком проведення аудиту облікової політики, потрібно відповідально підійти та скласти детальний план дій, стосовно вивчення даної ділянки роботи підприємства. Особливо приділити увагу, щодо встановлення принципів бухгалтерського обліку та використанню процедур фінансової звітності, а також перевірити правильність складання Наказу про облікову політику підприємства, порядок його виконання та контролювання. Правильність формування облікової політики є необхідною нормативною базою для реалізації підприємствами всього процесу ведення бухгалтерського обліку. У цих випадках головну роль відіграватиме глибше розуміння та рефлексія законодавчого порядку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проаналізувавши вибрану тему кваліфікаційної роботи можна виділити наступне:

1. Приватне сільськогосподарське підприємство агрофірма «Урожай», засноване в 1997 році (Гордійко Василь Макарович), статутний капітал – 5 000 грн., розташовується поблизу міста Кобеляк, займається вирощуванням зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, земельний банк становить 1 393 га., станом на 2022 рік середня кількість працівників становить 26 осіб.

2. Бухгалтерія складається з головного бухгалтера та двох інших бухгалтерів, кожен з яких виконує затверджені за ним функції, тобто вона має ієрархічну структуру. Підприємство визначає і використовує журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку. Для обліку витрат суб'єкт використовує рахунки класу 9 «Витрати діяльності».

3. Агрофірма працює ефективно, проте необхідно приділити увагу підвищенню рівня фінансових показників, а саме, необхідно вжити заходів по зниженню дебіторської заборгованості, що забезпечить отримання грошових коштів для погашення кредиторської заборгованості та пришвидшення оборотності оборотних активів. Коефіцієнти абсолютної, термінової та загальної ліквідності не відповідають нормативним значенням, для їх покращення підприємству потрібно оптимізувати структуру активів, наприклад: реалізувати непотрібні основні засоби, неефективні довгострокові інвестиції або інші необоротні активи, але також слід враховувати економічну доцільність даних дій. Щоб збільшити рентабельність активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу потрібно збільшувати чистий прибуток. ПСПА «Урожай» є фінансово стійким, незалежним та стабільним, має можливість формувати основні фонди та закуповувати матеріальні цінності, такі як зерно та хімічні добрива. Є резерви для покращення фінансових умов та економічних показників.

4. Облікова політика підприємства – це не просто комплекс методів ведення обліку, відповідно до особливостей підприємства, але й вибір, залежно від

поставлених цілей, процедур обліку, при яких можна використовувати різні варіанти відображення господарської діяльності підприємства.

5. Порядок формування облікової політики в Україні регламентується рядом законодавчих документів різного підпорядкування, основними є: Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств [12], Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3], Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [14] тощо. Для покращення законодавства в Україні щодо облікової політики підприємств необхідно зробити загальну перевірку всіх нормативно-правових документів, що стосуються обліку та його контролю в Україні; запровадити щомісячне оновлення довідкової інформації на підприємстві з питань облікової політики та бухгалтерського обліку загалом; працівникам, що стосуються обліку та аудиту потрібно проводити на постійній основі робочі збори, щодо виявлення суперечностей в законодавстві.

6. Об'єктами облікової політики є основні засоби, запаси, поточна дебіторська заборгованість, забезпечення, доходи, витрати. Вона спрямована на створення такої системи, яка б мала можливість надавати фінансовій звітності безперечну інформацію, з урахуванням особливостей кожного суб'єкта господарювання і насамперед надавати інформацію про особливості бухгалтерського обліку користувачам інформації. Зовнішні користувачі використовують облікову політику для встановлення фінансового стану підприємства та в ході перевірок, в той час, як внутрішні користувачі застосовують облікову політику як один із основних документів який врегульовує питання з діяльності підприємства.

7. Формування облікової політики складається з таких етапів: організаційний – обирають суб'єктів, які виконуватимуть розробку облікової політики; підготовчий – досліджують фактори впливу на облікову політику; робочий – формують перелік елементів та способи ведення обліку; заключний – оформляють та затверджують Наказ про облікову політику. Для її оптимізації та модифікації необхідно враховувати чинники, які впливають на її розвиток, а саме зовнішні

фактори: нормативно-правове забезпечення, форма оподаткування, галузь діяльності, глобалізація економіки та науково-технічні інструменти та внутрішні фактори: розмір підприємства, організаційно-правова форма, інформаційне забезпечення, кваліфікація робітників та стратегія розвитку підприємства.

8. Облікова політика щодо активів і зобов'язань підприємства відповідає за вибір методів нарахування амортизації, методів списання запасів, створення резерву сумнівних боргів і створення забезпечень наступних витрат і платежів, тобто є важливою частиною, яка вплине на доходи та витрати в майбутньому, а добре підібрані елементи, пов'язані з активами, можуть оптимізувати діяльність.

9. Елементи облікової політики щодо доходів та витрат передують детальний їхній опис, періодичне визначення доходів, а також вони дуже пов'язані із елементами облікової політики щодо управлінського обліку. Від правильності, чіткості та достовірності елементів облікової політики щодо витрат та доходів підприємства залежить в майбутньому отриманий фінансовий результат.

10. Для вдосконалення, покращення та деталізації облікової політики важливо теоретично обґрунтувати та сформулювати практичні рекомендації, щодо наказу. Більшість аграріїв беруться за розробку цього документа лише на формальному рівні. Саме це, не дає можливості працювати максимально ефективно і прибутково. Основними недоліками облікової політики сільськогосподарських підприємств є: не розуміння структури облікової політики, не в повному обсязі висвітлюється облік окремих об'єктів, не вносяться ніякі зміни, окремі елементи облікової політики суперечать принципам, здвоєння облікової інформації, відсутність розділу про управлінський облік та додатків.

11. Облікова політика стосовно фінансового результату підприємства має вагоме значення, оскільки для отримання прибутку потрібно ефективно організувати діяльність бухгалтерського обліку. Фінансовий результат залежить від облікової політики, а саме від вибору методів оцінки вибуття запасів та нарахування амортизації основних засобів та малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів. Тому облікова політика є важливою ланкою між системою управління підприємством та обліковим процесом.

12. Визначено, що аудит облікової політики для цілей управлінського обліку є перевіркою системи внутрішніх положень і стандартів, розроблених і затверджених в організації, які регулюють інтеграцію бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, підвищення довіри, прозорості та звітності у наданні відповідної фінансової та нефінансової інформації керівництву. З цієї причини алгоритм формування облікової політики повинен відповідати загальній стратегії підприємства та його основним цілям.

За дослідженнями теми магістерської кваліфікаційної роботи пропонуються наступні удосконалення:

1. Ощадливо використовувати посівні площі, знижувати витрати, накопичувати органіку в ґрунті за допомогою використання бінарних або багатокomпонентних посівів (бінарні посіви – технологія вирощування на одній площі одночасно двох і більше сільськогосподарських культур, які дають добрий результат при різних технологіях вирощування сільгоспкультур).

2. Використання програми для бухгалтерського обліку «Дебет Плюс» – українське програмне забезпечення, яке допомагає автоматизувати бухгалтерський облік та фінансову звітність.

3. Збільшення прибутку шляхом зниження собівартості реалізованої продукції, збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення якості, поліпшення асортименту, зростання продуктивності праці.

4. Запровадити щомісячне оновлення довідкової інформації на підприємстві з питань облікової політики та бухгалтерського обліку загалом.

5. Проєкт графіку проведення інвентаризацій (додаток Л).

6. План графіку документообігу (додаток К).

7. Уточнення до Наказу про облікову політику (додаток Н).

8. Проєкт робочого документа для спрощення роботи аудитора та підвищення рівня ефективності проведення перевірки сільськогосподарських підприємств (табл. 4.1. Результати вивчення облікової політики).

Запропоновані рекомендації та покращення ПСПА «Урожай» розглянули та ввели їх в практичну діяльність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. No 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
2. Податковий кодекс України : Закон України від 12 грудня 2010 р. No 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.11.2022).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. No 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 22.11.2022).
4. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 р. No 504/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.10.2022).
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16 січня 2020 р. No 466-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 15.11.2022).
6. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. No 2297-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 31.10.2022).
7. Про оплату праці : Закон України від 24 березня 1995 р. No 108/95-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.10.2022).
8. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. No 93/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.10.2022).
9. Про схвалення Стратегії застосування МСФЗ в Україні : [Електронний ресурс] / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911-

р. – Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/> (дата звернення: 09.11.2022).

10. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. No 973-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

11. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 березня 2003 р. No 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.10.2022).

12. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. No z0893-99 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 28.11.2022).

13. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 року № 561 / Міністерство фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293623

14. Методичні щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 / Міністерство фінансів України. URL: http://buhgalter911.com/Res/Zakoni/MetodRek/metod_uchet_polit.aspx

15. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 р. No v0011201-15 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-15#Text> (дата звернення: 14.10.2022).

16. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 р. No v0002201-07 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 14.11.2022).

17. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р.

No v0132555-01 / Міністерство аграрної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (дата звернення: 18.11.2022).

18. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. No v0635201-13 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

19. Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" : наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. No z0336-13 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 13.10.2022).

20. Про затвердження національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" : наказ Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. No z0392-99 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

21. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. No z0288-00 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 30.11.2022).

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. No z0751-99 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 21.11.2022).

23. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. No z0725-99 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення: 05.10.2022).

24. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 р. No z0085-00 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 30.10.2022).

25. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. No z0027-00 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 03.11.2022).

26. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» : наказ Міністерства фінансів України від 28 квітня 2008 р. No z0433-01 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0433-01#Text> (дата звернення: 22.11.2022).

27. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : наказ Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 р. No z0499-99 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text> (дата звернення: 01.10.2022).

28. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 "Інвестиційна нерухомість" : наказ Міністерства фінансів України від 2 липня 2007 р. No z0823-07 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text> (дата звернення: 19.11.2022).

29. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 р. No z1365-14 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 03.10.2022).

30. Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків : наказ Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. No z0202-94 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94#Text> (дата звернення: 16.11.2022).

31. Про підприємства в Україні : наказ Міністерства фінансів України від 27 березня 1991 р. № 888-12 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94#Text> (дата звернення: 22.10.2022).
32. Про податок на додану вартість : наказ Міністерства фінансів України від 3 квітня 1997 № 168/97 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 11.11.2022).
33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00> (дата звернення: 06.10.2022).
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 станом на 10.09.2016 р. / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 13.10.2022).
35. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт. Міжнародний документ від 1 січня 2005 р. № 929_021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 13.10.2022).
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8). Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки : Стандарт. Міжнародний документ від 1 січня 2012 р. № 929_020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text (дата звернення: 07.10.2022).
37. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-ХІІ станом на 10.09.2016 р. / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3125-12> (дата звернення: 13.10.2022).
38. Про бухгалтерський облік та звітність : Закон Республіки від 12 липня 2013 р. № 57-3 . URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата звернення: 29.10.2022).
39. Про бухгалтерський облік : Закон Республіки Вірменія від 31 січня 2003 р. № 3P-515 . URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=31196 (дата звернення: 15.10.2022).

40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон Республіки Казахстан від 28 лютого 2007 р. No 234-III. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30092011#pos=3;-106 (дата звернення: 27.11.2022).

41. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон Республіки Молдова від 27 квітня 2007 р. No 113-XVI. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=37413696&resp=37413696&status=0&excludeArcBuh=0#pos=0;201&doclist_pos=0 (дата звернення: 12.10.2022).

42. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність : Закон Республіки Туркменістан від 27 листопада 2010 р. No 155-IV. URL: [http://www.minfin.gov.tm/pdf/ruhasabat/Kanun\(r\)-buhgalter%20hasaby-r.pdf](http://www.minfin.gov.tm/pdf/ruhasabat/Kanun(r)-buhgalter%20hasaby-r.pdf) (дата звернення: 10.10.2022).

43. Про облікову політику : лист Міністерства фінансів України від 21 грудня 2005 р. No v2779201-05 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text> (дата звернення: 23.11.2022).

44. Альошкіна Н., Вороная Н., Чернишова Н. Зміни облікової політики та облікової оцінки. *Податки та бухгалтерський облік*. 2018. No 102. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/december/issue-02/article41437.html> (дата звернення: 23.10.2022).

45. Баланюк І., Жураківська В. Принципи, методи та процедури бухгалтерського обліку в системі облікової політики. *Вектори розвитку науки і бізнесу в глобальному середовищі: тренди та перспективи: праці нац. наук.-практ. конф.*, м. Тернопіль, 7 листопада 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 16-17.

46. Брик Г.В. Облікова політика щодо фінансових результатів діяльності підприємства. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні та євроінтеграційні аспекти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 21-22 листопада 2018 р. Миколаїв, 2018. С. 7-9.

47. Брітченко І. Г. Вплив малого бізнесу на розвиток регіону. *Економіка та держава*. 2018. No 1. С. 14-15.

48. Бондарчук Н. В. Актуальні питання складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 42-45.
49. Бурко К.В. Методи обліку витрат в обліковій політиці сільськогосподарських підприємств. *Думка молодого вченого*. 2019. № 2. С. 162-178.
50. Верига Ю.А., Мороз І.М. Облікова політика щодо методів нарахування амортизації основних засобів. *Тези 73-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету*, м. Полтава, 21 квітня – 13 червня 2021 р. Полтава, 2021. С. 410-411.
51. Верига Ю.А., Мороз І.М. Вплив облікової політики підприємства на фінансовий результат. *Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку: праці XVI всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти молодих вчених*, м. Львів, 2 червня 2021 р. Львів, 2021. С. 27-28
52. Верига Ю.А., Мороз І.М. Організація документообігу як складова облікової політики підприємства. *Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: праці V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Полтава, 14 травня 2021 р. Полтава, 2021. С. 85-86.
53. Вороніна В.Л., Зюкова М.М. Формування облікової політики підприємства для потреб управління. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 29. С. 99-102.
54. Гавриленко НВ, Швед В. Податково-облікові ризики витрат на маркетинг. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток": до 90-річчя заснування ХНТУСГ*, 15 жовтня 2020 р. Харків : ХНТУСГ, 2020. С. 53-56.
55. Гончарук С.М. Аудит і завдання з надання впевненості: теоретичні та практичні аспекти. *Бізнес інформ*. 2021. № 3. С. 113-118.
56. Гудзенко Н.М., Китайчук Т.Г. Актуальні питання облікової політики бюджетної установи в умовах дії національних стандартів бухгалтерського обліку

в державному секторі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С.104-117.

57. Гуляєва Н. М., Камінський С. І. Операційний цикл підприємства: сутність та механізм формування. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2019/57.pdf (дата звернення: 20.10.2022).

58. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Облікова політика як складова системи управління підприємством. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти: праці II всеукр.. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 29-30 березня 2018 р. Дніпро, 2018. С. 78-84.*

59. Зубілевич С.Я., Лазарчук К.С. Облікова політика щодо дебіторської заборгованості як інструмент управління нею. *Реалізація компетентнісного підходу у підготовці фахівців з обліку і оподаткування: праці всеукр. наук.-практ. конф., м. Рівне, 22 листопада 2018 р. Рівне, 2018. С. 329-331.*

60. Кравченко О.В., Кобець Т.О. Організація дебіторської заборгованості та шляхи її вдосконалення. *Економіка і суспільство*. 2021. № 25. С. 25-30

61. Коваль О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві в сучасних умовах. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2019. № 6. С. 136-141.

62. Коваль Л.В. Облікова політика в управлінні підприємством. Електронне фахове видання «Ефективна економіка». 2019. № 5. URL: www.economy.nauka.com.ua (дата звернення: 23.11.2022).

63. Коваль Л.В. Облікова політика щодо запасів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2018. № 27. С. 101-110.

64. Коковіхіна Н.В, Кулик В.А. Проблеми формування облікової політики щодо дебіторської заборгованості підприємства. *Збірник наукових статей магістрів. Інститут економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ*. 2018. № 2 (16). С. 105-110.

65. Косарева І. П., Удовика Є. М. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств. *Миколаївський національний університет імені*

- В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. – No 23. – С. 246-251.*
66. Кубік В., Обнявко О. Етична складова облікової політики підприємств. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2019. No 6 (269). С. 84-106.*
67. Кубік В.Д. Питання формування облікової політики щодо обліку виробничих запасів на підприємстві в сучасних умовах господарювання. *Економічні науки: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Лісабон, 9 жовтня 2020 р. Лісабон, 2020. С. 74-76.*
68. Кулинич М. Документування як методичний інструментарій у бухгалтерському обліку: перспективи впровадження електронного документообігу. *Економічний часопис Східно-європейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. No 4. С.148-154.*
69. Кучеренко Т. Принцип превалювання сутності над формою у фінансовій звітності. *Вісник Київського Національного торговельно-економічного університету. 2018. No 2. С. 103-113.*
70. Лазоренко В. В. Методи оцінки банкрутства, в аналізі фінансової стійкості підприємств сфери послуг. *Приазовський економічний вісник. 2018. No 1 (06). – С. 62–65.*
71. Левченко З.М. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості. *Інфраструктура ринку. 2018. No 20. С. 274-277.*
72. Лишенко М. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. *Вісник Черкаського університету. 2018. No 2. С. 49 – 57.*
73. Ляшенко А.Р. Облікова політика щодо дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів: праці II міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Харків, 30 жовтня 2020 р. Харків, 2020. С. 72-75.*

74. Нестеренко Н. В., Дон Н. М. Сучасні тенденції розвитку малого бізнесу в Запорізькій області. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2018. No 3. С. 71-74.
75. Облікова політика підприємства: навчальний посібник / Ю.А. Верига та ін. Київ, 2014. 338 с.
76. Оніщенко М.Л., Дутченко О.О., Шпіцглюз С.О. Економічна безпека як умова ефективного функціонування підприємства. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. No 1. 2019. С.36-42.
77. Пактер П. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств (МСФЗ для МСП): проблеми країн з економікою, що розвивається. *Школа професійного бухгалтера*. 2018. No 2. С.4-14.
78. Пилипенко А. А., Халліфак А. М. Організація обліково-інформаційної підтримки розвитку інтегрованих корпоративних структур. *Ефективна економіка. Електронне фахове видання*. 2018. No 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1 & z=7813> (дата звернення: 03.11.2022).
79. Пилипчук І.В., Рибка Л.П., Корсун І.Б. Сутність та значення облікової політики підприємства. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*. 2020. No 1. С. 112-114.
80. Правдюк Н.Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2020. 647с.
81. Професія — бухгалтер: завдання, обов'язки, вимоги / Газета «Інтерактивна бухгалтерія», 16 липня 2019, No 133.
82. Роева О. С. Аналіз фінансового стану підприємств. *«Молодий вчений»*. 2018. No 5 (57) травень. С. 323-327.
83. Романів Є. М., Кравичшин І. М. Особливості організації і методика розробки облікової політики на сучасному етапі функціонування підприємств в Україні. *Електронне наукове фахове видання «Modern Economics»*. 2018. No 10. С. 115-121. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення: 23.11.2022).
84. Сарапіна О.А., Герасименко В.І. Облікова політика як механізм управління витратами виробництва. *Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки: тези доповідей XII*

міжнар. наук.-практ. конф. молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів, м. Луцьк, 5 грудня 2020 р. Луцьк, 2020. С. 295-297.

85. Сколотій Л.О. Удосконалення організації бухгалтерського обліку та управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”*. 2018. № 3. С. 97-106.

86. Сльозко Т. М. Основні проблеми бухгалтерського обліку та звітності. *Фінанси України*. 2018. № 3. С. 110-116.

87. Сосновська О. О. Методичні підходи до діагностування фінансового стану підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. № 14. С. 264-271.

88. Стришенець О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. С. 58-65.

89. Сугак Т. О. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової складової системи економічної безпеки підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. № 51. С.52-59.

90. Тесак О.В. Облікова політика щодо контролю за наявністю й використанням виробничих запасів. *Підприємництво й торгівля*. 2020. № 27. С. 72-75.

91. Управління дебіторською заборгованістю у сільськогосподарських підприємствах: фінансово-обліковий аспект: монографія / А.С. Даниленко, О.М. Варченко, І.В. Свиноус та ін.; за ред.О.М. Варченко. К. : 2019. 288 с.

92. Фінашкін В.В. Облікова політика – сутність дефініції. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*. 2019. № 29. С. 91-94.

93. Чебанова Н. В., Яковенко С. Л. Облікова політика - основний елемент системи бухгалтерського обліку. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. № 1. С. 139-148.

94. A Grinko, N Havrylenko, T Kostash, M Plekan, S Breus. Organization of a strategic management accounting in an innovative economy. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 2020. No 5. С.24.